

พนักงานตามกฎหมายอีกด้วย การให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการและจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ แทนพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ และที่สำคัญที่สุดคือการกำหนดให้โรงงานที่มีการผลิต การเก็บ หรือ การใช้วัตถุอันตรายตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย ต้องจัดทำข้อมูลความปลอดภัย (material safety data sheet)

5.3 พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522

5.3.1 เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522

กฎหมายฉบับนี้มีผลเป็นการยกเลิก ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 339 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2515 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับก่อนหน้านี้ โดยมีเหตุผลและเจตนารมณ์ของกฎหมายคือ เพื่อให้การดำเนินงานของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นตาม ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 339 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 เป็นไปด้วยดียิ่งขึ้นและเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และต่อมาได้มีการแก้ไขกฎหมายอีก 2 ครั้ง ในปี พ.ศ.2534 และ พ.ศ.2539 เพื่อแก้ไขในเรื่องของภาษีมูลค่าเพิ่มและเพื่อเพิ่มบทบาทในด้านการค้าและการบริการเพื่อส่งสินค้าออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศให้ต่อเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรมในเขตอุตสาหกรรมส่งออกเพื่อให้สามารถดำเนินการได้เต็มรูปแบบของวงจรเศรษฐกิจ และเพื่อลดขั้นตอนและเวลาในการดำเนินการให้น้อยลงเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและการค้าระหว่างประเทศสอดคล้องกับภาวะการแข่งขันและการลงทุนระหว่างประเทศ

5.3.2 หลักการและสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522

กฎหมายฉบับนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายไม่มากนัก อย่างไรก็ตามในกรณีที่เป็นการประกอบอุตสาหกรรมภายในนิคมอุตสาหกรรมตามกฎหมายฉบับนี้ กฎหมายก็กำหนดให้การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นนิติบุคคล มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของผู้ประกอบอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการค้าเพื่อส่งออก ผู้ประกอบกิจการอื่นที่เป็นประโยชน์หรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรมหรือการประกอบการค้าเพื่อส่งออก และผู้ใช้ที่ดินในนิคมอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายรวมทั้งการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการสาธารณสุขหรือที่กระทบกระเทือนต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยยังมีอำนาจในการตรวจสอบ รับรองชนิดและ

ปริมาณของวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์ หรือชนิดและจำนวนของเครื่องจักรสำหรับกรณีที่จำเป็นจะต้องออกไปรับรองหรือในกรณีที่นำเข้ามาในหรือนำออกไปจากนิคมอุตสาหกรรมซึ่งของดังกล่าวอีกด้วย

นอกจากนี้ ในกรณีที่มีการนำของเข้ามาในหรือนำออกไปจากเขตอุตสาหกรรม ส่งออก การเก็บรักษา และการควบคุมการขนย้าย ก็ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการนำของเข้า การส่งของออก และการเก็บของในคลังสินค้า ตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรมาใช้บังคับโดยอนุโลม กับทั้งต้องปฏิบัติตามระเบียบและพิธีการที่อธิบดีกรมศุลกากรกำหนด โดยให้นำบทลงโทษตามกฎหมายดังกล่าวมาใช้บังคับด้วย

5.3.3 กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522

กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายตามกฎหมายฉบับนี้มีหลายฉบับ โดยมีสาระสำคัญได้แก่

(1) กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ.2539) กำหนดให้นิคมอุตสาหกรรมแต่ละประเภทต้องมีระบบสาธารณูปโภคต่างๆ รวมทั้งระบบจัดการกากอุตสาหกรรม มูลฝอย และสิ่งปฏิกูล ระบบติดตามตรวจสอบมลพิษและคุณภาพสิ่งแวดล้อม

(2) ประกาศการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย โดยการนิคมอุตสาหกรรมได้ออกประกาศการนิคมฯ ขึ้นหลายฉบับที่เกี่ยวกับการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช่แล้วในนิคมอุตสาหกรรม เช่น ประกาศการนิคมฯ ที่ 47/2541 และ 41/2542 โดยมีสาระสำคัญคือ การนำสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช่แล้วซึ่งเป็นขยะอันตรายออกไปจากโรงงาน จะต้องได้รับอนุญาตจากผู้ว่าการหรือผู้ซึ่งผู้ว่าการมอบหมาย โดยต้องยื่นแบบคำขอและใบกำกับการขนส่งขยะอันตรายตามที่กำหนดไว้ในระเบียบดังกล่าว

5.3.4 บทวิเคราะห์พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522

แม้กฎหมายและกฎระเบียบที่ออกตามความในกฎหมายฉบับนี้จะไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายมากนัก แต่โรงงานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายที่อยู่ในนิคมอุตสาหกรรมก็จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้ด้วย ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นการกำหนดมาตรการและแนวทางดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการขยะอันตรายและกากอุตสาหกรรม จึงเป็นการจัดการในส่วนปลายทางของวงจรสารเคมีและวัตถุอันตรายเท่านั้น

5.4 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535

5.4.1 เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535

กฎหมายฉบับนี้มีผลเป็นการยกเลิกกฎหมาย 2 ฉบับคือ พระราชบัญญัติสาธารณสุข พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติควบคุมการใช้อุจจาระเป็นปุ๋ย พุทธศักราช 2480 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับก่อนหน้านี้ โดยมีเหตุผลและเจตนารมณ์ของกฎหมายคือ กฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวซึ่งเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินงานควบคุมดูแลในด้านสาธารณสุขได้ใช้บังคับมานานแล้วและแม้ว่าจะได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกหลายครั้งก็ตาม แต่ก็ยังไม่อาจทันต่อสภาพความเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าของสังคม จำเป็นต้องมีการขยายขอบเขตการกำกับดูแลกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุขในด้านต่างๆ ให้กว้างขวางขึ้น เพื่อสามารถนำมาปรับใช้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ทันทั่วถึง กฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวยังมิได้กำหนดมาตรการกำกับดูแลและป้องกันเกี่ยวกับการอนามัยสิ่งแวดล้อมไว้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ทั้งที่การสาธารณสุขเป็นเรื่องเกี่ยวพันกับความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมของมนุษย์อย่างใกล้ชิด จึงได้มีการบัญญัติกฎหมายฉบับนี้ขึ้นเพื่อปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมให้มีลักษณะการกำกับดูแลและติดตาม และปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และบทกำหนดโทษตามกฎหมายให้สามารถบังคับให้มีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของสังคมปัจจุบัน และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการกำกับดูแลและป้องกันเกี่ยวกับการอนามัยสิ่งแวดล้อม

5.4.2 หลักการและสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535

กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดมาตรการต่างๆ รวมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสาธารณสุขและเจ้าพนักงานผู้เกี่ยวข้องต่างๆ ไว้ เฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายคือ กฎหมายให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุขมีอำนาจออกกฎกระทรวงในเรื่องต่างๆ เช่น เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการในการควบคุมหรือกำกับดูแลกิจการหรือการดำเนินการในเรื่องต่างๆ ตามกฎหมายฉบับนี้ รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานสภาพความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน และวิธีดำเนินการเพื่อตรวจสอบควบคุมหรือกำกับดูแลหรือแก้ไขสิ่งที่จะมีผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน โดยกฎกระทรวงดังกล่าวอาจกำหนดให้ใช้บังคับเป็นการทั่วไปหรือเฉพาะท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งก็

ได้ เมื่อมีกฎกระทรวงใช้บังคับในท้องถิ่นใดแล้วก็ให้ราชการส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น ซึ่งมีกิจการหรือการดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงดังกล่าวอยู่ในเขตอำนาจของท้องถิ่นนั้นดำเนินการให้เป็นไปตามข้อกำหนดในกฎกระทรวง

ทั้งนี้หากมีกรณีจำเป็นราชการส่วนท้องถิ่นอาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่นหรือแก้ไขปรับปรุงข้อกำหนดของท้องถิ่นที่ใช้บังคับอยู่ก่อนมีกฎกระทรวงดังกล่าวเพื่อกำหนดรายละเอียดการดำเนินการในเขตท้องถิ่นนั้นให้เป็นไปตามกฎกระทรวงนั้นได้ อย่างไรก็ตามหากมีกรณีที่มีความจำเป็นหรือมีเหตุผลเป็นพิเศษเฉพาะท้องถิ่น ราชการส่วนท้องถิ่นนั้นก็สามารถออกข้อกำหนดของท้องถิ่นในเรื่องใดโดยชัดหรือแย้งกับที่กำหนดในกฎกระทรวงก็ได้ ทั้งนี้เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสาธารณสุขและได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีฯ แล้ว

นอกจากนี้กฎหมายยังให้อำนาจอธิบดีกรมอนามัยในการออกคำสั่งให้เจ้าของวัตถุหรือบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะเกิดความเสียหายร้ายแรงต่อสถานะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชนซึ่งจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน ให้ระงับการกระทำหรือให้แก้ไขป้องกันความเสียหายนั้นก็ได้ หากได้รับคำสั่งแล้วไม่ปฏิบัติตามภายในระยะเวลาตามสมควร อธิบดีกรมอนามัยจะสั่งให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขหรือนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดแล้วแต่กรณีปฏิบัติการใดๆ เพื่อแก้ไขหรือป้องกันความเสียหายดังกล่าวไว้แทนก็ได้ โดยบุคคลซึ่งได้รับคำสั่งดังกล่าวต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับทำนั้น

กฎหมายฉบับนี้กำหนดอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินการภายในเขตราชการส่วนท้องถิ่นนั้นไว้หลายประการ หากกล่าวเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตราย ได้แก่

- การกำหนดให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่กำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย
- มีอำนาจห้ามมิให้ผู้ใดผู้หนึ่งก่อเหตุรำคาญ เช่น สถานที่ซึ่งสกปรก อาคาร โรงงาน หรือสถานที่ประกอบการที่ไม่มีการกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือการควบคุมสารเป็นพิษหรือมีแต่ไม่มีการควบคุมให้ปราศจากกลิ่นเหม็นหรือละอองสารเป็นพิษอย่างพอเพียงจนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ การกระทำใดๆ อันเป็นเหตุให้เกิดกลิ่น แสง รังสี สิ่งมีพิษ ฝุ่น ละออง หรือกรณีอื่นใด จนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือมีเหตุอื่นใดที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้น

เมื่อรัฐมนตรีฯ โดยคำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุขได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้กิจการใดเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพแล้ว ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดของท้องถิ่นเพื่อกำหนดประเภทของกิจการดังกล่าวบางกิจการหรือทุกกิจการให้เป็นกิจการที่ต้องมีการควบคุมภายในท้องถิ่นนั้นด้วย โดยมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์และ

เงื่อนไขทั่วไปสำหรับผู้ดำเนินการที่ควบคุมดังกล่าวให้ต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลสภาพหรือ
 สุขลักษณะของสถานที่ที่ใช้ดำเนินการและมาตรการป้องกันอันตรายต่อสุขภาพ ทั้งนี้เมื่อมีการ
 กำหนดกิจการที่ควบคุมแล้วก็ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินการตามประเภทดังกล่าวในลักษณะที่เป็น
 การค้า เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น

ในการดำเนินการดังกล่าว กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานท้องถิ่นและเจ้า
 พนักงานสาธารณสุขไว้หลายประการ เช่น มีหนังสือเรียกบุคคลใดๆ มาให้ถ้อยคำหรือแจ้ง
 ข้อเท็จจริง เข้าไปในอาคารหรือสถานที่ใดๆ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกหรือ
 ในเวลาทำการเพื่อตรวจสอบหรือควบคุมให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับนี้หรือตามข้อกำหนดของ
 ท้องถิ่น ยึดหรืออายัดสิ่งของใดๆ ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของประชาชนเพื่อประโยชน์
 ในการดำเนินคดีหรือเพื่อนำไปทำลายในกรณีจำเป็น เก็บหรือนำสินค้าหรือสิ่งของใดๆ ที่สงสัยว่า
 จะไม่ถูกสุขลักษณะหรือจะก่อให้เกิดเหตุรำคาญจากอาคารหรือสถานที่ใดๆ เป็นปริมาณตาม
 สมควรเพื่อเป็นตัวอย่างในการตรวจสอบตามความจำเป็นได้โดยไม่ต้องใช้ราคา เป็นต้น

ทั้งนี้ในกรณีที่มีผู้ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมายฉบับนี้ กฎกระทรวง ข้อกำหนด
 ของท้องถิ่นหรือประกาศที่ออกตามกฎหมายฉบับนี้ หรือคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นที่กำหนดไว้
 เกี่ยวกับการดำเนินการนั้น เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้ผู้ดำเนินการนั้นแก้ไขหรือ
 ปรับปรุงให้ถูกต้องได้ และถ้าผู้ดำเนินการไม่แก้ไข หรือถ้าการดำเนินการนั้นจะก่อให้เกิดหรือ
 มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชน เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะ
 สั่งให้ผู้นั้นหยุดดำเนินการนั้นไว้ทันทีเป็นการชั่วคราวจนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่เจ้าพนักงาน
 ท้องถิ่นว่าปราศจากอันตรายแล้วก็ได้ ทั้งนี้หากการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าวเป็นกรณีที่เป็นเหตุ
 รำคาญแล้ว เจ้าพนักงานท้องถิ่นอาจจะระงับเหตุรำคาญนั้นหรืออาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อ
 ป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญนั้นขึ้นอีกโดยบุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อหรืออาจ
 ก่อให้เกิดเหตุรำคาญต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดการก็ได้

ส่วนกรณีที่เจ้าพนักงานสาธารณสุขเป็นผู้ตรวจพบเหตุที่ไม่ถูกต้องดังกล่าวนี้ ก็
 ให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขแจ้งเจ้าพนักงานท้องถิ่นเพื่อดำเนินการต่อไป เว้นแต่เป็นกรณีที่เจ้า
 พนักงานสาธารณสุขเห็นว่าเหตุดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการ
 ดำรงชีพของประชาชน หรือจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพของประชาชนเป็นส่วนรวมซึ่ง
 สมควรจะดำเนินการแก้ไขโดยเร่งด่วน ให้เจ้าพนักงานสาธารณสุขมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้กระทำ
 การไม่ถูกต้องหรือฝ่าฝืนดังกล่าวแก้ไขหรือระงับเหตุนั้น หรือดำเนินการใดๆ เพื่อแก้ไขหรือระงับ
 เหตุนั้นได้ตามสมควร แล้วจึงแจ้งเจ้าพนักงานท้องถิ่นทราบก็ได้

5.4.3 กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535

กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายตามกฎหมายฉบับนี้มีหลายฉบับ โดยมีสาระสำคัญได้แก่

(1) ประกาศกระทรวงสาธารณสุขเกี่ยวกับกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ซึ่งมีการประกาศมาแล้วหลายฉบับ โดยกำหนดให้กิจการประเภทเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น กิจการที่เกี่ยวกับยา เวชภัณฑ์ อุปกรณ์ทางการแพทย์ เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์ชะล้าง กิจการที่เกี่ยวกับปิโตรเลียม ถ่านหิน สารเคมี การทำ เก็บ ขนส่ง และคัดลอกไม้เพลิง หรือสารเคมีอันเป็นส่วนประกอบในการผลิตดอกไม้เพลิง เป็นต้น

(2) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการในการควบคุมสถานประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดลักษณะของสถานประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรการในการควบคุมสถานประกอบกิจการดังกล่าว เช่น กำหนดสถานที่ตั้ง ลักษณะของอาคาร การจัดให้มีที่อาบน้ำ และที่ล้างตาฉุกเฉินในกรณีที่เป็นสถานประกอบกิจการที่คนงานอาจเปราะบางจากสารเคมี วัตถุอันตราย หรือสิ่งอื่นใด รวมถึงการเก็บรวบรวมและกำจัดมูลฝอยที่ปนเปื้อนสารพิษ หรือวัตถุอันตราย และมูลฝอยประเภทอื่นๆ ทั้งนี้หากสถานประกอบกิจการนั้นมีวัตถุอันตรายก็จะต้องมีสถานที่ปลอดภัยสำหรับเก็บรักษาตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตรายและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และในการประกอบกิจการก็ต้องควบคุมป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบจนเป็นเหตุรำคาญหรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพคนงานและผู้อยู่อาศัยบริเวณใกล้เคียงด้วย

5.4.4 บทวิเคราะห์พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535

กฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องทั้งที่อยู่ในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่หลายประการเพื่อควบคุมดูแลสุขภาพอนามัย และสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนให้ถูกสุขลักษณะ และด้วยเหตุที่สารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายก็เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของประชาชน ดังนั้นกฎหมายฉบับนี้จึงกำหนดมาตรการและให้อำนาจเจ้าพนักงานดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายอยู่ด้วย แต่ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อดูแลสุขภาพอนามัยของประชาชนดังที่กล่าวมา บทบัญญัติและมาตรการทางกฎหมายจึงเป็นไปในแนวทางที่ห้ามมิให้ผู้ประกอบกิจการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องก่อให้เกิดเหตุรำคาญหรือกระทำกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ซึ่งผู้ผลิต จำหน่าย หรือครอบครองสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายที่อาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญหรือกระทำกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับนี้ด้วย

มาตรการทางกฎหมายที่น่าสนใจของกฎหมายฉบับนี้คือการให้อำนาจราชการส่วนท้องถิ่นออกข้อกำหนดของท้องถิ่นเพื่อใช้บังคับในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้การกำหนดมาตรการได้อย่างเหมาะสมและรวดเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนั้นเจ้าพนักงานส่วนท้องถิ่นและเจ้าพนักงานสาธารณสุขยังมีอำนาจเข้าระงับเหตุรำคาญได้เอง ซึ่งจะช่วยให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปได้โดยรวดเร็วมากยิ่งขึ้นอันสอดคล้องกับการจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายที่อาจก่อปัญหาอย่างฉับพลันในวงกว้าง

**ตารางแสดงรายละเอียดของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ
สารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายในประเทศไทย**

1. กฎหมายจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตราย

กฎหมาย	ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตราย	ข้อสังเกต
1. พรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ.2535	- แบ่งวัตถุอันตรายเป็น 4 ชนิด - วัตถุอันตรายชนิดใดอยู่ในประเภทใดให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา - มีผู้เกี่ยวข้องคือ คณะกรรมการวัตถุอันตราย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ และพนักงานเจ้าหน้าที่ - แยกวัตถุอันตรายให้อยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน - ให้แต่ละหน่วยงานออกระเบียบได้เอง	- เป็นกฎหมายพื้นฐาน - หากสารเคมีใดไม่มีประกาศให้เป็นวัตถุอันตรายก็อาจไม่ครอบคลุม - มีหน่วยงานเกี่ยวข้องมาก - ศูนย์ข้อมูลวัตถุอันตรายยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร
2. พรบ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522	- แบ่งยาเสพติดให้โทษออกเป็น 5 ประเภท - กำหนดวิธีควบคุมดำเนินการยาเสพติดแต่ละประเภทไว้แตกต่างกัน	- เป็นกฎหมายเฉพาะ สารเคมีใดอยู่ได้บังคับกฎหมายนี้แล้ว ก็ไม่ใช่ พรบ.วัตถุอันตรายอีก
3. พรบ. วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.2518	- แบ่งวัตถุออกฤทธิ์ออกเป็น 4 ประเภท - กำหนดวิธีควบคุมดำเนินการวัตถุออกฤทธิ์แต่ละประเภทไว้แตกต่างกัน	- เป็นกฎหมายเฉพาะ สารเคมีใดอยู่ได้บังคับกฎหมายนี้แล้ว ก็ไม่ใช่ พรบ.วัตถุอันตรายอีก
4. พรบ. ยา พ.ศ.2510	- แบ่งยาออกเป็น 4 ประเภท - กำหนดวิธีควบคุมดำเนินการยาแต่ละประเภทไว้แตกต่างกัน	- เป็นกฎหมายเฉพาะ สารเคมีใดอยู่ได้บังคับกฎหมายนี้แล้ว ก็ไม่ใช่ พรบ.วัตถุอันตรายอีก
5. พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ.2530	- กำหนดให้ยุทธภัณฑ์รวมถึงไปถึงสารเคมี สารชีวะ สารรังสี ที่อาจนำไปใช้ในการรบ หรือการสงครามได้ ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา	- เป็นกฎหมายเฉพาะสำหรับสารเคมีที่อาจนำไปใช้ในการรบหรือการสงครามได้ ก็ไม่ใช่ พรบ.วัตถุอันตรายอีก

2. กฎหมายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากสารเคมีและวัตถุอันตราย

กฎหมาย	ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมีและวัตถุอันตราย	ข้อสังเกต
1. พรบ. อาหาร พ.ศ.2522	ควบคุมการผลิต นำเข้า หรือจำหน่ายอาหาร ซึ่งรวมไปถึงสารเคมีและวัตถุอันตรายซึ่งเป็น ส่วนประกอบของอาหาร	ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับ สารเคมีฯ แต่หากเป็น ส่วนผสมในอาหารก็ต้อง ปฏิบัติตาม พรบ. นี้
2. พรบ. เครื่องสำอาง พ.ศ. 2535	ควบคุมการผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย เครื่องสำอาง ซึ่งรวมไปถึงสารเคมีและวัตถุ อันตรายซึ่งเป็นส่วนประกอบของ เครื่องสำอาง	ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับ สารเคมีฯ แต่หากเป็น ส่วนผสมในเครื่องสำอางก็ ต้องปฏิบัติตาม พรบ. นี้
3. พรบ. มาตรฐาน ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม - กรรม พ.ศ.2511	กำหนดมาตรฐานทางอุตสาหกรรมเพื่อให้ ผู้ผลิต นำเข้า และส่งออกผลิตภัณฑ์ต้อง ปฏิบัติ รวมไปถึงผลิตภัณฑ์ทางเคมีด้วย	- หากผลิตภัณฑ์เคมีใดถูก กำหนดมาตรฐานฯ ก็ต้องใช้ พรบ. นี้บังคับด้วย - ใช้ผลการตรวจสอบหรือ รับรองมาตรฐานจาก หน่วยงานในต่างประเทศได้ ตามที่คณะกรรมการ ประกาศ
4. พรบ. การส่งออก ไปนอกและการ นำเข้ามาใน ราชอาณาจักรซึ่ง สินค้า พ.ศ.2522	กำหนดสินค้าใดให้เป็นสินค้าที่ต้องห้าม หรือ ต้องขออนุญาต หรือต้องเสียค่าธรรมเนียม พิเศษ หรือกระบวนการพิเศษในการส่งออก หรือนำเข้า	มีการออกกฎระเบียบ ห้ามหรือกำหนดมาตรการ พิเศษในการนำเข้าหรือ ส่งออกสารเคมี ผลิตภัณฑ์ เคมี และวัตถุอันตรายบาง ชนิดไว้

3. กฎหมายอื่นเกี่ยวกับการจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตราย

กฎหมาย	ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตราย	ข้อสังเกต
1. พรบ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535	กำหนดมาตรการต่างๆ เช่น แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม เขตควบคุมมลพิษ และการจัดการของเสียจากการใช้วัตถุเคมีและสารอันตราย	- มุ่งเน้นการจัดการของเสียหรือขยะที่เกิดจากการผลิตและการใช้สารเคมี - บัญญัติให้ความหมายของวัตถุอันตรายไว้
2. พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535	- กำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองผู้เกี่ยวข้องไม่ให้ได้รับผลกระทบจากกิจการโรงงาน - หากจะเกิดความเสียหายมาก เจ้าหน้าที่อาจไปแก้ไขเองโดยให้ผู้ประกอบการชดเชย - กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องแจ้งข้อมูลและหากเป็นโรงงานผลิต เก็บ หรือใช้วัตถุอันตราย ต้องจัดทำข้อมูลความปลอดภัยด้วย	- มาตรการถูกกำหนดขึ้นเพื่อประเมินภาวะเศรษฐกิจและการพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นหลัก มิใช่เพื่อควบคุมกิจการที่มีอันตราย - กรณีต้องขออนุญาตตามกฎหมายอื่นด้วย เจ้าหน้าที่อาจกำหนดวิธีการเพื่อพิจารณาอนุญาตร่วมกันได้
3. พรบ. การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522	กนอ.มีอำนาจต่างๆ เกี่ยวกับผู้ประกอบการในนิคม เช่น เกี่ยวกับการสาธารณสุขหรือที่กระทบกระเทือนต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม การนำของเข้ามาในหรือนำออกไปจากเขตอุตสาหกรรม	โรงงานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับสารเคมีฯ ที่อยู่ในนิคมอุตสาหกรรมต้องปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้
4. พรบ. การสาธารณสุข พ.ศ.2535	- ราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นมีอำนาจกำหนดมาตรการต่างๆ ทางสาธารณสุข เช่น การก่อเหตุรำคาญเกี่ยวกับสารพิษ กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ - หากเกิดเหตุรำคาญ เจ้าหน้าที่อาจไปแก้ไขเองโดยให้ผู้เกี่ยวข้องชดเชย	หากผู้เกี่ยวข้องกับสารเคมีฯ ก่อให้เกิดเหตุรำคาญหรือกระทำการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ก็ต้องดำเนินการให้เป็นไปตาม พรบ. นี้ด้วย

บทที่ 4

การจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตราย ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย

การจัดการเคมีภัณฑ์และวัตถุอันตรายประเภทต่างๆ นอกจากจะต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมยังได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบเพื่อทำหน้าที่อนุญาตและควบคุมดูแลการจัดการเคมีภัณฑ์ และวัตถุอันตรายนอกเหนือจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นอีกหลายหน่วยงาน รวมทั้งกำหนดให้สารเคมีและวัตถุอันตรายประเภทใดต้องอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใดอีกด้วย โดยในปัจจุบันหน่วยงานที่มีวัตถุอันตรายอยู่ในความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 มีถึง 7 หน่วยงาน ได้แก่ กรมโรงงานอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมธุรกิจพลังงาน และสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ ซึ่งแต่ละหน่วยงานก็จะมีวัตถุอันตรายประเภทต่างๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบมากหรือน้อยแตกต่างกันไป ทั้งนี้หน่วยงานที่มีสารเคมีและวัตถุอันตรายอยู่ในความรับผิดชอบในจำนวนมากประเภทก็จะมีเพียงกรมโรงงานอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมวิชาการเกษตร เท่านั้น ในขณะที่อีก 4 หน่วยงานที่เหลือจะมีสารเคมีและวัตถุอันตรายที่อยู่ในความรับผิดชอบน้อย อีกทั้งในบางหน่วยงานก็ไม่ได้มีวัตถุอันตรายบางชนิดอยู่ในความรับผิดชอบอีกด้วย ดังเช่นกรมประมงซึ่งมิได้มีวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 อยู่ในความรับผิดชอบแต่อย่างใด

ขั้นตอนการจัดการวัตถุอันตรายของแต่ละหน่วยงานนั้น นอกจากจะต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 และกฎกระทรวงซึ่งออกตามความในกฎหมายดังกล่าวซึ่งใช้บังคับกับทุกหน่วยงานแล้ว แต่ละหน่วยงานก็ยังได้ออกประกาศของหน่วยงานนั้นๆ เพื่อกำหนดขั้นตอนและแนวทางดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานนั่นเองไว้อีกด้วย อย่างไรก็ตามเนื่องจากประกาศเหล่านี้ได้ออกตามความในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ซึ่งได้วางข้อกำหนดเบื้องต้นสำหรับวัตถุอันตรายแต่ละประเภทไว้แล้ว ด้วยเหตุนี้ประกาศหรือกฎระเบียบเหล่านี้จึงมีลักษณะคล้ายคลึงกัน อาจมีความแตกต่างกันบ้างในรายละเอียดหรือในส่วนรูปแบบฟอร์มคำขอต่างๆ ดังนั้นเพื่อให้เนื้อหาซ้ำซ้อนกัน ผู้วิจัยจึงจะกล่าวถึงการจัดการวัตถุอันตรายของทุกหน่วยงานในลักษณะของภาพรวม โดยแยกไปตามชนิดของวัตถุอันตรายและมุ่งเน้นไปที่การดำเนินงานของหน่วยงาน

หลักทั้ง 3 หน่วยงานเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่นๆ ที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลการจัดการเคมีภัณฑ์และวัตถุอันตรายโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายฉบับอื่นๆ ซึ่งในส่วนนี้จะกล่าวถึงโดยสังเขป เนื่องจากไม่ใช่กฎหมายหลักที่นำมาใช้ในการจัดการเคมีภัณฑ์และวัตถุอันตรายของประเทศไทย

1. การดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 1

แม้พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 จะมีได้กำหนดให้การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ไว้ในครอบครอง จะต้องแจ้งหรือต้องได้รับใบอนุญาตดังเช่นวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และชนิดที่ 3 ก็ตาม แต่ก็ได้กำหนดให้ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด ซึ่งในทางปฏิบัติก็ปรากฏว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมโรงงานอุตสาหกรรม และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ก็ได้กำหนดให้ผู้เกี่ยวข้องต้องแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ไว้ในครอบครองของตนแล้วแต่กรณี รวมทั้งกำหนดแนวทางการจัดการของผู้เกี่ยวข้องไว้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขั้นตอนการแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 1

การแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ของแต่ละหน่วยงาน แม้จะมีแนวทางดำเนินการคล้ายคลึงกัน แต่ก็ใช้บังคับกับบุคคลที่เกี่ยวข้องแตกต่างกันอยู่บ้าง โดยในส่วนของวัตถุอันตรายที่อยู่ในความดูแลของกรมโรงงานอุตสาหกรรมนั้น จะบังคับให้ทั้งผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้มีวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ไว้ในครอบครองต้องแจ้งข้อเท็จจริง หรือให้แจ้งเฉพาะผู้ผลิตและผู้นำเข้าสำหรับวัตถุอันตรายที่อยู่ในความดูแลของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดยทั้งสองหน่วยงานมีขั้นตอนการแจ้งข้อเท็จจริงที่คล้ายคลึงกัน ดังนี้

(1) ผู้เกี่ยวข้องจะต้องยื่นเอกสารตามแบบฟอร์มที่กำหนดต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อแจ้งข้อเท็จจริงต่างๆ เช่น ชื่อวัตถุอันตราย สูตรและอัตราส่วน ชื่อทางการค้า ชื่อสามัญหรือชื่อย่อ (ถ้ามี) ปริมาณ ภาชนะบรรจุ ชื่อผู้ผลิต ประเทศผู้ผลิต สถานที่เก็บรักษา ชื่อพาหนะ คำนวณการที่นำเข้าหรือส่งออก และกำหนดวันที่พาหนะจะมาถึงหรือออกจากด่านศุลกากร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนนำเข้าหรือส่งวัตถุอันตรายออกจากด่านศุลกากร สำเนาบัตรประจำตัว (กรณีบุคคลธรรมดา) สำเนาทะเบียนบ้านหรือบัตรประชาชน และสำเนาใบสำคัญแสดงว่าเป็นผู้มีอำนาจดำเนินการของนิติบุคคลผู้แจ้งข้อเท็จจริง

(2) การแจ้งข้อเท็จจริงดังกล่าว โดยทั่วไปต้องแจ้งเมื่อจะมีการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองครั้งแรกเท่านั้น แต่หากเป็นวัตถุอันตรายเฉพาะบางประเภทตามรายชื่อที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมประกาศไว้ ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้มีไว้ในครอบครอง จะต้องแจ้งข้อเท็จจริงต่างๆ ด้วยข้อมูลที่มากขึ้นและต้องแจ้งตามระยะเวลาที่กำหนด โดยต้องแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อสูตรและอัตราส่วน ชื่อทางการค้า ชื่อสามัญหรือชื่อย่อ (ถ้ามี) ทะเบียน (ถ้ามี) ปริมาณที่ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ปริมาณที่ขาย ขายแก่ ผู้ใดและผู้ซื้อนำไปใช้ในกิจการใด การแจ้งรายละเอียดดังกล่าวจะต้องแจ้งภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยหากเป็นการประกอบการในระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน จะต้องแจ้งภายในเดือนกรกฎาคมของปีนั้น หากเป็นการประกอบการในระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนธันวาคม จะต้องแจ้งภายในเดือนมกราคมของปีถัดไป¹

(3) การแจ้งข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 อาจแจ้งได้ ณ สถานที่และวิธีการดังต่อไปนี้

- แจ้งโดยตรงต่อหน่วยงานที่ดูแลวัตถุอันตรายนั้น หรือแจ้ง ณ สถานที่ใดที่หน่วยงานนั้นกำหนด โดยบางหน่วยงานอาจกำหนดให้แจ้งได้ที่หน่วยงานนั้นที่อยู่ในส่วนภูมิภาคก็ได้ เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ในกรณีที่วัตถุอันตรายนั้นอยู่ในความดูแลของสำนักงานอาหารและยา เป็นต้น
- แจ้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ
- กรณีวัตถุอันตรายนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของกรมโรงงานอุตสาหกรรม อาจแจ้งผ่านระบบสัญญาณคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงเครือข่ายเข้ากับระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของกรมโรงงานอุตสาหกรรมก็ได้

1.2 การจัดการวัตถุอันตรายชนิดที่ 1

แม้พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 จะกำหนดให้รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อกำหนดแนวทางหรือข้อบังคับให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้มีวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ไว้ในความครอบครอง ต้องดำเนินการในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ภาชนะบรรจุ ฉลาก การขนส่ง การเก็บรักษา หรือการอื่นใดเกี่ยวกับวัตถุอันตรายเพื่อควบคุม ป้องกัน บรรเทา หรือระงับอันตรายที่จะเกิดแก่บุคคล

¹ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การให้แจ้งข้อเท็จจริงของผู้ผลิต ผู้นำเข้าผู้ส่งออก หรือผู้มีไว้ในครอบครอง ซึ่งวัตถุอันตรายที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ.2547 และประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยารับผิดชอบ พ.ศ.2549

สัตว์ พืช ทรัพย์ หรือสิ่งแวดล้อม แต่ปรากฏว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมิได้มีการออกประกาศในส่วนนี้ไว้มากนัก มีเพียงสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาเท่านั้น ที่ได้มีการออกประกาศกำหนดแนวทางการจัดการวัตถุอันตรายดังกล่าวเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติ โดยกำหนดไว้เฉพาะในส่วนของการผลิต และการมีวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ไว้ในครอบครองเพื่อใช้รับจ้างเท่านั้น ได้แก่

1.2.1 การผลิตวัตถุอันตรายชนิดที่ 1

ผู้ผลิตจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์การผลิต สถานที่ผลิต มาตรการเพื่อความปลอดภัย และการบรรจุหีบห่อ ตามระเบียบข้อบังคับที่กำหนด ได้แก่

(1) เกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์การผลิต

ผู้ผลิตต้องจัดให้มีเครื่องมืออุปกรณ์การผลิตที่เหมาะสมกับปริมาณและการผลิตวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ในแต่ละประเภท โดยเฉพาะภาชนะหรือถังที่ใช้ในการผลิตจะต้องไม่เกิดปฏิกิริยาทางเคมีที่ไม่เหมาะสมกับวัตถุอันตรายที่ผลิต มีระบบป้องกันกำจัดกลิ่นละออง ไอระเหย ฝุ่นผงของวัตถุอันตรายที่ดี สามารถป้องกันกลิ่นสารเคมีไม่ให้ไปรบกวนผู้ที่อยู่ใกล้เคียงและไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคลหรือทรัพย์สิน มีวิธีการป้องกันมิให้วัตถุอันตรายรั่วไหล และต้องทำความสะอาดเครื่องมืออุปกรณ์หลังจากการใช้งาน มีป้ายแสดงชื่อและคำเตือนของวัตถุอันตรายที่อุปกรณ์การผลิต ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายต้องมีความแข็งแรงไม่รั่วไหล สะดวกต่อการขนย้ายและไม่มีปฏิกิริยาทางเคมีที่ไม่เหมาะสมกับวัตถุอันตรายที่บรรจุอยู่ภายใน เป็นต้น

(2) เกี่ยวกับสถานที่ในการผลิต

ภายในอาคารผลิตวัตถุอันตราย ควรแบ่งแยกบริเวณพื้นที่ในการผลิตวัตถุอันตรายแต่ละประเภทเป็นส่วน โดยใช้เส้นหรือเครื่องหมายแสดงพื้นที่ให้เห็นได้อย่างชัดเจน พื้นของส่วนการผลิตวัตถุอันตรายต้องมีคุณสมบัติไม่ดูดซับหรือกักขังสารเคมีใด ๆ และจัดให้มีแสงสว่างเพียงพอ เป็นต้น

(3) เกี่ยวกับมาตรการเพื่อความปลอดภัยสำหรับผู้ปฏิบัติงานในสถานที่

ต้องจัดให้มีอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสม เพื่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน เช่น เสื้อผ้า ถุงมือ หน้ากาก หมวก แวนตา ฯลฯ จัดให้มีป้ายคำเตือนว่า “วัตถุอันตราย” ในบริเวณทางเข้าหรืออาคารสถานที่ผลิต และให้การอบรมแนะนำแก่ผู้ปฏิบัติงานให้เข้าใจถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ขณะปฏิบัติงานพร้อมทั้งวิธีแก้ไข ต้องตรวจสอบสุขภาพของ

ผู้ปฏิบัติงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง จัดให้มีสถานที่ให้ผู้ปฏิบัติงานล้างมือ ล้างหน้า ด้วยน้ำและสบู่ก่อนรับประทานอาหาร ดื่มน้ำ หรือสูบบุหรี่ เป็นต้น²

1.2.2 ในกรณีของการมีวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ไว้ในครอบครองเพื่อใช้รับจ้าง

ผู้ครอบครองจะต้องดำเนินการเกี่ยวกับสถานที่เก็บรักษาและมาตรการเพื่อความปลอดภัยหลายประการ ดังนี้

(1) สถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายต้องมีลักษณะตามที่กำหนด เช่น ต้องมีอาคารสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายที่สามารถป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญและเกิดอันตรายหรือเกิดความเสียหายต่อบุคคล สัตว์ พืช และสิ่งแวดล้อม ต้องมีที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายเฉพาะตามคุณสมบัติและชนิดของวัตถุอันตรายโดยมีขนาดและลักษณะเหมาะสมกับชนิดและปริมาณที่ขออนุญาต มีขนาดอาคารที่เก็บรักษากว้างและยาวมากกว่า 30 เมตร โดยมีผนังทำจากวัสดุทนไฟ เป็นต้น

(2) ต้องมีมาตรการเพื่อความปลอดภัยสำหรับผู้ปฏิบัติงานและผู้รับบริการ เช่น มีแผ่นป้ายคำว่า “วัตถุอันตราย” ในบริเวณทางเข้าหรือสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตราย มีแผ่นป้ายคำเตือนถึงอันตรายที่เกิดจากวัตถุอันตรายในบริเวณที่เก็บรักษาและบริเวณใกล้เคียงให้มีอุปกรณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เสื้อผ้า ถุงมือ รองเท้า หรือแว่นตาเพื่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน มีชุดปฐมพยาบาลตามประเภทของวัตถุอันตราย ต้องตรวจสอบสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ผู้ควบคุมการใช้วัตถุอันตรายเพื่อรับจ้างจะต้องผ่านการทดสอบความรู้ความชำนาญจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ต้องจัดการกับวัตถุอันตรายที่เหลือใช้แล้วและภาชนะบรรจุให้ถูกต้องปลอดภัยตามประเภทของวัตถุอันตรายนั้นๆ ให้มีการฝึกอบรมแก่ผู้ปฏิบัติงานให้เข้าใจถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ขณะปฏิบัติงานพร้อมทั้งวิธีแก้ไข เป็นต้น³

(3) ต้องมีผู้ควบคุมการใช้วัตถุอันตรายเพื่อใช้รับจ้างที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด เช่น มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานดังกล่าวไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า ผ่านการฝึกอบรมและการทดสอบความรู้ความชำนาญตามหลักสูตรการอบรมจากหน่วยงานที่สำนักงานคณะกรรมการ

² ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต การมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้รับจ้างและการเก็บรักษาวัตถุอันตรายที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2538

³ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต การมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้รับจ้างและการเก็บรักษาวัตถุอันตรายที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2538

อาหารและยาให้การรับรอง ผ่านการฝึกอบรมและทดสอบความรู้ตามที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยากำหนดทุก 3 ปี เพื่อต่ออายุหนังสือรับรองผู้ควบคุมการใช้วัตถุอันตราย เป็นต้น⁴

1.2.3 “ฉลาก” ของวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานอาหารและยา และของกรมวิชาการเกษตร

ได้มีการวางกฎระเบียบไว้ในลักษณะที่ให้ความสำคัญค่อนข้างมาก เนื่องจากวัตถุอันตรายที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการอุปโภค บริโภค ของประชาชนทั่วไปและเกษตรกร จึงมีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับฉลากของวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานอาหารและยา และของกรมวิชาการเกษตร ให้ผู้เกี่ยวข้องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ส่งออก นำเข้า ผลิต ขาย หรือมีไว้ในครอบครองในประเทศ ต้องปฏิบัติ ดังนี้

(1) การนำเข้าหรือส่งออกวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของทั้งสองหน่วยงาน จะต้องแสดงฉลากไว้ที่หีบห่อบรรจุหรือภาชนะบรรจุในลักษณะที่กำหนด เช่น ชื่อทางการค้า ชื่อสามัญ สัญลักษณ์ตาม UN Class (ถ้ามี) อัตราส่วนของสารสำคัญ เป็นต้น

(2) การผลิต ขาย หรือมีไว้ในครอบครองในประเทศ ซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานอาหารและยา และการขายหรือจำหน่าย หรือแสดงไว้เพื่อขายหรือจำหน่าย ซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมวิชาการเกษตร จะต้องแสดงฉลากในลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น ชื่อทางการค้า ชื่อสามัญ สัญลักษณ์ตาม UN Class (ถ้ามี) อัตราส่วนของสารสำคัญ คำเตือนข้อควรระวัง วิธีใช้ วิธีเก็บรักษา อาการเกิดพิษ วิธีแก้พิษเบื้องต้น คำแนะนำสำหรับแพทย์ ทะเบียนวัตถุอันตราย เป็นต้น และต้องมีเครื่องหมายและข้อความแสดงระดับความเป็นพิษ ซึ่งได้มีการกำหนดไว้เป็น 4 ระดับ ได้แก่ ขั้น 1 เอ พิษร้ายแรงมาก กำหนดให้ใช้เครื่องหมายหัวกะโหลกกับกระดูกไขว้ และคำว่า “พิษร้ายแรงมาก” โดยอาจต้องมีภาพคำเตือนตามที่กำหนด ขั้น 1 บี พิษร้ายแรง กำหนดให้ใช้เครื่องหมายหัวกะโหลกกับกระดูกไขว้ และคำว่า “พิษร้ายแรง” โดยอาจต้องมีภาพคำเตือนตามที่กำหนด ขั้น 2 พิษปานกลาง กำหนดให้ใช้เครื่องหมายกากบาท และคำว่า “อันตราย” โดยอาจต้องมีภาพคำเตือนตามที่กำหนด ส่วนขั้น 3 พิษน้อย หากเป็นวัตถุอันตรายที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาจะมีได้มีการกำหนดเครื่องหมาย

⁴ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ผู้ควบคุมการใช้วัตถุอันตรายเพื่อใช้รับจ้าง

และข้อความไว้⁵ แต่หากเป็นวัตถุอันตรายชนิด ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมวิชาการ เกษตร จะต้องมีการพิจารณาและข้อความว่า “ระวัง”⁶

2. การดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 2

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 กำหนดให้วัตถุอันตรายชนิดที่ 2 คือวัตถุอันตรายที่ต้องแจ้งการผลิต การนำเข้า การส่งออก และการมีไว้ในครอบครองต่อพนักงานเจ้าหน้าที่และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด เนื่องจากวัตถุอันตรายชนิดนี้แม้จะเป็นสารเคมีหรือวัตถุอันตรายที่ใช้กันโดยแพร่หลายทั่วไป แต่ก็เป็สารเคมีซึ่งมีความอันตราย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้ออกประกาศเพื่อควบคุมดูแลการผลิต การนำเข้า การส่งออก และการมีวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ไว้ในความครอบครองให้ต้องปฏิบัติหลายประการ ได้แก่

2.1 ขั้นตอนการแจ้งข้อเท็จจริงและการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายชนิดที่ 2

แม้กฎหมายจะกำหนดให้การผลิต การนำเข้า การส่งออก และการมีวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ไว้ในความครอบครองต้องแจ้งการดำเนินการดังกล่าวเท่านั้น แต่ในทางปฏิบัติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ก็ได้มีการออกประกาศกระทรวงและประกาศของกรมหรือสำนักงานแล้วแต่กรณี เพื่อกำหนดให้ต้องมีการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 นอกเหนือไปจากการแจ้งดำเนินการด้วย โดยในส่วนของการขึ้นทะเบียนนี้อาจใช้บังคับเฉพาะผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า เนื่องจากเป็นผู้เป็นต้นทางของการกำเนิดสารเคมีและวัตถุอันตราย รวมทั้งอาจเป็นผู้ผลิตหรือนำเข้าสารเคมีและวัตถุอันตรายประเภทใหม่ๆ จึงต้องมีการบังคับให้นำสารเคมีและวัตถุอันตรายนั้นมาขึ้นทะเบียนไว้ก่อน โดยขั้นตอนการแจ้งข้อเท็จจริงและการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 มีดังนี้

⁵ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ฉลากและระดับความเป็นพิษของวัตถุอันตรายที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ.2538 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549

⁶ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง ฉลากและระดับความเป็นพิษของวัตถุอันตรายที่กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ.2538

2.1.1 การแจ้งการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีวัตถุดิบรายชนิดที่ 2 ไว้ใน

กรอบครอง

ผู้ประสงค์จะดำเนินการผลิต นำเข้า ส่งออกหรือมีไว้ในครอบครองหรือให้บริการวัตถุดิบรายชนิดที่ 2 จะต้องยื่นเอกสารตามแบบฟอร์มที่กำหนด (เอกสารภาคผนวก 1) เพื่อแจ้งการดำเนินการต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่รับผิดชอบวัตถุดิบรายประเภทรายนั้น พร้อมทั้งยื่นเอกสารหลักฐานต่างๆ เช่น สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน (กรณีบุคคลธรรมดา) สำเนาทะเบียนบ้านสำเนาใบสำคัญแสดงว่าเป็นผู้มีอำนาจดำเนินการของนิติบุคคล (กรณีนิติบุคคล) แผนที่สังเขปแสดงสถานที่ประกอบการบริเวณใกล้เคียง แผนที่ผังของสถานประกอบการ เอกสารแสดงความรู้ความชำนาญของผู้เชี่ยวชาญหรือบุคลากรเฉพาะที่รับผิดชอบ ชื่อผู้ผลิต ประเทศผู้ผลิต สถานที่เก็บรักษา ชื่อพาหนะ คำนสุทธการที่นำเข้าหรือส่งออก และกำหนดวันที่พาหนะจะมาถึงหรือออกจากด่านสุทธการ เป็นต้น

การแจ้งข้อเท็จจริงดังกล่าว โดยทั่วไปต้องแจ้งเมื่อจะมีการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองครั้งแรกเท่านั้น แต่หากเป็นวัตถุดิบรายเฉพาะบางประเภทตามรายชื่อที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมประกาศไว้ ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้มีไว้ในครอบครอง จะต้องแจ้งข้อเท็จจริงต่างๆ ด้วยข้อมูลที่มากขึ้นและต้องแจ้งตามระยะเวลาที่กำหนด โดยต้องแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อสูตรและอัตราส่วน ชื่อทางการค้า ชื่อสามัญหรือชื่อย่อ (ถ้ามี) ทะเบียน (ถ้ามี) ปริมาณที่ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ปริมาณที่ขาย ขายแก่ผู้ใดและผู้ซื้อนำไปใช้ในกิจการใด การแจ้งรายละเอียดดังกล่าวจะต้องแจ้งภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยหากเป็นการประกอบการในระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน จะต้องแจ้งภายในเดือนกรกฎาคมของปีนั้น หากเป็นการประกอบการในระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนธันวาคม จะต้องแจ้งภายในเดือนมกราคมของปีถัดไป⁷

การแจ้งข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุดิบรายชนิดที่ 2 อาจแจ้งได้ ณ สถานที่และวิธีการเช่นเดียวกับการแจ้งข้อเท็จจริงในกรณีของวัตถุดิบรายชนิดที่ 1 ได้แก่ แจ้งโดยตรงต่อหน่วยงานที่ดูแลวัตถุดิบรายนั้น หรือแจ้ง ณ สถานที่ใดที่หน่วยงานนั้นกำหนด โดยบางหน่วยงานอาจกำหนดให้แจ้งได้ที่หน่วยงานนั้นที่อยู่ในส่วนภูมิภาคก็ได้ แจ้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรืออาจแจ้งผ่านระบบสัญญาณคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงเครือข่ายเข้ากับระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของหน่วยงานนั้น ในกรณีที่หน่วยงานนั้นมีการวางระบบสัญญาณคอมพิวเตอร์แล้ว เช่น กรมโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งนี้เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้

⁷ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมเรื่อง การให้แจ้งข้อเท็จจริงของผู้ผลิต ผู้นำเข้าผู้ส่งออก หรือผู้มีไว้ในครอบครอง ซึ่งวัตถุดิบรายที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ.2547

ตรวจสอบใบแจ้งการดำเนินการพร้อมทั้งหลักฐานประกอบครบถ้วนแล้วก็จะออกใบรับแจ้งตามแบบฟอร์มของหน่วยงานตนให้แก่ผู้แจ้งต่อไป⁸

ในกรณีที่ผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือครอบครองวัตถุอันตรายประเภท 2 เป็นผู้ได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียน หรือใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติวัตถุพิษ พ.ศ.2510 แล้ว และได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในใบสำคัญการขึ้นทะเบียนที่ออกตามกฎหมายดังกล่าวทุกประการแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถออกใบรับแจ้งให้ได้ โดยผู้เกี่ยวข้องดังกล่าวไม่ต้องยื่นใบแจ้งการดำเนินการอีก

2.1.2 การขอขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมโรงงานอุตสาหกรรม และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

ทั้งสองหน่วยงานดังกล่าวมีขั้นตอนการขอขึ้นทะเบียนที่คล้ายคลึงกันคือ ผู้ประสงค์จะผลิตหรือนำเข้าวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 จะต้องยื่นคำขอขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายตามแบบฟอร์มที่กำหนดไว้ต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบวัตถุอันตรายประเภทนั้น (เอกสารภาคผนวก 2) พร้อมทั้งยื่นเอกสารหลักฐานต่างๆ เช่น ข้อมูลเพื่อการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย⁹ ข้อมูลความปลอดภัย (Materials Safety Data Sheet) ตัวอย่างวัตถุอันตรายหรือรายงานผลการวิเคราะห์ของห้องปฏิบัติการตามรูปแบบที่กำหนด ตัวอย่างภาชนะบรรจุ ตัวอย่างฉลากและใบแทรก (ถ้ามี)¹⁰ สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลหรือสำเนาบัตรประจำตัว

⁸ ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง การแจ้งการดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ.2538 และประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง การแจ้งการดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ที่กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ.2538

⁹ ข้อมูลเพื่อการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายเป็นเอกสารที่บ่งบอกถึงรายละเอียดของวัตถุอันตรายนั้นๆ เช่น ชื่อสามัญ สูตรทางเคมี น้ำหนักโมเลกุล ลักษณะทางกายภาพ จุดละลายและจุดเดือด อัตราการสลายตัว ความเป็นพิษต่อสัตว์ทดลองในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพิษโดยการหายใจเข้าไป พิษทางผิวหนัง การทำให้เกิดโรคมะเร็ง อาการเกิดพิษและวิธีแก้พิษเบื้องต้น ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น และนอกจากนี้ยังเป็นเอกสารที่บ่งบอกถึงข้อมูลของผลิตภัณฑ์ เช่น ชื่อทางการค้า ส่วนประกอบ ชื่อผู้ผลิต คุณสมบัติทางกายภาพและทางเคมีของผลิตภัณฑ์ และผลการทดสอบประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ด้วย

¹⁰ หากเป็นวัตถุอันตรายที่ผลิตเพื่อการส่งออกจะได้รับยกเว้นไม่ต้องส่งตัวอย่างฉลากสำหรับผลิตภัณฑ์นั้นๆ ประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่อง ยกเว้นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2542

ประชาชน หนังสือมอบอำนาจ (ถ้ามี) เอกสารหรือภาพถ่ายแสดงลักษณะภายนอก การหีบห่อหรือผูกมัด (ถ้ามี) เป็นต้น¹¹

ในกรณีที่ต้องมีการผลิตหรือนำเข้าวัตถุดิบรายชนิดที่ 2 เพื่อใช้ส่งเป็นตัวอย่างต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในการขอขึ้นทะเบียน หรือมีกรณีที่ต้องนำเข้าวัตถุดิบรายอย่างอื่นเพื่อใช้ในการผลิตวัตถุดิบรายที่จะขอขึ้นทะเบียนและวัตถุดิบรายนั้นมีกฎหมายบังคับให้ต้องขออนุญาตผลิตหรือนำเข้า ผู้ขอขึ้นทะเบียนจะต้องขออนุญาตผลิตหรือนำเข้าวัตถุดิบรายนั้นก่อนเช่นเดียวกัน โดยวัตถุดิบรายดังกล่าวนี้จะต้องปิดฉลากระบุข้อความตามที่กำหนดไว้ก่อนนำออกจากด่านศุลกากร เช่น ข้อความ “ตัวอย่างวัตถุดิบรายเพื่อการขึ้นทะเบียน” ชื่อวิทยาศาสตร์ของวัตถุดิบราย อัตราส่วนผสมของวัตถุดิบราย คำเตือน ประเภทการใช้ เป็นต้น

พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องพิจารณาคำขอขึ้นทะเบียนนั้น โดยอาจแจ้งให้ผู้ขอส่งข้อมูลเพิ่มเติม หรือรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุดิบราย หรือขอให้มีการศึกษาเพิ่มเติมอีกก็ได้ หรือหากวัตถุดิบรายที่ขออนุญาตนั้นมีวัตถุดิบรายเป็นส่วนประกอบตั้งแต่สองชนิดขึ้นไป ผู้ขอต้องดำเนินการขอขึ้นทะเบียนต้องส่งข้อมูลเพื่อการขึ้นทะเบียนวัตถุดิบรายของวัตถุดิบรายอันเป็นส่วนประกอบดังกล่าวด้วย แต่หากเป็นกรณีที่วัตถุดิบรายที่ขอขึ้นทะเบียนนั้นได้เคยขึ้นทะเบียนหรือได้รับอนุญาตให้ผลิตหรือนำเข้าตามกฎหมายใดมาก่อนแล้ว หรือมีข้อมูลอันเป็นที่เชื่อถือได้ พนักงานเจ้าหน้าที่ก็อาจยกเว้นการดำเนินการบางส่วนในการขอขึ้นทะเบียนให้ก็ได้เช่นกัน

เมื่อเจ้าหน้าที่พิจารณาเห็นสมควรให้ขึ้นทะเบียนได้ก็จะออกไปสำคัญการขึ้นทะเบียนวัตถุดิบรายตามแบบฟอร์มของหน่วยงานนั้นๆ ให้แก่ผู้ขอ เมื่อได้รับการขึ้นทะเบียนแล้ว หากผู้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนมีรายละเอียดที่ต้องแก้ไขบางประการ ก็สามารถยื่นคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมรายการในใบสำคัญการขึ้นทะเบียนก็ได้ โดยผู้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนวัตถุดิบรายต้องยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่อาจมีหนังสือให้ผู้ยื่นคำขอดำเนินการทดสอบหรือดำเนินการอื่นใดตามที่เห็นสมควรก็ได้¹²

2.1.3 การขอขึ้นทะเบียนวัตถุดิบรายชนิดที่ 2 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมวิชาการเกษตร

¹¹ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การขึ้นทะเบียนวัตถุดิบรายที่ใช้ทางการแพทย์ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2538 และประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การขึ้นทะเบียนวัตถุดิบรายทางอุตสาหกรรม พ.ศ.2543

¹² ประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่อง ยกเว้นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวัตถุดิบราย พ.ศ. 2535 ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ.2538

การขอขึ้นทะเบียนของหน่วยงานนี้จะมีลักษณะแตกต่างจากหน่วยงานอื่น โดยจะมีขั้นตอนเกี่ยวกับการทดลองใช้วัตถุอันตรายด้วย เนื่องจากวัตถุอันตรายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมวิชาการเกษตรส่วนใหญ่เป็นสารเคมีที่ใช้ในการปราบปรามศัตรูพืช บำรุงดิน ซึ่งต้องพิจารณาถึงประสิทธิภาพ ผลกระทบต่อผู้ใช้และสิ่งแวดล้อม จึงต้องมีการทดลองใช้ด้วย โดยมีขั้นตอนสรุปคือ

ผู้ประสงค์จะผลิตหรือนำเข้าวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 จะต้องยื่นคำขอขึ้นทะเบียนตามแบบ วอ./กษ 1 ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร พร้อมทั้งยื่นเอกสารหลักฐานต่างๆ เช่น สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน (กรณีบุคคลธรรมดา) สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล (กรณีนิติบุคคล) แผนการทดลองประสิทธิภาพและ/หรือแผนการทดลองพืษตกค้างของผลิตภัณฑ์วัตถุอันตรายที่ขอขึ้นทะเบียน ข้อมูลทางวิชาการของวัตถุอันตราย ผลิตภัณฑ์ เป็นต้น โดยการขึ้นทะเบียนจะมีขั้นตอนการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การทดลองเบื้องต้น ขั้นตอนที่ 2 การทดลองชั่วคราว ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลขั้นสุดท้ายเพื่อรับขึ้นทะเบียน

ขั้นตอนที่ 1 การทดลองเบื้องต้น เพื่อทราบประสิทธิภาพและข้อมูลพืษเฉียบพลัน เป็นการผลิตหรือนำเข้าตัวอย่างวัตถุอันตรายจำนวนจำกัดเพื่อทดสอบประสิทธิภาพและอื่นๆ โดยผู้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนต้องยื่นเอกสารทางวิชาการของรายการข้อมูลเพื่อการขึ้นทะเบียน และแผนการทดลองตามแบบที่กำหนดไว้ด้วย โดยแผนการทดลองดังกล่าวจะมีรายละเอียดหลายประการ เช่น ชื่อและที่อยู่ของผู้ขอขึ้นทะเบียนและผู้ผลิต ชื่อทางการค้าและชื่อสามัญ (ถ้ามี) อัตราส่วนผสมและลักษณะของผลิตภัณฑ์ ความเป็นพิษของสารต่อสัตว์ทดลองและสิ่งแวดล้อม หลักฐานการขึ้นทะเบียนในประเทศอื่น (ถ้ามี) เป็นต้น โดยวัตถุอันตรายที่ได้รับอนุญาตให้ผลิตหรือนำเข้ามาเพื่อทดลองนี้จะต้องปิดฉลากซึ่งมีข้อความตามที่กำหนด เช่น ชื่อทางการค้าหรือหมายเลขรหัสของผลิตภัณฑ์ อัตราส่วนผสมและลักษณะของผลิตภัณฑ์ ประเภทการใช้ ข้อความว่า “ตัวอย่างวัตถุอันตรายใช้เฉพาะการทดลองที่กำหนดเท่านั้น” เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้ชั่วคราว เพื่อสาธิตการใช้และข้อมูลพิษระยะปานกลาง พิษเรื้อรังและผลกระทบต่างๆ โดยนำมาสาธิตการใช้ในพื้นที่ที่กำหนด ซึ่งมีขั้นตอนคือต้องยื่นเอกสารของรายการข้อมูลตามที่กำหนด และต้องแจ้งสถานที่ที่จะทำการทดลองใช้ชั่วคราว โดยต้องระบุข้อมูลต่างๆ เช่น ชื่อและที่อยู่ของผู้ขอขึ้นทะเบียนและผู้ผลิต ชื่อทางการค้าและชื่อสามัญ (ถ้ามี) อัตราส่วนผสมของสารสำคัญและลักษณะของผลิตภัณฑ์ ประเภทการใช้ สถานที่และขนาดของพื้นที่ที่จะทำการทดลองใช้ชั่วคราว ปริมาณวัตถุอันตรายที่จะนำมาสาธิตการใช้ โดยวัตถุอันตรายที่ได้รับอนุญาตให้ผลิตหรือนำเข้ามาเพื่อทดลองนี้จะต้องปิดฉลากซึ่งมีข้อความตามที่กำหนด เช่น ชื่อทางการค้าหรือหมายเลขรหัสของผลิตภัณฑ์ อัตรา

ส่วนผสมและลักษณะของผลิตภัณฑ์ ประเภทการใช้ ข้อความว่า “ตัวอย่างวัตถุอันตรายใช้เฉพาะการทดลองใช้ชั่วคราวในพื้นที่ที่กำหนด” และข้อความว่า “ห้ามจำหน่าย” เป็นต้น อย่างไรก็ดี

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลขั้นสุดท้ายเพื่อรับขึ้นทะเบียน โดยพนักงานเจ้าหน้าที่จะประเมินการทดลองและข้อมูลต่างๆ เพื่อทราบประสิทธิภาพและความปลอดภัยต่อการใช้ รวมทั้งพิจารณาถึงระยะยาวต่อสัตว์ทดลอง

เมื่อผู้ขอขึ้นทะเบียนได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 แล้วสามารถขอรับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนได้ โดยต้องยื่นเอกสารทางวิชาการตามที่กำหนด และส่งตัวอย่างผลิตภัณฑ์วัตถุอันตรายเพื่อวิเคราะห์ตามข้อกำหนดเฉพาะของผลิตภัณฑ์วัตถุอันตราย หรือส่งรายงานผลการวิเคราะห์ของห้องปฏิบัติการตามที่อธิบดีกรมวิชาการเกษตรกำหนด รวมทั้งส่งตัวอย่างหรือเอกสารหรือภาพถ่ายแสดงลักษณะภาชนะบรรจุ โดยอาจให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนส่งข้อมูลใดนอกเหนือจากข้อมูลดังกล่าวนี้หรือจัดให้มีการศึกษาเพิ่มเติมก็ได้ จากนั้นเจ้าหน้าที่จะพิจารณาประเมินผลในขั้นการทดลองเบื้องต้นและผลการทดลองใช้ชั่วคราว รวมทั้งข้อมูลพิษวิทยาประกอบด้วย หากเห็นชอบแล้วก็จะพิจารณาในขั้นการประเมินผลขั้นสุดท้ายเพื่อรับขึ้นทะเบียน หากเห็นควรให้ขึ้นทะเบียนได้ก็จะออกใบสำคัญการขึ้นทะเบียนตามแบบ วอ./กษ 2 ให้

ในกรณีที่การทดลองตามขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 จำเป็นต้องผลิตหรือนำเข้าตัวอย่างวัตถุอันตรายที่จะขอขึ้นทะเบียน หรือต้องนำเข้าวัตถุอันตรายอย่างอื่นเพื่อใช้ในการผลิตวัตถุอันตรายที่จะขอขึ้นทะเบียน และวัตถุอันตรายนั้นต้องขออนุญาตผลิตหรือนำเข้า ผู้ขอขึ้นทะเบียนก็ต้องดำเนินการขออนุญาตผลิตหรือนำเข้าด้วย

การขอขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายผสมที่มีวัตถุอันตรายเป็นส่วนประกอบตั้งแต่สองชนิดขึ้นไป ผู้ขอขึ้นทะเบียนต้องส่งเอกสารทางวิชาการของวัตถุอันตรายที่เป็นส่วนประกอบแต่ละชนิดด้วย

ในกรณีที่วัตถุอันตรายนั้นได้มีการกำหนดกลางไว้ตามบัญชีแนบท้ายประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง กำหนดรายละเอียด หลักเกณฑ์ และวิธีการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายที่กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบแล้ว การขอขึ้นทะเบียนจะมีขั้นตอนที่แตกต่างออกไปกล่าวคือ ผู้ขอขึ้นทะเบียนต้องยื่นคำขอตามแบบ วอ./กษ 1 พร้อมเอกสารต่างๆ เช่น สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน (กรณีบุคคลธรรมดา) สำเนานางสีรับรองการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล (กรณีนิติบุคคล) ข้อมูลทางวิชาการของวัตถุอันตราย ผลิตภัณฑ์วัตถุอันตรายที่ขอขึ้นทะเบียน ตัวอย่างภาชนะบรรจุและฉลาก เป็นต้น ในการพิจารณาคำขอขึ้นทะเบียนนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จะพิจารณาตรวจสอบคำขอ ข้อมูลทางวิชาการ และข้อมูลพิษวิทยาแล้ว

หากเห็นชอบก็จะนำมาประเมินผลขั้นสุดท้ายเพื่อรับขึ้นทะเบียนต่อไป โดยไม่ต้องนำมาทดลองประสิทธิภาพในบางขั้นตอน

การขึ้นทะเบียนซึ่งต้องดำเนินการตามขั้นตอนดังที่กล่าวมานี้ อาจได้รับการยกเว้นขั้นตอนหรือกระบวนการอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้หากเป็นกรณีตามที่กำหนด เช่น วัตถุดิบอันตรายที่ขอขึ้นทะเบียนนั้นเคยขึ้นทะเบียนหรือได้รับอนุญาตให้ผลิตหรือนำเข้าตามกฎหมายใดมาแล้ว อาจได้รับยกเว้นขั้นตอนบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้ หากวัตถุดิบอันตรายที่ขอขึ้นทะเบียนนั้นมีข้อมูลพิษวิทยาของวัตถุดิบอันตรายครบถ้วนทั้งหมดอยู่แล้ว ก็จะไม่ต้องดำเนินการในขั้นตอนการทดลองใช้ชั่วคราวหรือสาธิตการใช้ หากเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่ผลิตในประเทศไทยโดยนำวัตถุดิบอันตรายชนิดเข้มข้น (Technical grade Premixture หรือ Concentrate) มาผสมปรุงแต่งหรือแบ่งบรรจุ และผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป ชนิด ความเข้มข้น และสูตรเดียวกับผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปนั้นได้รับการขึ้นทะเบียนให้นำเข้ามาในราชอาณาจักรแล้ว ก็จะได้รับยกเว้นการทดลองประสิทธิภาพและไม่ต้องส่งข้อมูลทางวิชาการของวัตถุดิบอันตราย เป็นต้น¹³

2.1.4 ข้อยกเว้นของการแจ้งดำเนินการหรือขึ้นทะเบียนวัตถุดิบอันตรายชนิดที่ 2

ผู้เกี่ยวข้องอาจไม่ต้องแจ้งดำเนินการ ขออนุญาต หรือขึ้นทะเบียนวัตถุดิบอันตรายประเภทที่ 2 ก็ได้ ในบางกรณี เช่น

(1) เป็นการนำเข้าที่มีใช้นำเข้ามาเพื่อการขายและนำเข้ามาเพื่อวัตถุประสงค์บางประการ ได้แก่ เพื่อใช้สอยส่วนบุคคล หรือใช้เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะเป็นครั้งคราวเพื่อการแสดงนิทรรศการ เพื่อการศึกษาของสถาบันการศึกษา หรือเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัย

(2) เป็นการนำเข้าเพื่อส่งต่อให้กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การของรัฐ สภากาชาดไทย คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองการดำเนินงานของสหประชาชาติและทบวงการชำนัญพิเศษในประเทศไทย¹⁴ หรือเป็นวัตถุดิบอันตรายของหน่วยงานดังกล่าว

¹³ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การขึ้นทะเบียนวัตถุดิบอันตรายที่กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ.2538 และประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง กำหนดรายละเอียด หลักเกณฑ์ และวิธีการขึ้นทะเบียนวัตถุดิบอันตรายที่กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ

¹⁴ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยกเว้นการนำเข้าไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เกี่ยวกับการแจ้งดำเนินการ การขออนุญาต และการขึ้นทะเบียนวัตถุดิบอันตรายที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2548 และประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง ยกเว้นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ที่กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ.2539

(3) เป็นการครอบครองเพื่อการใช้สอยส่วนบุคคล หรือเป็นการครอบครองวัตถุล้ำค่าที่เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป นอกจากเพื่อใช้รับจ้าง

(4) เป็นผู้ได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนหรือใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติวัตถุล้ำค่า พ.ศ.2510 มาแล้ว แต่ทั้งนี้บุคคลดังกล่าวจะต้องได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ตามที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบวัตถุล้ำค่ากำหนดด้วย¹⁵

(5) วัตถุล้ำค่าที่ขึ้นทะเบียนมีรายชื่ออยู่ในบัญชีแนบท้ายประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง ยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวัตถุล้ำค่า พ.ศ.2535 เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนวัตถุล้ำค่าที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ.2547 และมีลักษณะตามที่ประกาศฉบับดังกล่าวกำหนดก็จะต้องไม่ต้องนำมาขึ้นทะเบียนก่อน คือ เป็นวัตถุล้ำค่าที่เคยได้รับการขึ้นทะเบียนทางอุตสาหกรรมไว้แล้ว หรือเป็นวัตถุล้ำค่าที่เป็นของแข็งซึ่งมีวัตถุล้ำค่าเป็นส่วนผสมตั้งแต่ 98% ขึ้นไปของน้ำหนักสารทั้งหมด หรือเป็นวัตถุล้ำค่าที่เป็นของเหลวซึ่งมีวัตถุล้ำค่าเป็นส่วนผสมตั้งแต่ 98% ขึ้นไปของน้ำหนักสารทั้งหมด หรือเป็นสารละลายของวัตถุล้ำค่าเพียงหนึ่งรายการที่มีน้ำเป็นตัวทำละลายหรือเจือจางเท่านั้น และต้องไม่มีสารเคมีอื่นเป็นส่วนผสมแต่อาจมีสารอื่นเจือปนตามธรรมชาติได้

(6) เป็นการครอบครองวัตถุล้ำค่าที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมโรงงานอุตสาหกรรม ที่มีไว้เพื่อการค้าปลีก โดยเก็บวัตถุล้ำค่าชนิดเดียวกันหรือหลายชนิดรวมกันไว้ไม่เกิน 1,000 กิโลกรัม¹⁶

(7) ในกรณีที่วัตถุล้ำค่าที่ขึ้นทะเบียนเป็นวัตถุล้ำค่าที่กระบวนการผลิตและลักษณะที่อาจก่อให้เกิดอันตรายเป็นที่ทราบกันแน่ชัดโดยทั่วไปก็อาจไม่ต้องขึ้นทะเบียนวัตถุล้ำค่าได้ หากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมโดยความเห็นของคณะกรรมการวัตถุล้ำค่าได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษายกเว้นให้ไม่ต้องขึ้นทะเบียนวัตถุล้ำค่าที่ขึ้นทะเบียนแล้ว

2.2 การจัดการวัตถุล้ำค่าชนิดที่ 2

แม้พระราชบัญญัติวัตถุล้ำค่า พ.ศ.2535 จะกำหนดให้รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบมีอำนาจออกประกาศเกี่ยวกับการจัดการวัตถุล้ำค่าชนิดที่ 2 ทั้งในด้านวิธีการเก็บรักษา การกำจัด การทำลาย หรือการอื่นใดเกี่ยวกับวัตถุล้ำค่าเพื่อควบคุม ป้องกัน บรรเทา หรือระงับ

¹⁵ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยกเว้นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวัตถุล้ำค่า พ.ศ. 2535 ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยามีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ.2538

¹⁶ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง ยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวัตถุล้ำค่า พ.ศ. 2535 เกี่ยวกับการแจ้งดำเนินการ การขออนุญาต และการขึ้นทะเบียนวัตถุล้ำค่าที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ.2546

อันตรายที่จะเกิดแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อมก็ตาม แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องบางหน่วยงาน เช่น กรมโรงงานอุตสาหกรรม ก็ได้มีการออกประกาศกระทรวงหรือประกาศของหน่วยงานดังกล่าวเกี่ยวกับการจัดการวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ไว้เนื่องด้วยเหตุผลต่างๆ เช่น ยากต่อการปฏิบัติและการควบคุมให้ผู้เกี่ยวข้องดำเนินการให้เป็นไปตามประกาศที่จะออกใช้บังคับ ความไม่คุ้มค่าในทางเศรษฐกิจหากบังคับให้ผู้ประกอบการทุกประเภทต้องดำเนินการในลักษณะเดียวกัน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม องค์กรวิชาการเกษตรและสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ก็ได้มีการออกประกาศให้ผู้ผลิตและผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมวิชาการเกษตร และให้ผู้ผลิตและผู้มีไว้ในครอบครองเพื่อรับจ้างซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานอาหารและยาต้องดำเนินการในลักษณะคล้ายคลึงกันคือ

2.2.1 ผู้ผลิตวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมวิชาการเกษตรและสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

ผู้ผลิตจะต้องดำเนินการเกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์การผลิตสถานที่ผลิต และมาตรการเพื่อความปลอดภัยหลายประการ ได้แก่

(1) เกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์การผลิต ผู้ผลิตต้องจัดให้มีเครื่องมืออุปกรณ์การผลิตที่เหมาะสมกับปริมาณและการผลิตวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ในแต่ละประเภท โดยเฉพาะภาชนะหรือถังที่ใช้ในการผลิตจะต้องไม่เกิดปฏิกิริยาทางเคมีที่ไม่เหมาะสมกับวัตถุอันตรายที่ผลิต มีระบบป้องกันกำจัดกลิ่น ละออง ไอรระเหย ฝุ่นผงของวัตถุอันตรายที่ดี สามารถป้องกันกลิ่นสารเคมีไม่ให้ไปรบกวนผู้ที่อยู่ใกล้เคียงและไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคลหรือทรัพย์สิน มีวิธีการป้องกันมิให้วัตถุอันตรายรั่วไหล และต้องทำความสะอาดเครื่องมืออุปกรณ์หลังจากการใช้งาน มีป้ายแสดงชื่อและคำเตือนของวัตถุอันตรายที่อุปกรณ์การผลิต ภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายต้องมีความแข็งแรง ไม่รั่วไหล สะดวกต่อการขนย้ายและไม่มีปฏิกิริยาทางเคมีที่ไม่เหมาะสมกับวัตถุอันตรายที่บรรจุอยู่ภายใน เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องจัดให้มีบันทึกการผลิตวัตถุอันตรายแต่ละครั้งของการผลิต โดยแสดงปริมาณการผลิต วัน เดือน ปีที่ผลิต ลายมือชื่อของผู้ควบคุมในการผลิตและพร้อมที่จะให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบได้ รวมทั้งต้องจัดให้มีการตรวจสอบความถูกต้องของอัตราความเข้มข้นของสารสำคัญ

(2) เกี่ยวกับสถานที่ในการผลิต ภายในอาคารผลิตวัตถุอันตราย ควรแบ่งแยกบริเวณพื้นที่ในการผลิตวัตถุอันตรายแต่ละประเภทเป็นส่วนโดยใช้เส้นหรือเครื่องหมายแสดงพื้นที่ให้เห็นได้อย่างชัดเจน พื้นของส่วนการผลิตวัตถุอันตรายต้องมีคุณสมบัติไม่ดูดซับหรือกักขังสารเคมีใด ๆ และจัดให้มีแสงสว่างเพียงพอ เป็นต้น

(3) เกี่ยวกับมาตรการเพื่อความปลอดภัยสำหรับผู้ปฏิบัติงานในสถานที่ ต้องจัดให้มีอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสม เพื่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน เช่น เสื้อผ้า ถุงมือ หน้ากาก หมวก แวนตา ฯลฯ จัดให้มีป้ายคำเตือนว่า “วัตถุอันตราย” ในบริเวณทางเข้าหรืออาคารสถานที่ผลิต และให้การอบรมแนะนำแก่ผู้ปฏิบัติงานให้เข้าใจถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ขณะปฏิบัติงานพร้อมทั้งวิธีแก้ไข ต้องตรวจสอบสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง จัดให้มีสถานที่ให้ผู้ปฏิบัติงานล้างมือ ล้างหน้า ด้วยน้ำและสบู่ก่อนรับประทานอาหาร ดื่มน้ำ หรือสูบบุหรี่ เป็นต้น

(4) เกี่ยวกับการบรรจุหีบห่อ ผู้ผลิตต้องจัดให้มีฉลากขนาดใหญ่พอสมควรไว้ที่หีบห่อสำหรับการขนส่ง โดยมีข้อความระบุชื่อสามัญของวัตถุอันตราย ปริมาณสารสำคัญ หรืออัตราส่วนของสารสำคัญ สัญลักษณ์แสดงอันตรายของวัตถุอันตราย และคำเตือน เช่น ห้ามโยน ห้ามใช้ขอสับเครื่องหมายและตัวอักษรดังกล่าว เป็นต้น รวมทั้งยังต้องตรวจสอบภาชนะบรรจุทั้งก่อนและหลังการบรรจุวัตถุอันตราย และตรวจสอบฉลากที่ปิดบนภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายให้ถูกต้องตรงตามประเภทของวัตถุอันตรายที่ผลิตและทำบันทึกการผลการตรวจสอบไว้ด้วย¹⁷

2.2.2 การมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้รับจ้างซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

ผู้ครอบครองจะต้องดำเนินการเกี่ยวกับสถานที่เก็บรักษาและมาตรการเพื่อความปลอดภัยหลายประการ ดังนี้

(1) สถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายต้องมีลักษณะตามที่กำหนด เช่น ต้องมีอาคารสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายที่สามารถป้องกันมิให้เกิดเหตุรำคาญและเกิดอันตรายหรือเกิดความเสียหายต่อบุคคล สัตว์ พืช และสิ่งแวดล้อม ต้องมีที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายเฉพาะตามคุณสมบัติและชนิดของวัตถุอันตรายโดยมีขนาดและลักษณะเหมาะสมกับชนิดและปริมาณที่ขออนุญาต มีขนาดอาคารที่เก็บรักษากว้างและยาวมากกว่า 30 เมตรโดยมีผนังทำจากวัสดุทนไฟ เป็นต้น

(2) ต้องมีมาตรการเพื่อความปลอดภัยสำหรับผู้ปฏิบัติงานและผู้รับบริการ เช่น มีแผ่นป้ายคำว่า “วัตถุอันตราย” ในบริเวณทางเข้าหรือสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตราย มีแผ่นป้ายคำเตือนถึงอันตรายที่เกิดจากวัตถุอันตรายในบริเวณที่เก็บรักษาและบริเวณใกล้เคียง

¹⁷ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต การมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้รับจ้างและการเก็บรักษาวัตถุอันตรายที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยามีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2538

ให้มีอุปกรณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เสื้อผ้า ถุงมือ รองเท้า หรือแว่นตาเพื่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน มีชุดปฐมพยาบาลตามประเภทของวัตถุอันตราย ต้องตรวจสอบสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ผู้ควบคุมการใช้วัตถุอันตรายเพื่อรับจ้างจะต้องผ่านการทดสอบความรู้ความชำนาญจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ต้องจัดการกับวัตถุอันตรายที่เหลือใช้แล้วและภาชนะบรรจุให้ถูกต้องปลอดภัยตามประเภทของวัตถุอันตรายนั้นๆ ให้มีการฝึกอบรมแก่ผู้ปฏิบัติงานให้เข้าใจถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ขณะปฏิบัติงานพร้อมทั้งวิธีแก้ไข เป็นต้น¹⁸

(3) ต้องมีผู้ควบคุมการใช้วัตถุอันตรายเพื่อใช้รับจ้างที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด เช่น มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานดังกล่าวไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า ผ่านการฝึกอบรมและการทดสอบความรู้ความชำนาญตามหลักสูตรการอบรมจากหน่วยงานที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาให้การรับรอง ผ่านการฝึกอบรมและทดสอบความรู้ตามที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยากำหนดทุก 3 ปี เพื่อต่ออายุหนังสือรับรองผู้ควบคุมการใช้วัตถุอันตราย เป็นต้น¹⁹

2.2.3 การมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมวิชาการเกษตร

การมีไว้วัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ดังกล่าวไว้ในครอบครองแบ่งเป็น 3 กรณีได้แก่

(1) การมีไว้ในครอบครองเพื่อขายจะต้องดำเนินการตามที่กำหนด เช่น จัดให้มีผู้ควบคุมการขายซึ่งผ่านการอบรมด้านความรู้ด้านวัตถุอันตรายตามหลักสูตรที่กรมวิชาการเกษตรกำหนด โดยต้องได้รับการอบรมความรู้ด้านวัตถุอันตรายอยู่เสมอตามเวลาที่กำหนด ต้องจัดวางวัตถุอันตรายที่จำหน่ายตามประเภทแยกจากสินค้าประเภทอื่นและให้พ้นจากมือเด็ก เป็นต้น

(2) การมีไว้ในครอบครองเพื่อการขนส่งปฏิบัติจะต้องปฏิบัติตามประกาศมติคณะกรรมการวัตถุอันตราย เรื่อง การขนส่งวัตถุอันตรายทางบก พ.ศ. 2545 และหากขนส่งวัตถุอันตรายอย่างใดอย่างหนึ่งเกินกว่า 1,000 ลิตร หรือ 1,000 กิโลกรัม ต้องมีเอกสารแสดงข้อมูลความปลอดภัยของวัตถุอันตราย (Material Safety Data Sheet) ไว้ประจำรถ

¹⁸ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต การมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้รับจ้างและการเก็บรักษาวัตถุอันตรายที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยามีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2538

¹⁹ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ผู้ควบคุมการใช้วัตถุอันตรายเพื่อใช้รับจ้าง

(3) การมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้รับจ้างต่างๆ เช่น ป้องกันกำจัด ป้องกันกำจัดศัตรูพืช เป็นต้น จะต้องมีความสมบัติและมีข้อให้ปฏิบัติหลายประการ เช่น ผู้ครอบครองเพื่อใช้รับจ้างต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี ต้องแสดงข้อความชื่อผู้รับอนุญาต และเลขที่อนุญาต ด้านข้างของยานพาหนะที่ใช้ปฏิบัติงาน จัดทำบันทึกเกี่ยวกับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับวัตถุอันตรายโดยระบุตำแหน่ง ความรับผิดชอบ และควรตรวจสอบสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ตามลักษณะของงานและประเภทของวัตถุอันตราย และเก็บไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยพร้อมที่จะให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบได้ จัดให้มีเอกสารแสดงวิธีการใช้วัตถุอันตราย ความเป็นอันตรายที่จะเกิดขึ้นพร้อมทั้งวิธีป้องกัน จัดให้มีบันทึกการใช้รับจ้างวัตถุอันตราย เป็นต้น²⁰

2.2.4 “ฉลาก” ของวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมวิชาการเกษตรและสำนักงานอาหารและยา

ได้มีการวางกฎระเบียบไว้ในลักษณะที่ให้ความสำคัญค่อนข้างมาก เนื่องจากวัตถุอันตรายที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการอุปโภค บริโภค ของประชาชนทั่วไปและเกษตรกร จึงมีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับฉลากของวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานอาหารและยา และของกรมวิชาการเกษตร ให้ผู้เกี่ยวข้องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำเข้า ส่งออก ผลิต ขาย หรือมีไว้ในครอบครองในประเทศ ต้องปฏิบัติ ดังนี้

(1) การนำเข้าหรือส่งออกวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของทั้งสองหน่วยงาน จะต้องแสดงฉลากไว้ที่หีบห่อบรรจุหรือภาชนะบรรจุในลักษณะที่กำหนด เช่น ชื่อทางการค้า ชื่อสามัญ สัญลักษณ์ตาม UN Class (ถ้ามี) อัตราส่วนของสารสำคัญ เป็นต้น

(2) การผลิต ขาย หรือมีไว้ในครอบครองในประเทศ ซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานอาหารและยา และการขายหรือจำหน่าย หรือแสดงไว้เพื่อขายหรือจำหน่าย ซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมวิชาการเกษตร จะต้องแสดงฉลากในลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น ชื่อทางการค้า ชื่อสามัญ สัญลักษณ์ตาม UN Class (ถ้ามี) อัตราส่วนของสารสำคัญ คำเตือนข้อควรระวัง วิธีใช้ วิธีเก็บรักษา อาการเกิดพิษ วิธีแก้พิษเบื้องต้น คำแนะนำสำหรับแพทย์ ทะเบียนวัตถุอันตราย เป็นต้น และต้องมีเครื่องหมายและข้อความแสดงระดับความเป็นพิษ ซึ่งได้มีการกำหนดไว้เป็น 4 ระดับ ได้แก่ ขั้น 1 เอ พิษร้ายแรงมาก กำหนดให้ใช้เครื่องหมายหัวกะโหลกกับกระดูกไขว้ และคำว่า

²⁰ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต การนำเข้า การส่งออกและการมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายที่กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ.2547

“พิษร้ายแรงมาก” โดยอาจต้องมีภาพคำเตือนตามที่กำหนด ชั้น 1 บี พิษร้ายแรง กำหนดให้ใช้เครื่องหมายหัวกะโหลกกับกระดูกไขว้ และคำว่า “พิษร้ายแรง” โดยอาจต้องมีภาพคำเตือนตามที่กำหนด ชั้น 2 พิษปานกลาง ร้ายแรง กำหนดให้ใช้เครื่องหมายกากบาท และคำว่า “อันตราย” โดยอาจต้องมีภาพคำเตือนตามที่กำหนด ส่วนชั้น 3 พิษน้อย หากเป็นวัตถุอันตรายที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาจะมีได้มีการกำหนดเครื่องหมายและข้อความไว้²¹ แต่หากเป็นวัตถุอันตรายชนิด ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมวิชาการเกษตร จะต้องต้องมีภาพคำเตือนและข้อความว่า “ระวัง”²²

(3) ในส่วนของการขนส่งนั้น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้กำหนดให้ผู้ผลิตวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ที่อยู่ในความรับผิดชอบจะต้องจัดให้มีฉลากขนาดใหญ่พอสมควรไว้ที่หีบห่อสำหรับการขนส่ง โดยมีข้อความระบุชื่อสามัญของวัตถุอันตราย ปริมาณสารสำคัญหรืออัตราส่วนของสารสำคัญ สัญลักษณ์แสดงอันตรายของวัตถุอันตราย และคำเตือน เช่น ห้ามโยน ห้ามใช้ข้อสับเครื่องหมายและตัวอักษรดังกล่าว เป็นต้น รวมทั้งยังต้องตรวจสอบภาชนะบรรจุทั้งก่อนและหลังการบรรจุวัตถุอันตราย และตรวจสอบฉลากที่ปิดบนภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายให้ถูกต้องตรงตามประเภทของวัตถุอันตรายที่ผลิตและทำบันทึกผลการผลการตรวจสอบไว้ด้วย²³

3. การดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 3

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 กำหนดให้วัตถุอันตรายชนิดที่ 3 คือวัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออก และการมีไว้ในครอบครองต้องขออนุญาตต่อพนักงานเจ้าหน้าที่และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด เนื่องจากวัตถุอันตรายชนิดนี้เป็นสารเคมีหรือวัตถุอันตรายที่มีความอันตรายสูง นอกจากผู้ประกอบการจะต้องแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวัตถุอันตรายของตนเช่นเดียวกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 แล้ว ยังได้มีการออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดขั้นตอนการขออนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก และการมีวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ไว้ในความครอบครอง ซึ่งมีผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติไปในแนวทาง

²¹ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ฉลากและระดับความเป็นพิษของวัตถุอันตรายที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ.2538 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549

²² ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง ฉลากและระดับความเป็นพิษของวัตถุอันตรายที่กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ.2538

²³ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต การมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้รับจ้างและการเก็บรักษาวัตถุอันตรายที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2538

เดียวกัน แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องบางหน่วยงาน เช่น กรมวิชาการเกษตร ก็ยังได้ออกประกาศเพื่อกำหนดขั้นตอนการขออนุญาตและควบคุมดูแลการดำเนินการดังกล่าวด้วยเช่นกัน โดยรายละเอียดของประกาศต่างๆ เหล่านี้จะเป็นการกำหนดรายละเอียดการขออนุญาต การขึ้นทะเบียน วิธีดำเนินการต่างๆ เหมือนกับกรณีของวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 เช่น เกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์การผลิต ลักษณะของสถานที่ผลิต มาตรการเพื่อความปลอดภัย การบรรจุหีบห่อและฉลาก เป็นต้น ดังนั้นในส่วนนี้จึงกล่าวเน้นเฉพาะการดำเนินการตามกฎหมาย (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ซึ่งกำหนดแนวทางการดำเนินการไว้เฉพาะวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ดังนี้

3.1 ขั้นตอนการขอใบอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ไว้ใน ความครอบครอง

การขออนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก และมีวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ไว้ในความครอบครองนั้น ผู้ขอจะต้องยื่นคำขอต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบวัตถุอันตรายประเภทนั้น โดยหากเป็นการขออนุญาตผลิตหรือนำเข้าวัตถุอันตราย จะต้องพิจารณาด้วยว่าวัตถุอันตรายที่จะขออนุญาตนี้ได้มีการขึ้นทะเบียนไว้ก่อนแล้วหรือไม่ หากยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนก็ต้องนำวัตถุอันตรายนั้นไปขอขึ้นทะเบียน โดยดำเนินการขอขึ้นทะเบียนในลักษณะเดียวกับการขอขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ของแต่ละหน่วยงานดังที่กล่าวมา แต่หากขึ้นทะเบียนไว้แล้วก็สามารถยื่นคำขอรับใบอนุญาตพร้อมทั้งเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้สำหรับแต่ละประเภท คือ

3.1.1 การขออนุญาตผลิตวัตถุอันตรายชนิดที่ 3

ผู้ประสงค์จะผลิตต้องยื่นคำขอโดยใช้แบบ วอ. 1 พร้อมเอกสารประกอบที่ระบุไว้ท้ายคำขอตามแบบ วอ.1 (เอกสารภาคผนวก 3) ได้แก่ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาใบรับรองการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล สำเนาใบสำคัญการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย(กรณีขึ้นทะเบียนไว้แล้ว) แผนที่สังเขปแสดงสถานที่ผลิตและบริเวณข้างเคียง สถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายและบริเวณข้างเคียง แผนที่ผังภายในของอาคารที่ใช้เป็นสถานที่ผลิตและสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายทั้งที่เป็นวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ เอกสารแสดงกรรมวิธีการผลิต เอกสารแสดงความรู้ความชำนาญของผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลที่เฉพาะรับผิดชอบการผลิต เอกสารแสดงภาชนะบรรจุที่จะใช้และการห่อหุ้มภาชนะบรรจุวัตถุอันตราย เอกสารแสดงข้อมูลความปลอดภัยของวัตถุอันตรายนั้นๆ จำนวน 2 ชุด

3.1.2 การขออนุญาตนำเข้าวัตถุอันตรายชนิดที่ 3

ผู้ประสงค์จะนำเข้าวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ต้องยื่นคำขอโดยใช้แบบ วอ.3 (เอกสารภาคผนวก 4) พร้อมทั้งเอกสารดังนี้ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล สำเนาใบสำคัญการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย(กรณีที่ยื่นทะเบียนไว้แล้ว) สำเนาผลการวิเคราะห์วัตถุอันตราย แผนที่สังเขปแสดงสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายและบริเวณข้างเคียง แผนผังภายในของอาคารที่ใช้เป็นสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตราย เอกสารแสดงความรู้ความชำนาญของผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลการเฉพาะรับผิดชอบการเก็บรักษา เอกสารแสดงภาชนะบรรจุที่จะใช้และการห่อหุ้มภาชนะบรรจุวัตถุอันตราย และเอกสารแสดงข้อมูลความปลอดภัยของวัตถุอันตรายนั้นๆ จำนวน 2 ชุด

3.1.3 การขออนุญาตส่งออกวัตถุอันตรายชนิดที่ 3

ผู้ประสงค์จะส่งออกวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ต้องยื่นคำขอโดยใช้แบบ วอ.5 (เอกสารภาคผนวก 5) พร้อมทั้งเอกสารดังนี้ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล สำเนาใบสำคัญการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย(กรณีที่ยื่นทะเบียนไว้แล้ว) สำเนาผลการวิเคราะห์วัตถุอันตราย แผนที่สังเขปแสดงสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายและบริเวณข้างเคียง แผนผังภายในของอาคารที่ใช้เป็นสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตราย เอกสารแสดงความรู้ความชำนาญของผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลการเฉพาะรับผิดชอบการเก็บรักษา เอกสารแสดงภาชนะบรรจุที่จะใช้และการห่อหุ้มภาชนะบรรจุวัตถุอันตราย และเอกสารแสดงข้อมูลความปลอดภัยของวัตถุอันตรายนั้นๆ จำนวน 2 ชุด

3.1.4 การขออนุญาตมีวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ไว้ในครอบครอง

ผู้ประสงค์จะมีวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ไว้ในครอบครองต้องยื่นคำขอโดยใช้แบบวอ.7 (เอกสารภาคผนวก 6) พร้อมทั้งเอกสารประกอบดังนี้ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล หลักฐานแสดงการรับครอบครองวัตถุอันตราย รายชื่อวัตถุอันตรายที่มีไว้ในครอบครองในกรณีที่มีมากกว่า 1 รายการ แผนที่สังเขปแสดงสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายและบริเวณข้างเคียง แผนผังภายในของอาคารที่ใช้เป็นสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตราย เอกสารแสดงความรู้ความชำนาญของผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลการเฉพาะรับผิดชอบการเก็บรักษา เอกสารแสดงระบบหรือกรรมวิธีการป้องกันและอุปกรณ์ในการบรรเทาความรุนแรงของอุบัติเหตุของสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตราย เอกสารแสดงวิธีการเก็บรักษาวัตถุอันตราย และเอกสารแสดงข้อมูลความปลอดภัยของวัตถุอันตรายนั้นๆ จำนวน 2 ชุด

3.1.5 การตรวจคำขอและการพิจารณาออกใบอนุญาต

เมื่อได้รับคำขอพร้อมเอกสารและหลักฐานแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องตรวจพิจารณาและออกใบอนุญาตตามขั้นตอนและระยะเวลาที่กำหนด เช่น ต้องตรวจสอบทำเลที่ตั้งของสถานที่ผลิต สถานที่เก็บรักษา เครื่องจักร ความถูกต้องของเอกสาร และจัดทำรายงานการตรวจสอบ เป็นต้น เมื่อพิจารณาแล้วเสร็จพนักงานเจ้าหน้าที่จะออกใบอนุญาตให้ โดยการอนุญาตให้ผลิตวัตถุดิบทรายจะใช้แบบ วอ.2 การอนุญาตนำเข้าวัตถุดิบทรายจะใช้แบบ วอ.4 การอนุญาตส่งออกวัตถุดิบทรายจะใช้แบบ วอ.6 ส่วนการอนุญาตมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุดิบทราย จะใช้แบบ วอ.8 ทั้งนี้ผู้ได้รับใบอนุญาตผลิต นำเข้า หรือส่งออกวัตถุดิบทรายแล้ว จะได้รับยกเว้น ไม่ต้องมีใบอนุญาตมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุดิบทรายอีก

3.1.6 การแก้ไขและต่ออายุใบอนุญาต

ในกรณีที่ผู้ได้รับใบอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุดิบทราย มีความจำเป็นต้องขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายละเอียดบางประการ เช่น ชื่อทางการค้าของวัตถุดิบทราย ประเทศที่ผลิต ผู้เชี่ยวชาญหรือบุคลากรเฉพาะรับผิดชอบสำหรับการผลิตหรือการเก็บรักษา เป็นต้น จะต้องยื่นหนังสือพร้อมใบอนุญาตฉบับเดิมที่ได้รับอนุญาต และเอกสารที่จำเป็นที่เกี่ยวข้องต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบเพื่อขอแก้ไขเปลี่ยนแปลง เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาเห็นควรก็จะทำการแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ โดยอาจบันทึกการแก้ไขเปลี่ยนแปลงลงในใบอนุญาต หรือออกหนังสืออนุญาตให้แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือออกใบอนุญาตให้ใหม่โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมก็ได้แล้วแต่กรณี

เมื่อได้รับใบอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุดิบทรายแล้ว หากต่อมาผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้มีไว้ในครอบครอง ประสงค์จะขอต่ออายุใบอนุญาต จะต้องยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตามแบบ วอ.9 โดยใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาออกใบอนุญาตมาใช้บังคับแก่การพิจารณาต่ออายุใบอนุญาตโดยอนุโลม²⁴

3.1.7 ข้อยกเว้นของการแจ้งดำเนินการหรือขึ้นทะเบียนวัตถุดิบทรายชนิดที่ 3

ผู้เกี่ยวข้องอาจไม่ต้องขึ้นทะเบียนหรือขออนุญาตดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุดิบทรายประเภทที่ 3 ก็ได้ ในบางกรณี เช่น

²⁴ กฎกระทรวง (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติวัตถุดิบทราย พ.ศ. 2535

(1) เป็นการนำเข้าที่มีใช้นำเข้ามาเพื่อการขายและนำเข้ามาเพื่อวัตถุประสงค์บางประการ ได้แก่ เพื่อใช้สอยส่วนบุคคล หรือใช้เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะเป็นครั้งคราว เพื่อการแสดงนิทรรศการ เพื่อการศึกษาของสถาบันการศึกษา หรือเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัย

(2) เป็นการนำเข้าเพื่อส่งต่อให้กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การของรัฐ สภาวิชาชีพ คณะกรรมการกฤษฎีกาของประเทศไทย องค์การระหว่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองการดำเนินงานของสหประชาชาติและทบวงการชำนัญพิเศษในประเทศไทย²⁵ หรือเป็นวัตถุดิบของหน่วยงานดังกล่าว

(3) เป็นการครอบครองเพื่อการใช้สอยส่วนบุคคล หรือเป็นการครอบครองวัตถุดิบที่เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป นอกจากเพื่อใช้รับจ้าง

(4) เป็นผู้ได้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2510 มาแล้ว แต่ทั้งนี้บุคคลดังกล่าวจะต้องได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ตามที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบวัตถุอันตรายกำหนดด้วย²⁶

(5) วัตถุดิบนั้น มีรายชื่ออยู่ในบัญชีแนบท้ายประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง ยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ.2547 และมีลักษณะตามที่ประกาศฉบับดังกล่าวกำหนดก็จะไม่ต้องนำมาขึ้นทะเบียนก่อน คือ เป็นวัตถุดิบที่เคยได้รับการขึ้นทะเบียนทางอุตสาหกรรมไว้แล้ว หรือเป็นวัตถุดิบที่เป็นของแข็งซึ่งมีวัตถุดิบเป็นส่วนผสมตั้งแต่ 98% ขึ้นไปของน้ำหนักสารทั้งหมด หรือเป็นวัตถุดิบที่เป็นของเหลวซึ่งมีวัตถุดิบเป็นส่วนผสมตั้งแต่ 98% ขึ้นไปของน้ำหนักสารทั้งหมด หรือเป็นสารละลายของวัตถุดิบเพียงหนึ่งรายการที่มีน้ำเป็นตัวทำละลายหรือเจือจางเท่านั้น และต้องไม่มีสารเคมีอื่นเป็นส่วนผสมแต่อาจมีสารอื่นเจือปนตามธรรมชาติได้

(6) เป็นการครอบครองวัตถุดิบที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมโรงงานอุตสาหกรรม ที่มีไว้เพื่อการค้าปลีก โดยเก็บวัตถุดิบชนิดเดียวกันหรือหลายชนิดรวมกันไว้ไม่เกิน 1,000 กิโลกรัม²⁷

²⁵ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยกเว้นการนำเข้าไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เกี่ยวกับการแจ้งดำเนินการ การขออนุญาต และการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2548

²⁶ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยกเว้นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ.2538

(7) ในกรณีที่วัตถุดิบนั้นเป็นวัตถุดิบที่กระบวนการผลิตและลักษณะที่อาจก่อให้เกิดอันตรายเป็นที่ทราบกันแน่ชัดโดยทั่วไปก็อาจไม่ต้องขึ้นทะเบียนวัตถุดิบอันตรายได้ หากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมโดยความเห็นของคณะกรรมการวัตถุอันตรายได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วว่าไม่ต้องขึ้นทะเบียนวัตถุดิบนั้นแล้ว

3.2 การจัดการวัตถุดิบอันตรายชนิดที่ 3

แม้กฎกระทรวง (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 จะได้กำหนดแนวทางการจัดการวัตถุดิบอันตรายชนิดที่ 3 ในด้านการผลิต การเก็บรักษา การขนส่ง และการจัดการของเสียไว้แล้วก็ตาม แต่หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่างๆ เช่น กรมวิชาการเกษตร และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ก็ยังมีการออกประกาศกระทรวงหรือประกาศของหน่วยงานนั้นๆ เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการวัตถุดิบอันตรายชนิดที่ 3 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานนั้นไว้ด้วย แต่อย่างไรก็ดีเมื่อพิจารณาประกาศเหล่านี้กับกฎกระทรวงดังกล่าวแล้ว พบว่ามีสาระสำคัญส่วนใหญ่ตรงกันและคล้ายคลึงกัน จึงเห็นควรนำมากล่าวสรุปเป็นภาพรวมของการจัดการวัตถุดิบอันตรายชนิดที่ 3 ได้ดังนี้

3.2.1 เครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์การผลิต

กำหนดให้ผู้ผลิตต้องจัดให้มีเครื่องมืออุปกรณ์การผลิตที่เหมาะสมกับปริมาณและการผลิตวัตถุดิบอันตรายชนิดที่ 3 ในแต่ละประเภท โดยเฉพาะภาชนะหรือถังที่ใช้ในการผลิตจะต้องไม่เกิดปฏิกิริยาทางเคมีที่ไม่เหมาะสมกับวัตถุดิบที่ผลิต มีระบบป้องกันกำจัดกลิ่นละออง ไอระเหย ฝุ่นผงของวัตถุดิบที่ดี สามารถป้องกันกลิ่นสารเคมีไม่ให้ไปรบกวนผู้ที่อยู่ใกล้เคียงและไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคลหรือทรัพย์สิน มีวิธีการป้องกันมิให้วัตถุดิบอันตรายรั่วไหล และต้องทำความสะอาดเครื่องมืออุปกรณ์หลังจากการใช้งาน มีป้ายแสดงชื่อและคำเตือนของวัตถุดิบที่อุปกรณ์การผลิต ภาชนะบรรจุวัตถุดิบต้องมีความแข็งแรงไม่รั่วไหล สะดวกต่อการขนย้ายและไม่มีปฏิกิริยาทางเคมีที่ไม่เหมาะสมกับวัตถุดิบที่บรรจุอยู่ภายใน เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องจัดให้มีบันทึกการผลิตวัตถุดิบแต่ละครั้งของการผลิต โดยแสดงปริมาณการผลิต วัน เดือน ปีที่ผลิต ลายมือชื่อของผู้ควบคุมในการผลิตและ

²⁷ ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง ยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เกี่ยวกับการแจ้งดำเนินการ การขออนุญาต และการขึ้นทะเบียนวัตถุดิบอันตรายที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2546

พร้อมที่จะให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบได้ รวมทั้งต้องจัดให้มีการตรวจสอบความถูกต้องของอัตราความเข้มข้นของสารสำคัญ²⁸

3.2.2 สถานที่ผลิตและเก็บรักษา

สถานที่ผลิตวัตถุดิบอันตรายชนิดที่ 3 นั้นมีกฎข้อบังคับที่ค่อนข้างเข้มงวด โดยหากเป็นโรงงานก็ต้องมีลักษณะตามที่กำหนด และสถานที่ผลิตต้องตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมและปลอดภัยแก่การขนส่งวัตถุดิบอันตราย ต้องตั้งอยู่ภายในเขตประกอบอุตสาหกรรมหรือนิคมอุตสาหกรรมหากมีลักษณะการผลิตตามที่กำหนด การผลิตจะต้องไม่ก่อเหตุรำคาญมลพิษ หรือผลกระทบใดๆ ต่อแม่น้ำ ลำคลอง แหล่งน้ำสาธารณะ หรือแหล่งอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และต้องไม่อยู่ในบางบริเวณ เช่น ภายในระยะห้าร้อยเมตรจากเขตพระราชฐาน ในเขตบ้านจัดสรรหรือที่ดินจัดสรรเพื่อการพักอาศัย ดึกแถวหรือบ้านแถวเพื่อการพักอาศัย หรืออาคารชุดพักอาศัย ในเขตศูนย์การค้า ภายในระยะหนึ่งร้อยเมตรจากเขตสาธารณะสถาน โรงเรียนหรือสถานศึกษา วัดหรือศาสนสถาน สถานพยาบาล สถานที่ทำการงานของหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องมีบริเวณพื้นที่ว่างโดยรอบอาคารเพื่อการควบคุมและป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ โดยคำนึงถึงขนาด ลักษณะของการประกอบกิจการ และคุณสมบัติของวัตถุดิบอันตรายประกอบด้วย

ส่วนสถานที่เก็บรักษาวัตถุดิบอันตรายนั้นต้องตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมปลอดภัยแก่การขนส่งวัตถุดิบอันตราย ไม่ก่อเหตุรำคาญ มลพิษ หรือผลกระทบต่อแม่น้ำลำคลอง เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงปริมาณ คุณลักษณะ และสภาพของวัตถุดิบอันตราย รวมทั้งความปลอดภัยของภาชนะบรรจุวัตถุดิบอันตรายประกอบด้วย และหากสถานที่เก็บรักษามีสภาพเป็นอาคาร ก็จะต้องมีลักษณะเพิ่มเติมอีก เช่น ต้องไม่ก่อให้เกิดเหตุรำคาญ อันตราย หรือความเสียหายต่อบุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล้อม อาคารต้องมีความกว้างและความยาวด้านละตั้งแต่สามสิบเมตรขึ้นไป และต้องมีผนังที่ทำจากวัสดุทนไฟกันตัดตอนโดยมีระยะห่างกันอย่างน้อยหนึ่งผนังทุกๆ สามสิบเมตร เพื่อป้องกันการลุกลามของอัคคีภัย แต่หากเป็นการเก็บรักษาในที่โล่งแจ้ง ก็ต้องจัดให้มีการป้องกันการหกหรือรั่วไหลของวัตถุดิบอันตรายที่เหมาะสมกับคุณสมบัติของวัตถุดิบอันตรายและขนาดของการประกอบกิจการ และสามารถควบคุมวัตถุดิบอันตรายไม่ให้หกหรือรั่วไหลสู่ภายนอกได้ในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุขึ้น

²⁸ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต การมีไว้ในครอบครอง เพื่อใช้รับจ้างและการเก็บรักษาวัตถุดิบอันตรายที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2538

3.2.3 ภาชนะเก็บวัตถุดิบอันตรายชนิดที่ 3

หากเป็นของเหลวที่มีปริมาณตั้งแต่สามหมื่นลิตรขึ้นไป ก็ต้องเป็นภาชนะที่มั่นคงแข็งแรงและเป็นไปตามมาตรฐานที่ยอมรับ โดยมีคำรับรองของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมหรือบุคคลอื่นตามที่กำหนดไว้ด้วย และอาจต้องสร้างเขื่อนคอนกรีตโดยรอบภาชนะ หากภาชนะนั้นตั้งอยู่กับที่และวัตถุดิบอันตรายมีปริมาณรวมกันตั้งแต่ห้าหมื่นลิตรขึ้นไป และหากเป็นวัตถุดิบอันตรายที่เป็นก๊าซที่มีความกดดันต่างจากบรรยากาศ (pressure vessel) ก็ต้องใช้ภาชนะเก็บที่เป็นไปตามมาตรฐานที่ยอมรับ และมีอุปกรณ์ความปลอดภัยและส่วนประกอบที่จำเป็นตามหลักวิชาการ โดยมีคำรับรองของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมหรือบุคคลอื่นตามที่กำหนดด้วย

3.2.4 มาตรการเพื่อความปลอดภัยสำหรับผู้ปฏิบัติงาน

กำหนดหน้าที่ของผู้ได้รับใบอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก และมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุดิบอันตรายชนิดที่ 3 จะต้องจัดให้มีสิ่งต่างๆ ไว้ในสถานประกอบการกิจการด้วย เช่น ที่อาบน้ำฉุกเฉิน ที่ล้างตาฉุกเฉินตามความจำเป็นและเหมาะสมกับคุณสมบัติของวัตถุดิบอันตรายและขนาดของการประกอบกิจการ เครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคลตามความจำเป็นและเหมาะสม เครื่องปฐมพยาบาลพร้อมทั้งคำแนะนำวิธีปฐมพยาบาลที่เหมาะสม เครื่องมือวัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ สำหรับป้องกัน ควบคุม ระวังหรือบรรเทาอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นตามความจำเป็นและเหมาะสม ต้องมีป้ายคำเตือนว่า “วัตถุดิบอันตราย” ในบริเวณทางเข้าหรืออาคารสถานที่ผลิต ต้องมีการอบรมให้ผู้ปฏิบัติงานเข้าใจถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้น และต้องตรวจสอบสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เป็นต้น

ทั้งนี้หากเป็นการครอบครองวัตถุดิบอันตรายชนิดที่ 3 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานอาหารและยาเพื่อใช้รับจ้างแล้ว จะต้องเป็นผู้ควบคุมการใช้วัตถุดิบอันตรายเพื่อใช้รับจ้างที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดอีกด้วย เช่น มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานดังกล่าวไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือจบการศึกษาชั้นต่ำมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า ผ่านการฝึกอบรมและการทดสอบความรู้ความชำนาญตามหลักสูตรการอบรมจากหน่วยงานที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาให้การรับรอง ผ่านการฝึกอบรมและทดสอบความรู้ตามที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยากำหนดทุก 3 ปี เพื่อต่ออายุหนังสือรับรองผู้ควบคุมการใช้วัตถุดิบอันตราย เป็นต้น²⁹

²⁹ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ผู้ควบคุมการใช้วัตถุดิบอันตรายเพื่อใช้รับจ้าง

3.2.5 การขนส่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 3

ในส่วนของการขนส่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 นั้น หากมิใช่วัตถุอันตรายที่เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปสำหรับจำหน่ายโดยตรงต่อผู้บริโภคแล้ว ผู้ได้รับใบอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตราย จะต้องจัดให้มียานพาหนะที่เหมาะสมและปลอดภัยในการขนส่งวัตถุอันตราย โดยในกรณีที่ต้องบรรทุกวัตถุอันตรายร่วมกับสิ่งอื่น ต้องแยกวัตถุอันตรายไว้เป็นส่วนหนึ่งต่างหากและมีสิ่งห่อหุ้มเพื่อป้องกันมิให้วัตถุอันตรายหก หรือรั่วไหล ในกรณีที่มีการติดตริ่งภาชนะเก็บวัตถุอันตรายกับตัวยานพาหนะ ถ้าเป็นรถก็ต้องได้รับการตรวจสอบจากกรมการขนส่งทางบก ถ้าเป็นเรือก็ต้องได้รับการตรวจสอบจากกรมเจ้าท่าด้วย โดยมีต้องสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายแสดงคุณสมบัติของวัตถุอันตรายที่ทำการขนส่ง รวมทั้งคำว่า "วัตถุอันตราย" เป็นอักษรสีแดงเห็นได้ชัดเจนติดไว้ข้างยานพาหนะทั้งสองข้าง ต้องมีเครื่องป้องกันอันตรายส่วนบุคคลที่เหมาะสมสำหรับผู้ขับขี่และอุปกรณ์สำหรับป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นจากการหกหรือรั่วไหล ต้องมีผู้ขับขี่ยานพาหนะซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับวัตถุอันตรายที่ทำการขนส่ง โดยผ่านการฝึกอบรมการป้องกันและระงับอันตรายจากวัตถุอันตราย และหากเป็นการขนส่งวัตถุอันตรายเกินหนึ่งพันกิโลกรัมหรือหนึ่งพันลิตรก็จะต้องมีเอกสารแสดงข้อมูลความปลอดภัยของวัตถุอันตรายที่ทำการขนส่งด้วย

3.2.6 การควบคุมของเสียหรือมลพิษ

ในส่วนของการควบคุมของเสียหรือมลพิษที่เกิดขึ้นจากการผลิตหรือเก็บรักษาวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 นั้น ผู้ได้รับใบอนุญาตผลิตวัตถุอันตรายจะต้องดำเนินการในหลายกรณี เช่น ต้องจัดให้มีถังหรือบ่อพักสำหรับกักเก็บน้ำที่จากการประกอบกิจการเพื่อรอการบำบัด หรือจัดสร้างระบบบำบัดน้ำทิ้งที่มีประสิทธิภาพ โดยสามารถบำบัดน้ำทิ้งให้มีลักษณะเป็นไปตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการระบายน้ำทิ้งแต่ต้องไม่ใช่วิธีทำให้เจือจาง ต้องจัดให้มีระบบกำจัดอากาศเสียที่มีประสิทธิภาพ โดยสามารถทำให้อากาศที่ระบายออกมานั้นมีปริมาณของสารเจือปนไม่เกินกว่าค่าที่กำหนด การทำลายภาชนะบรรจุวัตถุอันตรายรวมทั้งเศษเหลือของวัตถุอันตรายต้องใช้วิธีการที่เหมาะสมกับวัตถุอันตราย และห้ามมิให้มีการทำลายสิ่งเหล่านั้นในบริเวณที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์ หรือสิ่งแวดล้อม เป็นต้น³⁰

3.2.7 การบรรจุหีบห่อและฉลากของวัตถุอันตรายชนิดที่ 3

³⁰ กฎกระทรวง (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

กรมวิชาการเกษตรและสำนักงานอาหารและยา ได้วางกฎระเบียบเกี่ยวกับฉลากของวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ไว้ในลักษณะที่ให้ความสำคัญค่อนข้างมาก เนื่องจากวัตถุอันตรายที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการอุปโภคบริโภค ของประชาชนทั่วไปและเกษตรกร จึงมีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับฉลากของวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานอาหารและยา และของกรมวิชาการเกษตร ให้ผู้เกี่ยวข้องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำเข้า ส่งออก ผลิต ขาย หรือมีไว้ในครอบครองในประเทศ ต้องปฏิบัติ ดังนี้

(1) การนำเข้าหรือส่งออกวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของทั้งสองหน่วยงาน จะต้องแสดงฉลากไว้ที่หีบห่อบรรจุหรือภาชนะบรรจุในลักษณะที่กำหนด เช่น ชื่อทางการค้า ชื่อสามัญ สัญลักษณ์ตาม UN Class (ถ้ามี) อัตราส่วนของสารสำคัญ เป็นต้น

(2) การผลิต ขาย หรือมีไว้ในครอบครองในประเทศ ซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานอาหารและยา และการขาย หรือจำหน่าย หรือแสดงไว้เพื่อขายหรือจำหน่าย ซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมวิชาการเกษตร จะต้องแสดงฉลากในลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น ชื่อทางการค้า ชื่อสามัญ สัญลักษณ์ตาม UN Class (ถ้ามี) อัตราส่วนของสารสำคัญ คำเตือนข้อควรระวัง วิธีใช้ วิธีเก็บรักษา อาการเกิดพิษ วิธีแก้พิษเบื้องต้น คำแนะนำสำหรับแพทย์ ทะเบียนวัตถุอันตราย เป็นต้น และต้องมีเครื่องหมายและข้อความแสดงระดับความเป็นพิษ ซึ่งได้มีการกำหนดไว้เป็น 4 ระดับ ได้แก่ ชั้น 1 เอ พิษร้ายแรงมาก กำหนดให้ใช้เครื่องหมายหัวกะโหลกกับกระดูกไขว้ และคำว่า “พิษร้ายแรงมาก” โดยอาจต้องมีภาพคำเตือนตามที่กำหนด ชั้น 1 บี พิษร้ายแรง กำหนดให้ใช้เครื่องหมายหัวกะโหลกกับกระดูกไขว้ และคำว่า “พิษร้ายแรง” โดยอาจต้องมีภาพคำเตือนตามที่กำหนด ชั้น 2 พิษปานกลาง ร้ายแรง กำหนดให้ใช้เครื่องหมายกากบาท และคำว่า “อันตราย” โดยอาจต้องมีภาพคำเตือนตามที่กำหนด ส่วนชั้น 3 พิษน้อย หากเป็นวัตถุอันตรายที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาจะมีได้มีการกำหนดเครื่องหมายและข้อความไว้³¹ แต่หากเป็นวัตถุอันตรายชนิด ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมวิชาการเกษตร จะต้องมีการภาพคำเตือนและข้อความว่า “ระวัง”³²

(3) ในส่วนของการขนส่งนั้น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้กำหนดให้ผู้ผลิตวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ที่อยู่ในความรับผิดชอบจะต้องจัดให้มีฉลากขนาด

³¹ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องฉลากและระดับความเป็นพิษของวัตถุอันตรายที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ.2538 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549

³² ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง ฉลากและระดับความเป็นพิษของวัตถุอันตรายที่กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ.2538

ใหญ่พอสมควรไว้ที่หีบห่อสำหรับการขนส่ง โดยมีข้อความระบุชื่อสามัญของวัตถุดิบทราย ปริมาณสารสำคัญหรืออัตราส่วนของสารสำคัญ สัญลักษณ์แสดงอันตรายของวัตถุดิบทราย และคำเตือน เช่น ห้ามโยน ห้ามใช้ข้อสับเครื่องมือและตัวอักษรดังกล่าว เป็นต้น รวมทั้งยัง ต้องตรวจสอบภาชนะบรรจุทั้งก่อนและหลังการบรรจุวัตถุดิบทราย และตรวจสอบฉลากที่ปิดบนภาชนะบรรจุวัตถุดิบทรายให้ถูกต้องตรงตามประเภทของวัตถุดิบทรายที่ผลิตและทำบันทึกผลการผลการตรวจสอบไว้ด้วย³³

4. การดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุดิบทรายชนิดที่ 4

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 กำหนดให้วัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เป็นวัตถุอันตรายที่ห้ามมิให้มีการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในความครอบครอง ดังนั้นโดยทั่วไป จึงไม่มีการออกกฎกระทรวงหรือประกาศที่กำหนดแนวทางการปฏิบัติ การแจ้งการครอบครอง การขึ้นทะเบียน หรือการขออนุญาต สำหรับวัตถุอันตรายชนิดนี้ ประกาศของหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 จึงมีลักษณะเป็นการประกาศรายชื่อของสารเคมีและวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เท่านั้น อย่างไรก็ตามก็ตีความหมายก็ยังได้ให้อำนาจรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการประกาศให้วัตถุอันตรายบางกรณีได้รับยกเว้นให้ไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ ทั้งนี้โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการวัตถุอันตราย ดังนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 บางหน่วยงาน เช่น กรมโรงงานอุตสาหกรรม จึงได้มีการออกประกาศเกี่ยวกับการจัดการวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ไว้ด้วย ได้แก่

4.1 หน่วยงานและประเภทของวัตถุอันตรายที่ได้รับยกเว้น

จำกัดเฉพาะการนำเข้ามาเพื่อผลิต หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้วัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ของกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การของรัฐ สภาเกษตรกรไทย และองค์การห้ามอาวุธเคมีที่มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยการแพทย์ เกษตรกรรม หรือความมุ่งประสงค์ในการป้องกันตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญาห้ามอาวุธเคมี และวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ที่สามารถนำเข้ามาเพื่อผลิตหรือมีไว้ในครอบครองได้ ต้องเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ที่มีรายชื่อในบัญชีแนบท้ายประกาศประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง ยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตาม

³³ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต การมีไว้ในครอบครอง เพื่อใช้รับจ้างและการเก็บรักษาวัตถุอันตรายที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2538

พระราชบัญญัติวัดอุณฺทราย พ.ศ. 2535 เกี่ยวกับการผลิต การนำเข้า และการมีไว้ในครอบครองซึ่งวัดอุณฺทรายชนิดที่ 4 (อาวุธเคมี) ที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2546 เท่านั้น

4.2 การขออนุญาต

หน่วยงานที่ประสงค์จะนำเข้าหรือมีวัดอุณฺทรายชนิดที่ 4 ไว้ในความครอบครองต้องยื่นคำขอตามแบบที่กำหนด พร้อมทั้งแจ้งรายละเอียดต่างๆ เช่น ชื่อวัดอุณฺทราย สูตร อัตราส่วน ชื่อและที่อยู่ของผู้ผลิต วัดอุประสงค์ในการใช้ ปริมาณ รายละเอียดเกี่ยวกับพาหนะ ประเทศทางผ่าน ด้านศุลกากรที่นำเข้า ชนิดและขนาดของภาชนะที่บรรจุ วัน เดือน ปี ที่นำเข้าให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบภายในเจ็ดวันหลังจากการนำเข้า และการนำเข้าหรือการมีไว้ในครอบครองในระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนมิถุนายน ให้แจ้งปริมาณที่ใช้ ปริมาณคงเหลือของวัดอุณฺทรายภายในเดือนกรกฎาคมของปีนั้น การนำเข้าหรือการมีไว้ในครอบครองในระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนธันวาคม ให้แจ้งภายในเดือนมกราคมของปีถัดไป ทั้งนี้การนำเข้าหรือมีไว้ในครอบครองดังกล่าวต้องไม่นำเข้ามาเพื่อพัฒนา ผลิต สะสม หรือใช้เป็นอาวุธเคมี หรือเตรียมการเพื่อใช้อาวุธเคมี และต้องได้รับอนุญาตจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมก่อน

บทที่ 5

ข้อพิจารณาเกี่ยวกับการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมี ของสหภาพยุโรปและประเทศไทย

การพิจารณาที่มาและสภาพปัญหาตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านเกี่ยวกับการจัดการสารเคมี และผลิตภัณฑ์เคมีของสหภาพยุโรปและประเทศไทยในรายงานวิจัยฉบับนี้ นอกจากจะเป็นการศึกษาจากบทบัญญัติของกฎหมาย บทความ และรายงานวิจัยของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับสารเคมีทั้งในและต่างประเทศแล้ว คณะผู้วิจัยยังได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการวัตถุอันตราย ผู้ประกอบการ นักวิชาการ และองค์กรเอกชน ทั้งโดยการสัมภาษณ์รายบุคคล การจัดสัมมนากลุ่มย่อยเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2549 และวันที่ 14 มิถุนายน 2549 การประชุมร่วมกันในโอกาสต่างๆ ที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยจัดขึ้น ตลอดจนการหาข้อมูลด้วยการจัดทำแบบสอบถาม (เอกสารภาคผนวก 7) เพื่อให้ผู้ประกอบการเกี่ยวกับสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตราย รวม 100 ราย ได้ตอบทั้งในด้านข้อมูล และสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการสารเคมีฯ รวมทั้งความเข้าใจและผลกระทบที่ผู้ประกอบการคาดว่าจะได้รับการจัดการสารเคมีของสหภาพยุโรป

จากการศึกษาเจตนารมณ์และแนวทางการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของสหภาพยุโรป (REACH) รวมถึงกฎหมายและแนวทางการจัดการเคมีภัณฑ์และวัตถุอันตรายในประเทศไทย พบว่าในส่วนของการจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายของประเทศไทยยังคงมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดการอีกหลายประการ ทั้งปัญหาที่เกิดจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายและปัญหาจากสภาพการบังคับใช้ของกฎหมาย ทำให้การจัดการสารเคมีฯ ของประเทศไทยยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิต สุขภาพอนามัยของประชาชน และสภาพสิ่งแวดล้อมในหลายกรณีดังที่จะได้กล่าวต่อไป

ในส่วนของการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของสหภาพยุโรป (REACH) นั้น แม้จะถูกร่างขึ้นเพื่อเป็นกฎหมายบังคับใช้เฉพาะประเทศต่างๆ ในสหภาพยุโรป แต่ร่างกฎหมายฉบับนี้หากประกาศใช้แล้วก็ได้มีผลบังคับใช้ตามพื้นที่ภูมิศาสตร์เฉพาะในสหภาพยุโรปเท่านั้น ร่างกฎหมายฉบับนี้ยังส่งผลกระทบไปถึงผู้เกี่ยวข้องกับสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีต่างๆ ที่ผลิต ส่งออก หรือนำผ่านสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีไปยังประเทศต่างๆ ในสหภาพยุโรปอีกด้วย ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศคู่ค้ากับประเทศต่างๆ ในสหภาพยุโรป ต้องพิจารณาถึงผลกระทบของร่างกฎหมายดังกล่าว เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและภาคเอกชนพิจารณากำหนดแนวทางการดำเนินการของผู้ผลิต

ผู้ส่งออกและผู้นำผ่านสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีไปยังประเทศต่างๆ ในสหภาพยุโรป ตลอดจนผู้นำเข้าสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีจากประเทศเหล่านี้ด้วย

การจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของสหภาพยุโรปมิได้ส่งผลกระทบเพียงจำกัดเฉพาะภาคอุตสาหกรรม การผลิต ส่งออก หรือนำเข้าเท่านั้น หน่วยงานภาครัฐเองในฐานะที่ต้องมีบทบาทสนับสนุนภาคเอกชนก็มีภาระหน้าที่สำคัญที่ต้องตระหนักถึงสิ่งที่สหภาพยุโรปกำลังดำเนินการดังกล่าวว่ามีเจตนารมณ์และวิธีการอย่างไร เพื่อนำมากำหนดทิศทางการดำเนินการของภาครัฐและภาคเอกชน อันจะทำให้รู้ได้อย่างเท่าทันและไม่ต้องเสียเปรียบทางการค้าการลงทุนกับประเทศอื่นๆ อีกด้วย

นอกจากนี้ การศึกษาเจตนารมณ์และแนวทางการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของสหภาพยุโรป ยังก่อประโยชน์ในแง่ที่สามารถนำมาใช้พิจารณาประกอบกับกฎหมายและแนวทางการจัดการเคมีภัณฑ์และวัตถุอันตรายในประเทศไทย เนื่องจากหลายประเทศในสหภาพยุโรปมีความก้าวหน้าและความเชี่ยวชาญในระดับโลกทางด้านการผลิต การค้นคว้าวิจัย การจัดการสารเคมี ตลอดจนการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของผู้ทำงานหรือใช้สารเคมี ซึ่งสามารถนำมาพิจารณาประยุกต์เพื่อใช้แก้ไขปรับปรุงกฎหมายและแนวทางการจัดการดังกล่าวของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

อย่างไรก็ดี ด้วยเหตุที่งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยที่มุ่งเน้นกฎหมายและแนวทางการจัดการเคมีภัณฑ์และวัตถุอันตรายของประเทศไทยเป็นหลัก ดังนั้นข้อพิจารณาในบทนี้จึงมีขอบเขตอยู่ในเรื่องกฎหมายและแนวทางการจัดการเคมีภัณฑ์และวัตถุอันตรายของประเทศไทย โดยนำแนวทางการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของสหภาพยุโรป ข้อเสนอแนะจากนักวิชาการ ภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมี ตลอดจนมาตรการอื่นๆ ทางกฎหมายที่ผู้วิจัยเห็นว่าเหมาะสมมาพิจารณาปรับใช้เพื่อแก้ไขปรับปรุงกฎหมายไทย ดังนั้นในส่วนที่เกี่ยวกับการพิจารณาผลกระทบของการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของสหภาพยุโรปในด้านอื่นๆ และพิจารณาการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของสหภาพยุโรปในเชิงเปรียบเทียบกับกฎหมายและแนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์เคมีและวัตถุอันตรายในประเทศไทย จึงนำมากล่าวไว้แต่พอสังเขปเท่านั้น

1. สภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของประเทศไทย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่ากฎหมายของประเทศไทยที่มีผลเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีคือ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ซึ่งนอกจากจะเป็น

กฎหมายที่ใช้บังคับโดยตรงกับสิ่งที่กฎหมายให้คำจำกัดความเป็นวัตถุอันตราย ซึ่งได้แก่ วัตถุระเบิดได้ วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์และวัตถุเปอร์ออกไซด์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกัมมันตรังสี วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง และวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม ยังมีลักษณะเป็นกฎหมายพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการวัตถุอันตราย กล่าวคือหากไม่มีกฎหมายเรื่องอื่นบัญญัติถึงการจัดการสิ่งที่กฎหมายกำหนดให้เป็นวัตถุอันตรายในส่วใดไว้โดยเฉพาะแล้ว ก็ต้องนำกฎหมายฉบับนี้มาใช้บังคับอีกด้วย กฎหมายฉบับนี้จึงมีเนื้อหาครอบคลุมไปถึงกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการวัตถุอันตรายซึ่งย่อรวมไปถึงสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีทั้งหลายด้วย ดังนั้นการพิจารณาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเคมีภัณฑ์และวัตถุอันตรายของประเทศไทยในรายงานฉบับนี้จึงมุ่งเน้นพิจารณาเฉพาะปัญหาทั้งในด้านกฎหมายและการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 เท่านั้น ทั้งนี้หากพิจารณาตามลำดับของกฎหมายและลักษณะการจัดการวัตถุอันตรายแล้ว อาจแบ่งกลุ่มของสภาพปัญหาได้เป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1.1 ปัญหาการแบ่งแยกหน่วยงานรับผิดชอบวัตถุอันตราย

หากพิจารณาจากเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ซึ่งถูกบัญญัติขึ้นเพื่อยกเลิกกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่เดิม คือพระราชบัญญัติวัตถุมีพิษ พ.ศ.2510 เนื่องจากในช่วงเวลานั้นแม้จะมีกฎหมายที่ใช้ควบคุมวัตถุที่ก่อให้เกิดอันตรายอยู่บ้างแล้วก็ตาม แต่ก็มีอยู่หลายฉบับและอยู่ในอำนาจหน้าที่ของหลายกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งกฎหมายเหล่านั้นได้ออกมาต่างยุคต่างสมัยกัน ทำให้มีบทบัญญัติที่แตกต่างกันและยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ขึ้น เพื่อขยายขอบเขตให้ครอบคลุมวัตถุอันตรายต่างๆ ทุกชนิด และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการควบคุมวัตถุอันตรายให้เหมาะสมยิ่งขึ้น พร้อมกับจัดระบบบริหารให้มีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลวัตถุอันตรายดังกล่าว

หากพิจารณาจากมาตรา 18 และ 19 ของกฎหมายฉบับนี้เองกลับให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมโดยความเห็นของคณะกรรมการวัตถุอันตราย มีอำนาจกำหนดให้

หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดของกระทรวงหรือทบวงในราชการบริหารส่วนกลางเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการทั้งหมดหรือบางส่วนเกี่ยวกับวัตถุอันตรายบางประเภท โดยคำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จำนวนบุคลากร ความสัมพันธ์กับภารกิจหลัก และปริมาณงานในความรับผิดชอบเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและระงับอันตรายที่อาจมีแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมโดยความเห็นของคณะกรรมการวัตถุอันตรายยังมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาระบุชื่อหรือคุณสมบัติของวัตถุอันตราย ชนิดของวัตถุอันตราย กำหนดเวลาการใช้บังคับและหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการควบคุมวัตถุอันตรายดังกล่าว ซึ่งเมื่อมีการกำหนดหน่วยงานดังกล่าวแล้ว รัฐมนตรีเจ้าสังกัดของหน่วยงานดังกล่าวนั้นย่อมเป็นรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการควบคุมวัตถุอันตรายตามกฎหมายฉบับนี้แทน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมทันที โดยในปัจจุบันมีการแบ่งหน่วยงานผู้มีหน้าที่รับผิดชอบวัตถุอันตรายประเภทต่างๆ ออกเป็น 7 หน่วยงาน ได้แก่ กรมโรงงานอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมธุรกิจพลังงาน และสำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ ซึ่งแต่ละหน่วยงานก็จะมีวัตถุอันตรายประเภทต่างๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบมากหรือน้อยแตกต่างกันไป

การที่กฎหมายกำหนดให้วัตถุอันตรายแต่ละประเภทอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานต่างๆ ส่งผลให้รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบมีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดให้ไว้หลายประการ ทั้งในเรื่องการกำหนดขั้นตอนการแจ้งข้อเท็จจริง การขึ้นทะเบียน อำนาจในการอนุญาต รวมถึงการออกประกาศกระทรวงหรือกรมต่างๆ เพื่อให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขาย หรือผู้ครอบครองวัตถุอันตรายซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานนั้นต้องปฏิบัติ การจัดการวัตถุอันตรายโดยแบ่งแยกอำนาจในการจัดการออกไปตามหน่วยงานต่างๆ นี่เป็นสิ่งที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน โดยมุ่งประสงค์จะให้การจัดการวัตถุอันตรายแต่ละประเภทอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับวัตถุอันตรายประเภทนั้นๆ เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญและเกี่ยวข้องโดยตรงกับวัตถุอันตรายประเภทนั้น การพิจารณาขึ้นทะเบียน การอนุญาต และการออกระเบียบในการจัดการวัตถุอันตรายประเภทนั้นย่อมกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า

อย่างไรก็ดีการแบ่งแยกหน่วยงานรับผิดชอบดังกล่าวก็ได้ก่อปัญหาบางประการขึ้นด้วยเช่นกัน เนื่องจากการให้อำนาจแต่ละหน่วยงานออกระเบียบได้เองโดยขาดจุดเชื่อมโยง

ด้านข้อมูลกันระหว่างหน่วยงาน จึงทำให้ระเบียบของแต่ละหน่วยงานถูกกำหนดขึ้นตามสภาพความจำเป็นและเหมาะสมของการจัดการวัตถุดิบในความรับผิดชอบของหน่วยงานนั้นเป็นหลัก ทั้งนี้แม้กฎหมายจะให้อำนาจคณะกรรมการวัตถุดิบในการให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการออกประกาศเหล่านี้ไว้ตามมาตรา 7 (2) ก็ตาม แต่ก็ยังปรากฏว่าระเบียบของแต่ละหน่วยงานยังมีความแตกต่างกันอยู่ เช่น กรมวิชาการเกษตรและสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้มีการออกระเบียบเกี่ยวกับสถานที่ผลิตของวัตถุดิบชนิดที่ 2 ไว้ ในขณะที่ของกรมโรงงานนั้นมิได้มีการระเบียบเกี่ยวกับสถานที่ผลิตแต่อย่างใด

จากการสัมภาษณ์และการตอบแบบสอบถามของผู้ประกอบการบางส่วนประมาณร้อยละ 46 ก็มีความเห็นว่าการแบ่งแยกหน่วยงานรับผิดชอบวัตถุดิบก่อให้เกิดปัญหาความยุ่งยากในการขอข้อมูล การขึ้นทะเบียน และการอนุญาต โดยบางส่วนเห็นว่าทำให้เกิดจากการตีความกฎหมายที่แตกต่างกันซึ่งควรมีหน่วยงานกลางในการตีความกฎหมายหรือระเบียบ ทั้งนี้ในส่วนของผู้ประกอบการอีกร้อยละ 54 ซึ่งเห็นว่าควรให้มีการแบ่งแยกหน่วยงานรับผิดชอบดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนั้น ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าสะดวกในการดำเนินการมากกว่าเนื่องจากการนำวัตถุดิบไปใช้ประโยชน์ในลักษณะที่แตกต่างกัน และแต่ละหน่วยงานก็มีความรู้เกี่ยวกับวัตถุดิบที่อยู่ในความรับผิดชอบของตน โดยมีบางส่วนเห็นว่าควรให้มีสาขาสำหรับการขออนุญาตหรือขึ้นทะเบียนในต่างจังหวัดด้วย อย่างไรก็ตาม ในจำนวนของผู้ประกอบการที่เห็นว่าควรแบ่งแยกหน่วยงานรับผิดชอบนั้นมีอยู่ประมาณร้อยละ 28 ที่มีวัตถุดิบอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานเดียว

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากข้อมูลของผู้ประกอบการและบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการแบ่งแยกหน่วยงานรับผิดชอบวัตถุดิบ ทำให้ผู้ประกอบการบางส่วนซึ่งมีวัตถุดิบที่อยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงานต้องเกิดความยุ่งยาก ต้องแจ้งดำเนินการ ขึ้นทะเบียน ขออนุญาต หรือปฏิบัติตามระเบียบที่ประกาศใช้ของหลายหน่วยงานที่มีความแตกต่างกัน เช่น ผู้ประกอบการผลิตและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งอาจมีวัตถุดิบทั้งที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมวิชาการเกษตร กรมประมง และสำนักงานอาหารและยา เป็นต้น และยังปรากฏว่ามีสารเคมีหรือวัตถุดิบบางประเภทที่มีการประกาศให้อยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงานต่างกันอีกด้วย โดยอาจกำหนดให้เป็นวัตถุดิบชนิดเดียวกันหรือต่างชนิดกัน ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้ประกอบการต้องสับสนยุ่งยากแก่การ

ดำเนินการแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่เองก็อาจเกิดความยุ่งยากหากจะต้องมีการตรวจสอบข้อมูล วัตถุอันตรายประเภทนั้นอีกด้วย

ตัวอย่างของวัตถุอันตรายที่มีลักษณะดังกล่าว เช่น ARSENIC และ CHLOROFORM (TRICHLOROMETHANE) หากอยู่ในความรับผิดชอบของกรมโรงงานอุตสาหกรรม จะเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 แต่หากเป็น ARSENIC AND ARSENIC COMPOUNDS และ CHLOROFORM (TRICHLOROMETHANE) ส่วนที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา จะเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 หรือในกรณีของ METHANOL (METHYL ALCOHOL) ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา นั้น หากนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในผลิตภัณฑ์อุปโภคที่ใช้ในบ้านเรือนที่มีสารนี้เป็นตัวทำละลาย จะจัดเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 แต่หากนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในผลิตภัณฑ์สำหรับฉีดหรือพ่น และในผลิตภัณฑ์ที่ใช้ต้องสัมผัสกับผิวหนังหรืออาหาร จะจัดเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 โดยเหตุที่ทำให้ต้องแบ่งแยกวัตถุอันตรายในลักษณะดังกล่าวก็เนื่องจากวัตถุอันตรายบางชนิดหากนำไปใช้ในกระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรมอาจมีความอันตรายไม่มากนัก เนื่องจากผู้ประกอบการมีความรู้และการจัดการที่ดีกว่าบุคคลทั่วไปที่มิได้เกี่ยวข้องกับวัตถุอันตราย ดังนั้นหากวัตถุอันตรายเดียวกันนั้นถูกนำมาใช้กับประชาชนทั่วไปในกรณีที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาจะก่อให้เกิดอันตรายได้มากกว่า หรือในบางกรณีดังเช่น METHANOL (METHYL ALCOHOL) นั้น หากเป็นส่วนผสมหรือนำไปเป็นสิ่งของเครื่องใช้แล้วก็จะไม่เกิดอันตราย แต่หากนำไปใช้บริโภคจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายมนุษย์

การแบ่งแยกหน่วยงานรับผิดชอบยังส่งผลให้การควบคุมตรวจสอบวัตถุอันตรายของหน่วยงานต่างๆ ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรอีกด้วย ทั้งจากสาเหตุที่สารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีหลายประเภทอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน ทำให้เกิดความสับสนในอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานเองแล้ว ขนาดและกำลังคนของแต่ละหน่วยงานยังแตกต่างกัน ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบมีแตกต่างกันอีกด้วย โดยในส่วนของ การตรวจสอบใบอนุญาตวัตถุอันตรายของแต่ละหน่วยงานในปัจจุบันก็มีความแตกต่างกันไปในบางส่วน ทั้งนี้จากการสัมมนากลุ่มย่อยครั้งที่ 1 เจ้าหน้าที่ของกรมวิชาการเกษตรและกรมประมงได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาดังกล่าวว่า กรมวิชาการเกษตรจะมีสารวัตรเกษตรออกทำหน้าที่ตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่กรมประมงจะมีการตรวจสอบน้อยกว่าเนื่องจาก

ยังกำหนดให้การตรวจสอบอยู่ในอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนกลาง มิได้มีการกระจายอำนาจออกไปในต่างจังหวัด ซึ่งล้วนแต่ทำให้เกิดความแตกต่างในการจัดการวัตถุอันตรายทั้งสิ้น

ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมตรวจสอบของหน่วยงานหลายหน่วยงานดังกล่าวนี้ยังสะท้อนให้เห็นสภาพปัญหาได้อย่างเด่นชัดในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุเกี่ยวกับสารเคมีหรือวัตถุอันตราย ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์โพแตสเซียมคลอเรต ซึ่งเคยเกิดระเบิดอย่างรุนแรงที่จังหวัดเชียงใหม่เมื่อปี พ.ศ. 2542 และกรณีของโรงงานบุญเหลือดอกไม้เพลิงที่อยู่ชะงะเบิดเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2547 ซึ่งมีผู้เสียชีวิต 13 คน ปรากฏข้อเท็จจริงว่าโรงงานดังกล่าวเป็นโรงงานที่ได้ขออนุญาตจัดตั้งตามกฎหมายโรงงานและมิได้ขออนุญาตครอบครองสารเคมีตามกฎหมายวัตถุอันตรายและกฎหมายควบคุมยุทธภัณฑ์ ซึ่งทำให้นักวิชาการมีความเห็นต่อสภาพปัญหาดังกล่าวว่ามีขั้นตอนต่างๆ ที่ต้องดำเนินการของแต่ละหน่วยงานเป็นไปแบบแยกส่วนเนื่องจากภารกิจที่แตกต่างกัน และไม่มีหน่วยงานใดที่ต้องรับผิดชอบส่งต่อข้อมูลให้เกิดภาพการเคลื่อนไหวของวัตถุอันตรายจากจุดตั้งต้นจนถึงปลายทาง จึงน่าจะต้องพิจารณาว่าจะมีการดำเนินการเพื่อปรับการจัดการวัตถุอันตรายแบบแยกส่วนนี้อย่างไร¹

ทั้งนี้สภาพปัญหาอุบัติเหตุเกี่ยวกับสารเคมีและวัตถุอันตรายซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากปัญหาการควบคุมดูแลสารเคมีและวัตถุอันตรายดังกล่าว มิได้เกิดขึ้นเฉพาะ 2 กรณีดังตัวอย่างที่กล่าวมา แต่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องยาวนาน และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นตามการเจริญเติบโตขึ้นของการใช้สารเคมีและวัตถุอันตรายของประเทศไทย

¹ สุชาติ ชินะจิตร และวราพรรณ ค่านอุตรา. การจัดการวัตถุอันตราย : คิดแบบแยกส่วน [Online]. 2549. Available from: <http://www.chemtrack.org/Manage.asp?ID=1>.

ตารางที่ 1 แสดงอุบัติเหตุที่มีสาเหตุจากวัตถุเคมีตั้งแต่ปี พ.ศ.2521 - 2545

สถิติอุบัติเหตุช่วง 5 ปี จำแนกตามประเภทวัตถุเคมี*

ประเภทวัตถุเคมี	ปี พ.ศ./จำนวนอุบัติเหตุ (ครั้ง)					รวม
	21 - 25	26 - 30	31 - 35	36 - 40	41 - 45	
วัตถุระเบิด	3	2	3	1	12	21
ก๊าซไวไฟ/น้ำมัน	0	1	2	2	8	13
สารเคมีกลุ่มอื่น						
- แอมโมเนียและต่างเข้มข้น	0	0	1	3	14	18
- กรด/ก๊าซพิษและกรดอื่นๆ	0	0	1	1	10	12
- สี/ทินเนอร์/ตัวทำละลาย	0	0	1	5	2	8
- กากและของเสีย	0	0	0	0	12	12
- สารเคมีอื่นๆ	0	1	4	5	28	38
รวม	3	4	13	17	86	122

ที่มา*

1. หนังสือมหันตภัยจากวัตถุเคมี โดย ภิญโญ พานิชพันธ์ และพิณทิพ รื่นวงษา จัดพิมพ์ โดย บวท. สวทช. สกว. (ธันวาคม 2544)
2. ข้อมูลรวบรวมโดย สุเมธา วิเชียรเพชร ฝ่ายติดตามและฟื้นฟูกองจัดการสารอันตราย และกากของเสีย กรมควบคุมมลพิษ
3. ข้อมูลรวบรวมโดย รศ. สุชาดา ชินะจิตร ผู้ช่วยผู้อำนวยการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย²

² สุชาดา ชินะจิตร. สถิติช่วง 5 ปี จำแนกตามประเภทวัตถุเคมี [Online]. 2549. Available from: <http://www.chemtrack.org/Stat-Accident.asp>.

1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย

การขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายของหน่วยงานต่างๆ นอกจากจะถูกกำหนดโดยบทบัญญัติของพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 แล้ว ยังต้องดำเนินการตามระเบียบที่ออกโดยหน่วยงานผู้รับผิดชอบวัตถุอันตรายประเภทนั้นๆ อีกด้วย โดยขั้นตอนการขึ้นทะเบียนของแต่ละหน่วยงานก็มีทั้งที่เหมือนและที่แตกต่างกันไปดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 4 กล่าวโดยสรุปคือผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และ 3 ต้องนำวัตถุอันตรายดังกล่าวมาขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายกับหน่วยงานผู้รับผิดชอบวัตถุอันตรายนั้น โดยต้องยื่นเอกสารหลักฐานต่างๆ ตามที่หน่วยงานกำหนด และหากเป็นวัตถุอันตรายในความรับผิดชอบของกรมวิชาการเกษตรจะต้องมีการทดลองและประเมินผลเพิ่มเติมด้วย เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าสามารถขึ้นทะเบียนได้ก็จะจัดการขึ้นทะเบียนให้

ขั้นตอนการจดทะเบียนของแต่ละหน่วยงานดังกล่าว เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง พบว่ายังคงมีปัญหาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลในการขึ้นทะเบียนที่ต้องพิจารณาแก้ไข เนื่องจากในการเสนอข้อมูลเพื่อขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายของผู้ประกอบการในปัจจุบัน เป็นการเสนอข้อมูลต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานผู้รับผิดชอบเพื่อพิจารณา เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับคำขอขึ้นทะเบียนและข้อมูลประกอบการขอขึ้นทะเบียนแล้วก็จะพิจารณาขึ้นทะเบียนหรือไม่ขึ้นทะเบียนให้ผู้ขอ ทั้งนี้หากพนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าไม่ควรรับขึ้นทะเบียน หรือเป็นกรณีที่คณะกรรมการวัตถุอันตรายมีความเห็นว่าวัตถุอันตรายที่ขอขึ้นทะเบียนมีลักษณะอันไม่สมควรจะขึ้นทะเบียนให้ตามมาตรา 38 พนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะมิคำสั่งไม่รับขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายดังกล่าว

ขั้นตอนดังกล่าวเป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดให้การดำเนินการจำกัดอยู่เฉพาะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ ผู้ประกอบการที่ยื่นคำขอขึ้นทะเบียน พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับขึ้นทะเบียน และคณะกรรมการวัตถุอันตราย ดังนั้นหากพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายแล้ว ประชาชนทั่วไปซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากการผลิตวัตถุอันตรายดังกล่าว เช่น ผู้ผลิตวัตถุอันตรายประเภทอื่นซึ่งมีคุณสมบัติเหมือนกับวัตถุอันตรายที่ขอขึ้นทะเบียน แต่ส่งผลเสียกับสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า ย่อมไม่อาจเสนอข้อมูลประกอบการวินิจฉัยของพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือหากจะขอข้อมูลเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายดังกล่าว ก็จะต้องกระทำการผ่านพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 เท่านั้น ซึ่งกฎหมายดังกล่าวก็เปิดช่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ต้องเปิดเผยข้อมูลในลักษณะดังกล่าวได้ หากข้อมูลนั้นมีลักษณะที่เป็น

ความเห็นหรือคำแนะนำภายในหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการเรื่องหนึ่งเรื่องใด หรือเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผยหรือข้อมูลข่าวสารที่มีผู้ให้มาโดยไม่ประสงค์ให้ทางราชการนำไปเปิดเผยต่อผู้อื่น³ จึงอาจกล่าวได้ว่าขั้นตอนการขึ้นทะเบียนดังกล่าวยังไม่เปิดช่องให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้มากเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ขาดโอกาสที่จะได้ข้อมูลในการพิจารณาวินิจฉัยอย่างรอบด้านอีกด้วย

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังที่กล่าวมาในบทที่ 3 จะพบว่ารัฐธรรมนูญได้วางหลักการให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนในการรับทราบข้อมูลข่าวสารในครอบครองของหน่วยราชการ และให้สิทธิแก่ประชาชนในการเข้ามีส่วนร่วมร่วมกับรัฐและชุมชนในด้านสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังกำหนดเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องดำเนินการให้เกิดสิทธิดังกล่าว และหากพิจารณาจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ก็ได้กำหนดให้สิทธิแก่ประชาชนและองค์กรเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ผู้วิจัยจึงเห็นว่าบทบัญญัติของพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ซึ่งมีได้ให้สิทธิแก่ประชาชนหรือองค์กรเอกชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวัตถุอันตราย โดยเฉพาะในการขึ้นทะเบียนและการอนุญาตวัตถุอันตราย จึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับการแก้ไขด้วยเช่นกัน

1.3 ปัญหาเกี่ยวกับการขออนุญาต

ขั้นตอนการขออนุญาตเกี่ยวกับวัตถุอันตรายของหน่วยงานต่างๆ เป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 และกฎกระทรวง (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักใช้บังคับกับทุกหน่วยงาน แม้บางหน่วยงานมีการออกระเบียบเพิ่มเติมบางส่วนแต่ก็ยังคงมีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 นอกจากจะต้องแจ้งข้อเท็จจริงเช่นเดียวกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 แล้ว ยังต้องยื่นคำขออนุญาตตามแต่กรณีของการประกอบการด้วย ซึ่งการแจ้งข้อเท็จจริงและการขออนุญาตนั้นก็มีลักษณะและขั้นตอนบางส่วนที่คล้ายกัน โดยเฉพาะขั้นตอนการพิจารณาของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งไม่มีการเปิดเผยข้อมูลเช่นเดียวกัน ดังนั้นปัญหาการเปิดเผยข้อมูลจึงเป็นปัญหาหนึ่งในขั้นตอนการอนุญาตเช่นกัน แต่นอกจาก

³ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 มาตรา 15 วรรคหนึ่ง (3) (6)

ปัญหาดังกล่าวแล้วยังมีประเด็นปัญหาอื่นที่พบเกี่ยวกับการขออนุญาตคือ ปัญหาเกี่ยวกับการขออนุญาตที่เข้าซื้อของผู้ประกอบการเกี่ยวกับวัตถุดิบทรายเดียวกัน และปัญหาการขออนุญาตวัตถุดิบทรายหลายประเภทของผู้ประกอบการรายเดียวกัน

1.3.1 ปัญหาเกี่ยวกับการขออนุญาตที่เข้าซื้อของผู้ประกอบการเกี่ยวกับวัตถุดิบทรายเดียวกัน

ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นจากการที่กฎหมายกำหนดให้การขออนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก และมีวัตถุดิบทรายชนิดที่ 3 ไว้ในครอบครองนั้น ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องจะต้องยื่นคำขออนุญาตต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานผู้รับผิดชอบเมื่อมีการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ดังนั้นหากพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมายจึงเห็นได้ว่าเมื่อผู้ประกอบการรายหนึ่งนำเข้าสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีประเภทหนึ่งเข้ามาเพื่อจำหน่ายให้ผู้ประกอบการรายที่สอง และผู้ประกอบการรายที่สองนำไปจำหน่ายต่อให้ผู้ค้าปลีกซึ่งเป็นผู้ประกอบการรายที่สาม ผู้ประกอบการทั้งสามรายดังกล่าวจึงต้องแจ้งการนำเข้าหรือการครอบครองแล้วแต่กรณีทุกครั้งที่มีการผลิต นำเข้า หรือครอบครอง

เหตุที่ต้องมีการขออนุญาตในลักษณะดังกล่าวก็เนื่องจากกฎหมายและกฎกระทรวงได้กำหนดกระบวนการจัดการวัตถุดิบทรายชนิดที่ 3 ไว้หลายประการ ทั้งในเรื่องของเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์การผลิต สถานที่ผลิตและเก็บรักษา ภาชนะเก็บ ตลอดจนมาตรการเพื่อความปลอดภัยต่างๆ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องทำการตรวจสอบด้วยว่าผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้มีไว้ในครอบครองนั้นมีคุณสมบัติ เครื่องมือเครื่องใช้ สถานที่ และมาตรการตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ จึงต้องมีการยื่นคำขออนุญาตเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบว่าผู้ประกอบการที่ขออนุญาตมีคุณสมบัติ เครื่องมือเครื่องใช้ สถานที่ ฯลฯ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่

เมื่อพิจารณาจากเหตุผลทางกฎหมายดังกล่าวจึงเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของการขออนุญาตนั้นก็เพื่อให้ภาครัฐเข้าตรวจสอบสภาพสถานประกอบการ สถานที่จัดเก็บ และความเหมาะสมของผู้ประกอบการว่าควรผลิต นำเข้า หรือครอบครองวัตถุดิบทรายหรือไม่ ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวเป็นสิ่งที่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงรวดเร็วมากนัก การครอบครองวัตถุดิบทรายประเภทหนึ่งในช่วงต้นเดือนและการครอบครองวัตถุดิบทรายประเภทเดียวกันอีกจำนวนหนึ่งในช่วงปลายเดือน โดยทั่วไปก็คงไม่ทำให้ตัวผู้ประกอบการหรือสถานที่มีคุณลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ในส่วน of วัตถุดิบทรายนั้นเองก็ต้องขออนุญาตในการผลิตหรือ

นำเข้ามาในครั้งแรกอันแสดงให้เห็นถึงความมีอยู่ของวัตถุอันตรายนั้นในประเทศไทย และกฎหมายก็ยังได้กำหนดมาตรการเพื่อส่งต่อข้อมูลการมีอยู่ของวัตถุอันตรายดังกล่าวผ่านทาง การแจ้งข้อเท็จจริงของวัตถุอันตรายนั้นอยู่แล้ว ดังนั้นการกำหนดให้ต้องขออนุญาตในลักษณะ ดังกล่าวจึงไม่น่าจะเป็นการกระทำที่คุ้มค่าหากนำมาเปรียบเทียบกับภาระของผู้ประกอบการที่ ต้องยื่นขออนุญาตทุกครั้ง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรต้องมีการแก้ไข

1.3.2 ปัญหาการขออนุญาตวัตถุอันตรายหลายประเภทของผู้ประกอบการราย เดียวกัน

ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือผู้ ครอบครองวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ต้องขออนุญาตต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งในทางปฏิบัติการขอ อนุญาตดังกล่าวพนักงานเจ้าหน้าที่จะพิจารณาออกใบอนุญาตให้เป็นรายฉบับตามรายชื่อวัตถุ อันตรายที่ขออนุญาต ดังนั้นหากผู้ประกอบการรายใดมีการผลิต นำเข้า หรือครอบครองวัตถุ อันตรายหลายประเภท ก็จะต้องมีใบอนุญาตหลายฉบับสำหรับวัตถุอันตรายแต่ละประเภทของ ตนตามไปด้วย

ข้อมูลจากแบบสอบถามของผู้ประกอบการได้สะท้อนถึงปัญหาดังกล่าวนี้ด้วย เช่นกัน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 41 เห็นว่าการต้องขออนุญาตในลักษณะดังกล่าวเป็น ปัญหาอุปสรรคในการจัดการวัตถุอันตราย ส่วนอีกร้อยละ 59 บางส่วนเห็นว่าไม่มีปัญหา อุปสรรคใดๆ เกี่ยวกับการขออนุญาต บางส่วนเห็นว่าอุปสรรคของการขึ้นทะเบียนอยู่ที่ความ ล่าช้าของการอนุญาตและการไม่สามารถให้ข้อมูลอย่างเพียงพอของพนักงานเจ้าหน้าที่

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของกฎหมาย กฎกระทรวง และระเบียบที่ เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตดังกล่าว พบว่าเหตุผลที่ต้องมีการขออนุญาตก็เพื่อให้พนักงาน เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบสภาพสถานประกอบการ สถานที่จัดเก็บ และความเหมาะสมของ ผู้ประกอบการ ดังที่กล่าวมาในหัวข้อ 1.3.1 ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าแม้การผลิตหรือเก็บรักษาวัตถุ อันตรายจะต้องพิจารณาประเภทของวัตถุอันตรายนั้นด้วยว่าสามารถผลิตหรือเก็บรักษาไว้ ด้วยกันได้หรือไม่อย่างไร และสถานที่รวมถึงภาชนะในการจัดเก็บสารเคมีแต่ละประเภทอาจ ต้องมีลักษณะแตกต่างกัน แต่มาตรการที่ทำให้บรรลุผลในการควบคุมดูแลการผลิต นำเข้า หรือครอบครองวัตถุอันตรายดังกล่าว น่าจะมีมาตรการอื่นที่สามารถกระทำได้โดยง่ายและ สะดวกกว่าการที่ให้ผู้ประกอบการต้องขออนุญาตเป็นรายครั้งหรือรายประเภทของวัตถุ อันตรายดังเช่นที่ทำอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งจะได้กล่าวถึงในส่วนข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาต่อไป

1.4 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดชนิดของวัตถุอันตราย

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 กำหนดให้สารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีหรือสิ่งที กุหมายถือว่าเป็นวัตถุอันตรายจะเป็นวัตถุอันตรายชนิดใด จะต้องให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวง อุตสาหกรรมโดยความเห็นของคณะกรรมการวัตถุอันตรายประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อ ระบุชื่อหรือคุณสมบัติและระบุว่าเป็นวัตถุอันตรายชนิดใดก่อน ซึ่งในส่วนของการประกาศ รายชื่อวัตถุอันตรายในทางปฏิบัติพบว่ามีรายชื่อวัตถุอันตรายเกือบทั้งหมดใช้วิธีประกาศ ระบุชื่อสารเคมีหรือวัตถุอันตรายโดยตรง มีเพียงเล็กน้อยที่ใช้การประกาศในลักษณะระบุ คุณสมบัติของวัตถุอันตราย เช่น ระบุให้ผลิตภัณฑ์สำหรับปรับสภาพน้ำที่มีสารสำคัญเป็นจุล ชีพหรือผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของสารสำคัญหรือจุลชีพที่สร้างขึ้นเพื่อป้องกัน กำจัด ทำลาย หรือควบคุมจุลชีพ ปรสิตพืช หรือสัตว์น้ำอื่นในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ของกรมประมง⁴

การประกาศรายชื่อวัตถุอันตรายอย่างค่อนข้างเคร่งครัดตามสารเคมีหรือประเภทของ วัตถุอันตรายดังกล่าว อาจทำให้เกิดปัญหาขึ้นได้ว่าหากมีสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีประเภทใด ประเภทหนึ่งซึ่งมีการผลิตหรือนำเข้ามาใหม่โดยยังไม่เคยมีการประกาศให้สารเคมีและ ผลิตภัณฑ์เคมีนั้นเป็นวัตถุอันตรายชนิดใดชนิดหนึ่ง ก็ย่อมส่งผลให้สารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมี นั้นไม่เป็นวัตถุอันตรายอันจะต้องถูกบังคับตามกฎหมายฉบับนี้

หากสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีดังกล่าวไม่ใช่สารอันตรายหรือส่งผลกระทบต่อ ประชาชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรงดังเช่นสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีที่เป็นวัตถุอันตราย ชนิดที่ 1 หรือชนิดที่ 2 ก็อาจไม่เป็นปัญหามากนัก แต่หากเป็นสารอันตรายร้ายแรงดังเช่นวัตถุ อันตรายชนิดที่ 3 ก็อาจเกิดอันตรายต่อประชาชน ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อมได้ ทั้งนี้หากจะ รอจนกว่าจะมีการประกาศให้สารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีประเภทนั้นเป็นวัตถุอันตรายก็อาจไม่ ทันต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นได้ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงการพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว และการผลิตหรือใช้สารเคมีอย่างแพร่หลายของประเทศไทยและของโลกแล้ว จึงเป็นที่น่าวิตก ว่าจะมีการผลิตหรือนำเข้าสารเคมีหรือวัตถุอันตรายที่ยังไม่ได้มีการประกาศให้เป็นวัตถุ อันตรายตามกฎหมายเข้ามาในประเทศไทยได้มากขึ้น โดยจากข้อมูลที่ได้ในแบบสอบถามและ การสัมภาษณ์กลุ่มย่อยครั้งที่ 2 ก็พบว่าที่ผ่านมาประเทศไทยเคยมีการนำเข้าสารเคมีหรือ

⁴ บัญชี ข. แนบท้ายประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ.2538

ผลิตภัณฑ์เคมีที่ยังไม่ได้รับการประกาศให้เป็นวัตถุอันตรายมาแล้ว เช่น Magnesium Sulphate ซึ่งสารเคมีเหล่านี้อาจเป็นสารเคมีอันตรายที่สามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและสิ่งแวดล้อมได้

1.5 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการข้อมูลวัตถุอันตราย

ปัจจุบันสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีซึ่งเป็นวัตถุอันตรายที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานผู้รับผิดชอบต่างๆ ในประเทศไทยมีอยู่เป็นจำนวนมาก การผลิตและนำสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีมาใช้ทั้งในกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ หรือนำมาใช้ในลักษณะสิ่งบริโภคและอุปโภคก็มีเป็นจำนวนมากจนเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของประชาชนทั่วไป เมื่อกฎหมายและระเบียบต่างๆ กำหนดให้วัตถุอันตรายทั้ง 4 ชนิด ต้องมีการแจ้งการผลิตนำเข้า หรือครอบครองในเกือบทุกกรณี การจัดการข้อมูลวัตถุอันตรายจึงเป็นเรื่องยุ่งยากซับซ้อน เพราะนอกจากจะต้องได้ข้อมูลที่ถูกต้องจากผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายแล้ว ยังต้องมีการประสานข้อมูลกันระหว่างหน่วยงานผู้รับผิดชอบอีกด้วย นอกจากนี้ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการผลิตหรือนำเข้าวัตถุอันตรายโดยโรงงานอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการที่ละเลยไม่แจ้งการผลิตหรือนำเข้า ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่สามารถควบคุมและตรวจสอบข้อมูลได้

สภาพปัญหาเกี่ยวกับข้อมูลวัตถุอันตรายดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานและเป็นปัญหาทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 มาโดยตลอด ดังจะเห็นได้จากแผนแม่บทพัฒนาความปลอดภัยด้านเคมีวัตถุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2549) ก็ได้กำหนดให้ปัญหาเกี่ยวกับข้อมูลสารเคมีเป็นประเด็นปัญหาที่ต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อให้มีศูนย์กลางบริการข้อมูลพื้นฐานสารเคมีของประเทศ โดยสร้างแหล่งข้อมูลพื้นฐานสารเคมีและประสานเรื่องระบบข้อมูลสารเคมีให้มีเอกภาพ⁵

แม้พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 จะกำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลวัตถุอันตรายขึ้นในกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานงานในเรื่องข้อมูลของวัตถุอันตรายกับส่วนราชการต่างๆ รวมทั้งจากภาคเอกชน เพื่อรวบรวมและให้บริการข้อมูลทุกชนิดเกี่ยวกับวัตถุอันตรายตั้งแต่การมีอยู่ในต่างประเทศ การนำเข้าหรือการผลิตภายในประเทศ

⁵ แผนแม่บทพัฒนาความปลอดภัยด้านเคมีวัตถุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2549) [Online].

2549. Available from: http://webdb.dmso.moph.go.th/ifc_toxic/a_tx_2_001c.asp?info_id=195.

การเคลื่อนย้าย การใช้สอย การทำลาย และการอื่นใดอันเกี่ยวเนื่อง แต่ด้วยเหตุที่เมื่อมีการผลิตหรือนำเข้าวัตถุอันตรายแล้วก็ยังมีการเคลื่อนไหวของสารเคมีออกไปในภาคการผลิต ภาคบริการ และการอุปโภคบริโภคของประชาชนทั่วไป ซึ่งเป็นการยากต่อการติดตามข้อมูล ทำให้จนถึงปัจจุบันศูนย์ข้อมูลวัตถุอันตรายก็ยังมิได้มีบทบาทในการเก็บรวบรวมข้อมูลวัตถุอันตรายมากนัก ในปัจจุบันข้อมูลที่มีอยู่เกี่ยวกับสารเคมีและวัตถุอันตรายของประเทศไทยส่วนใหญ่จึงเป็นข้อมูลการนำเข้าสารเคมีและวัตถุอันตรายที่ได้จากกรมศุลกากรเป็นหลักได้แก่

ตารางที่ 2 แสดงปริมาณการนำเข้าเคมีภัณฑ์อันตรายประจำปี พ.ศ. 2548 ในหน่วยต่าง ๆ

พิกัดตอนที่	ปริมาณนำเข้าตามหน่วย				
	พันตัน	พันลิตร	พันเมตร	พันชิ้น	พันตารางเมตร
เกลือ กำมะถัน ดิน ฯ	3,473.9	-	-	-	-
สินแร่ ตะกรันและถ่าน	6,088.7	-	-	-	-
เชื้อเพลิงฯ	37,499.20	21,271,141.3	-	-	-
เคมีภัณฑ์อินทรีย์ฯ	1,704.90	-	-	-	-
เคมีภัณฑ์อนินทรีย์	3,308.00	501.3	-	-	-
ผลิตภัณฑ์ทางเภสัชกรรม	22.1	-	-	-	-
ปุ๋ย	3,089.60	-	-	-	-
สิ่งสกักที่ใช้ฟอกหนังฯ	223.8	-	-	-	-
เอสเซนเชียลออยล์ฯ	72.1	-	-	-	-
สปู สารอินทรีย์ที่เป็นตัวลดแรงตึงผิวฯ	160.5	-	-	-	-
สารแอลบูมินอยด์ โมดิไฟค์สตาร์ฯ	77.6	-	-	-	-
วัตถุระเบิดฯ	11.6	-	-	-	-
ของที่ใช้ในการถ่ายรูปฯ	9.2	-	1,001.7	33.9	5,287.5
เคมีภัณฑ์เบ็ดเตล็ด	564.0	-	-	-	-
รวม	56,305.2	21,271,642.6	1,001.7	33.9	5,287.5

ที่มาข้อมูล : กรมศุลกากร อ้างถึงใน <http://www.chemtrack.org>

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนรายการ ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าเคมีภัณฑ์อันตรายตามบัญชีควบคุม
พิกัดตอนที่ 25 - 38 ของกรมศุลกากร จำแนกตามกฎหมายควบคุม *

พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติที่ ควบคุม	จำนวน ชื่อตาม ประกาศ	จำนวนรายการ (พิกัดรหัส สถิติ)		ปริมาณ นำเข้า (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
		จำนวน รวม	จำนวนที่นำเข้า		
พ.ร.บ.วัตถุอันตราย	1,211	1,350	621	2,002,530.9	54,179.36
พ.ร.บ.ควบคุม ยุทธภัณฑ์	289	317	87	20,884.2	891.30
พ.ร.บ.วัตถุอันตราย และ พ.ร.บ.ควบคุม ยุทธภัณฑ์	55	63	31	3,042.3	493.46
รวม **	1,445	1,604	677	2,020,372.8	54,577.20

พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติที่ ควบคุม	จำนวน ชื่อตาม ประกาศ	จำนวนรายการ (พิกัดรหัส สถิติ)		ปริมาณ นำเข้า (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
		จำนวน รวม	จำนวนที่นำเข้า		
พ.ร.บ.วัตถุอันตราย	1,194	1,433	500	2,033,651.1	47,773.77
พ.ร.บ.ควบคุม ยุทธภัณฑ์	288	315	36	15,800.4	457.51
พ.ร.บ.วัตถุอันตราย และ พ.ร.บ.ควบคุม ยุทธภัณฑ์	55	62	13	1,204.3	134.16
รวม **	1,427	1,686	523	2,048,247.3	48,097.12

พ.ศ. 2547

พระราชบัญญัติที่ ควบคุม	จำนวน ข้อตาม ประกาศ	จำนวนรายการ (พิภคหัทส สถิติ)		ปริมาณ นำเข้า (ตัน)	มูลค่า (ล้าน บาท)
		จำนวน รวม	จำนวนที่นำเข้า		
พ.ร.บ. วัตถุอันตรราย	1,228	1,443	523	9,973,407.	106,921.22
พ.ร.บ. ควบคุม ยุทธภณัท	288	317	47	14,876.2	574.09
พ.ร.บ. วัตถุอันตรราย และ พ.ร.บ. ควบคุม ยุทธภณัท	55	62	19	1,416.5	232.74
รวม **	1,461	1,698	551	9,986,866.	107,262.57

พ.ศ. 2548

พระราชบัญญัติที่ ควบคุม	จำนวน ข้อตาม ประกาศ	จำนวนรายการ (พิภคหัทส สถิติ)		ปริมาณ นำเข้า (ตัน)	มูลค่า (ล้าน บาท)
		จำนวน รวม	จำนวนที่นำเข้า		
พ.ร.บ. วัตถุอันตรราย	1,334	1,464	530	10,709,936.	126,968.1
พ.ร.บ. ควบคุม ยุทธภณัท	288	317	46	10,256.0	479.69
พ.ร.บ. วัตถุอันตรราย และ พ.ร.บ. ควบคุม ยุทธภณัท	57	65	20	1,636,874 .0	195.14
รวม **	1,565	1,717	556	10,718,556.	127,252.6

ควบคุมตาม พ.ร.บ. วัตถุอันตรราย และ / หรือ พ.ร.บ. ควบคุมยุทธภณัท^{**}

รวมรายการที่ไม่ซ้ำกัน¹

ที่มา : <http://www.chemtrack.org>

จากข้อมูลการนำเข้าสารเคมีและวัตถุอันตรายของกรมศุลกากรแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีการนำเข้าสารเคมีและวัตถุอันตรายจากต่างประเทศเป็นจำนวนมากในแต่ละปี โดยมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทุกปี สารเคมีและวัตถุอันตรายดังกล่าวถูกนำไปใช้ในกิจการต่างๆ โดยส่วนหนึ่งหมดไปกับขั้นตอนการผลิตและเป็นผลิตภัณฑ์ ในขณะที่บางส่วนเหลือทิ้งจากการผลิตเป็นของเสีย บางส่วนถูกทิ้งเมื่อใช้ผลิตภัณฑ์นั้นแล้ว ซึ่งเป็นไปตามวงจรชีวิตของสารเคมี แต่ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนใดในวงจรสารเคมีหรือวัตถุอันตรายก็สามารถก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนได้ทั้งสิ้น จึงเป็นสิ่งที่น่าวิตกเป็นอย่างยิ่งว่าสารเคมีและวัตถุอันตรายที่นำเข้ามาเป็นจำนวนมากในแต่ละปีดังกล่าวได้ถูกนำไปใช้และกำจัดตามขั้นตอนและวิธีที่ถูกต้องหรือไม่เพียงใด

2. ข้อพิจารณาเชิงเปรียบเทียบการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของสหภาพยุโรปกับของประเทศไทย

จากสภาพปัญหาการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีต่างๆ ของประเทศไทยดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยเห็นว่ากรนำแนวคิดในร่างกฎหมาย REACH ซึ่งเป็นการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของสหภาพยุโรปมาพิจารณาเชิงเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 และกฎระเบียบที่ออกตามความในกฎหมายดังกล่าว อันเป็นกฎหมายหลักในการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของประเทศไทย จะช่วยชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของประเทศไทยให้เด่นชัดขึ้น และที่สำคัญคืออาจใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีได้อีกด้วย โดยการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของสหภาพยุโรปกับของประเทศไทยมีความแตกต่างกันในสาระสำคัญหลายประการ ดังนี้

2.1 ข้อแตกต่างด้านเจตนารมณ์ของกฎหมาย

การจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีต่างๆ ของประเทศไทยเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ซึ่งมีเจตนารมณ์ของกฎหมายทั้งขณะที่ประกาศใช้และขณะที่มีการแก้ไขกฎหมายเมื่อ พ.ศ.2546 หลายประการ ที่สำคัญได้แก่

- ประกาศใช้แทนกฎหมายเดิมเพื่อขยายขอบเขตให้ครอบคลุมวัตถุอันตรายต่างๆ ทุกชนิด
- เพื่อคุ้มครองและป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อม
- เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการควบคุมวัตถุอันตรายให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
- เพื่อจัดระบบบริหารให้มีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการควบคุมดูแลวัตถุอันตราย
- เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามอนุสัญญาห้ามอาวุธเคมี

ในขณะที่ REACH ซึ่งเป็นการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของสหภาพยุโรป ถูก บัญญัติขึ้นโดยวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ที่แตกต่างกับของไทย กล่าวคือ

- เพื่อรักษาสุขภาพอนามัยของมนุษย์และคุณภาพของสิ่งแวดล้อม
- เพื่อรักษาและส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมสารเคมีของ กลุ่มประชาคมยุโรป
- เพื่อป้องกันการแตกแยกของตลาดภายในสหภาพยุโรป
- เพื่อเพิ่มความโปร่งใส
- เพื่อทำให้เกิดการร่วมมือกันระหว่างประเทศ
- เพื่อลดการใช้สัตว์ทดลอง
- เพื่อวางแนวทางในระดับระหว่างประเทศเพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์องค์การ การค้าโลก(WTO)
- เพื่อจัดตั้งตัวแทนในการจัดการสารเคมีในภาคพื้นยุโรป
- จัดให้มีแหล่งข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ทางอินเทอร์เน็ต เพื่อตรวจสอบสารเคมีที่ได้ จดทะเบียนแล้วและลักษณะของความปลอดภัยในสารเคมี

จากเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวได้แสดงถึงแนวคิดที่แตกต่างกันของกฎหมาย ซึ่ง REACH ได้ก้าวข้ามผ่านแนวคิดในการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีในรูปแบบเดิมๆ ซึ่ง ประสงค์จะคุ้มครองและป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการจัดการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลของสารเคมีและผลิตภัณฑ์ เคมีดังเช่นของประเทศไทย โดย REACH ได้คำนึงถึงความสามารถในการแข่งขันของ

อุตสาหกรรมสารเคมี ตลาดภายในกลุ่มสหภาพยุโรปเองและในระดับโลก การให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลเพื่อความโปร่งใสตรวจสอบได้ ตลอดจนการคำนึงถึงสัตว์ทดลองที่ต้องสูญเสียไปในกระบวนการสร้างสารเคมีประเภทใหม่ๆ แนวคิดและเจตนารมณ์ของกฎหมายเหล่านี้ย่อมสะท้อนผ่านจากเจตนารมณ์นั้นมาเป็นบทบัญญัติและการตีความของกฎหมายด้วย เช่น การกำหนดให้มีเครือข่ายร่วมกันทดลองเพื่อจดทะเบียนสารเคมีใหม่ ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทดลองและลดจำนวนสัตว์ที่ใช้ในการทดลอง การมีคณะกรรมการวินิจฉัยทางสังคมและเศรษฐกิจร่วมพิจารณาในการอนุญาตให้ผลิตหรือใช้สารเคมี หรือการเปิดเผยข้อมูลการขออนุญาตใช้สารเคมีใน Website เป็นต้น

ในขณะที่กฎหมายที่ใช้ในการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีต่างๆ ของไทยนั้นมิได้ถูกบัญญัติไว้ให้ครอบคลุมห่วงโซ่อุปทานและห่วงโซ่ของความรับผิดชอบเกี่ยวกับสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีมากเท่ากับ REACH ที่มีลักษณะการควบคุมจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีต่างๆ โดยใช้หลัก Precautionary Principle เนื่องจากกฎหมายของประเทศไทยแต่ละฉบับนั้นมุ่งคุ้มครองเฉพาะสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน และมีลักษณะการควบคุมจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีต่างๆ แบบ Negative List ดังนั้น จึงพบว่ากฎหมายควบคุมสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีที่มีอยู่ในขณะนี้จึงมีมาตรฐานในการจัดการที่แตกต่างกัน และมีลักษณะกระจัดกระจายอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน จึงก่อให้เกิดการทับซ้อนของการจัดการสารเคมีบางประเภท รวมทั้งในบางกรณีอาจเกิดช่องว่างทางกฎหมายที่จะใช้บังคับกับสารเคมีที่เป็นสารใหม่แต่ยังมิได้ถูกจัดกลุ่มเอาไว่ว่าต้องอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับใดด้วย ซึ่งส่งผลเสียให้การจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของประเทศไทยไม่สามารถบรรลุผลตามเจตนารมณ์ดั้งเดิมได้

2.2 ข้อแตกต่างเกี่ยวกับการแบ่งแยกกระบวนการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมี

หากจะพิจารณากระบวนการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของ REACH จะเห็นได้ว่ามิได้มีการแบ่งแยกชนิดของสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีดังเช่นการจัดการวัตถุอันตรายของประเทศไทยซึ่งแบ่งได้เป็น 4 ชนิด แต่หากพิจารณาถึงกระบวนการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของ REACH ดังกล่าวแล้ว พบว่า REACH ก็ได้แบ่งกระบวนการจัดการสำหรับสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีที่แตกต่างกันไว้ด้วยเช่นกัน โดยมีทั้งกระบวนการขึ้นทะเบียนสารเคมี (Registration) การขออนุญาตผลิตหรือใช้สารเคมี (Authorization) และการจำกัดการ

ผลิตหรือใช้สารเคมี (Restriction) ซึ่งคล้ายคลึงกับการแบ่งแยกชนิดวัตถุอันตรายตามกฎหมายไทย แต่มีข้อแตกต่างในสาระสำคัญบางประการดังที่จะได้กล่าวในส่วนต่อไป

อย่างไรก็ดีการแบ่งแยกกระบวนการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีออกตามหน่วยงานที่รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 กลับเป็นสิ่งที่ไม่มีปรากฏในร่างกฎหมาย REACH จึงส่งผลให้การจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีในสหภาพยุโรปเป็นการบูรณาการระบบการจัดการสารเคมีให้เป็นระบบเดียวโดยใช้สารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความแตกต่างของกฎระเบียบที่ออกโดยแต่ละหน่วยงาน และเกิดความสะดวกในการขึ้นทะเบียนสารเคมีและการขออนุญาตของผู้ประกอบการซึ่งไม่ต้องแบ่งแยกไปตามหน่วยงานผู้รับผิดชอบดังเช่นกฎหมายไทยซึ่งนอกจากจะใช้สารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาดำเนินการแล้ว ยังต้องพิจารณาหน่วยงานผู้รับผิดชอบวัตถุอันตรายประเภทนั้นอีกด้วย

2.3 ข้อแตกต่างด้านขั้นตอนการขึ้นทะเบียนสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมี

นอกจากความแตกต่างในการขอขึ้นทะเบียนซึ่งของไทยต้องขอกับหน่วยงานผู้รับผิดชอบและต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของหน่วยงานนั้น ในขณะที่ REACH ไม่มีการแบ่งแยกหน่วยงานรับผิดชอบดังที่กล่าวมาแล้ว การใช้ข้อมูลร่วมกันของผู้ผลิตและผู้นำเข้าสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีก็เป็นข้อแตกต่างที่เด่นชัดอีกประการหนึ่งของการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีในประเทศไทยและสหภาพยุโรป

เนื่องจากตามระบบของ REACH นั้น ในกรณีที่มีผู้ผลิตสารเคมีชนิดเดียวกันหลายราย หรือมีผู้นำเข้าสารเคมีชนิดเดียวกันหลายราย REACH ได้กำหนดให้มีการใช้ข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้ผลิตและผู้นำเข้าหลายรายนั้นเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้สัตว์ทดลองโดยไม่จำเป็น หลีกเลี่ยงการทดลองซ้ำซ้อน และเพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายที่จะต้องใช้ในการทดสอบ การใช้ข้อมูลร่วมกันตามระบบ REACH นั้นอาจเป็นการใช้ข้อมูลแบบเครือข่ายในกรณีที่ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าตั้งแต่สองรายขึ้นไปมีความประสงค์ที่จะผลิตหรือนำเข้าสารเคมีตัวเดียวกัน โดยอาจตกลงกันเองให้ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้ารายเดียวยื่นจดทะเบียนในนามผู้ผลิตหรือผู้นำเข้ารายอื่นด้วย หรือในกรณีที่มีการขึ้นทะเบียนไว้แล้วก่อนหน้านี้ไม่เกิน 10 ปี ก็จะมีการแจ้งให้ผู้ประสงค์จะจดทะเบียนรายหลังทราบถึงชื่อและที่อยู่ของผู้จดทะเบียนก่อน รวมถึงผลสรุปของการทดสอบที่ได้จากการจดทะเบียนก่อนหน้านี้ เพื่อหลีกเลี่ยงการทดสอบซ้ำซ้อนขึ้นมาอีก โดยผู้ขอขึ้น

ทะเบียนรายหลังต้องไปทำข้อตกลงในการใช้ข้อมูลร่วมกัน หรือต้องเข้าร่วมใน Substance Information Exchange Forum (SIEF) ในกรณีที่เป็นสารเคมีที่มีอยู่เดิม หากไม่สามารถตกลงกันได้ Agency มีอำนาจที่จะอนุญาตให้มีการใช้ข้อมูลดังกล่าวได้โดยผู้ขอจดทะเบียนครั้งหลังจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการทดสอบให้กับผู้ที่เป็นเจ้าของข้อมูล

นอกจากนี้ REACH ยังกำหนดให้มีการส่งต่อข้อมูลของสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีระหว่างกันภายในห่วงโซ่ของกระบวนการ (Information in the supply chain) โดยผ่านทางข้อมูลความปลอดภัย หรือ Safety Data Sheets (SDS) ข้อมูลที่ส่งต่อซึ่งระบุไว้ในข้อมูลความปลอดภัยนั้นมีหลายประการ เช่น ชื่อสารเคมีหรือเคมีภัณฑ์ และชื่อผู้ผลิตหรือนำเข้า ลักษณะความเป็นอันตราย ข้อมูลส่วนประกอบของสารเคมีหรือเคมีภัณฑ์นั้น มาตรการในการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การจัดเก็บสารเคมี เป็นต้น

มาตรการต่างๆ ที่กำหนดไว้ใน REACH ดังกล่าว นอกจากจะถูกกำหนดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ด้านความปลอดภัยของผู้ใช้หรือผู้เกี่ยวข้องกับสารเคมีและสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังมีประโยชน์ในด้านต่างๆ ทั้งในเรื่องการลดค่าใช้จ่ายที่ซ้ำซ้อนในการค้นคว้าทดลองเกี่ยวกับสารเคมี การกระจายค่าใช้จ่ายในการค้นคว้าทดลองไปยังห่วงโซ่ของกระบวนการ การลดการใช้สัตว์ทดลอง เป็นการสร้างความรู้และทำให้เกิดความปลอดภัยแก่ผู้ใช้สารเคมีในห่วงโซ่ของกระบวนการได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

ในขณะที่การขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายของประเทศไทยแม้จะมีระเบียบของหน่วยงานต่างๆ ที่กำหนดในแนวทางเดียวกันให้วัตถุอันตรายที่เคยได้รับการขึ้นทะเบียนหรือได้รับอนุญาตให้ผลิตหรือนำเข้าตามกฎหมายใดมาก่อนแล้ว หรือมีข้อมูลอันเป็นที่เชื่อถือได้ พนักงานเจ้าหน้าที่ก็อาจยกเว้นการดำเนินการบางส่วนในการขอขึ้นทะเบียนให้ได้ก็ตาม แต่ผู้ผลิตและผู้นำเข้าแต่ละรายก็ยังมีภาระหน้าที่ในการค้นคว้าทดลอง และจัดทำข้อมูลสารเคมีเพื่อเสนอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตนเอง เนื่องจากการจะทราบได้ว่าวัตถุอันตรายที่ผู้ประกอบการผลิตหรือนำเข้าจะได้รับยกเว้นการดำเนินการหรือไม่ ก็จะต้องยื่นคำขอขึ้นทะเบียนหรือได้รับคำยืนยันจากเจ้าหน้าที่แล้ว ความไม่ชัดเจนดังกล่าวทำให้ผู้ประกอบการต้องเตรียมข้อมูลให้ครบถ้วนเท่าที่สามารถทำได้ ซึ่งก่อให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายในการทดลองที่ซ้ำซ้อน เกิดการใช้สัตว์ทดลองมากโดยไม่จำเป็น และเมื่อมีการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายแล้ว แม้กฎหมายจะกำหนดให้ต้องส่งข้อมูลความปลอดภัยประกอบการขึ้นทะเบียนด้วยก็ตาม แต่ก็มิได้กำหนดให้ต้องมีการส่งข้อมูลดังกล่าวผ่านไปยังห่วงโซ่อื่นของกระบวนการ แม้ในทาง

ปฏิบัติผู้ซื้อสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีจากผู้ผลิตและผู้นำเข้าหรือผู้อยู่ในห่วงโซ่อื่นๆ ในกระบวนการจะสามารถขอข้อมูลความปลอดภัยดังกล่าวได้จากผู้ผลิตและผู้นำเข้าได้ก็ตาม

ข้อแตกต่างที่สำคัญอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับการจดทะเบียนสารเคมีก็คือ การที่ REACH กำหนดให้ต้องมีการจดทะเบียนสารเคมีทุกชนิดทุกประเภท ยกเว้นไว้ในบางกรณี เช่น เป็นโพลีเมอร์ หรือเป็นสารเคมีที่ใช้ในกระบวนการผลิตที่มีการแยกออกมาจากระบบไม่ถึง 1 ตันต่อปี เป็นต้น ดังนั้นหากมีใช้สารเคมีที่มีลักษณะยกเว้นตามที่ REACH กำหนดแล้ว ก็จะต้องนำมาจดทะเบียนทั้งหมด จึงอาจกล่าวได้ว่าการกำหนดให้จดทะเบียนของ REACH มีลักษณะเป็นระบบเปิด ในขณะที่การขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายตามมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 จะกำหนดให้ต้องขึ้นทะเบียนเฉพาะวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และ 3 เท่านั้น หากมีใช้วัตถุอันตรายชนิดดังกล่าวแล้วก็ไม่ต้องนำมาขึ้นทะเบียนแต่อย่างใด ดังนั้น การขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายของประเทศไทยจึงเป็นระบบปิดที่แตกต่างจากระบบของ REACH

นอกจากนี้ ด้วยสาเหตุที่ประเทศไทยมีหน่วยงานหลายแห่งทำหน้าที่ในการรับขึ้นทะเบียนหรือรับผิดชอบในการพิจารณาคำขออนุญาตที่เกี่ยวข้องกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 จึงเกิดการกระจายของข้อมูลในส่วนที่เป็นปริมาณของสารเคมีที่มีอยู่จริงในประเทศไทย และการนำสารเคมีดังกล่าวไปใช้และ/หรือเป็นส่วนประกอบในผลิตภัณฑ์ใดบ้าง ดังนั้น กระบวนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสารเคมีของประเทศไทยจึงยังไม่มีลักษณะเป็นข้อมูลส่วนกลางเหมือนกับกระบวนการของ REACH จึงทำให้การประเมินในเรื่องของการป้องกันและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

2.4 ข้อแตกต่างเกี่ยวกับการอนุญาตสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมี

REACH ได้กำหนดมาตรการให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้ใช้สารเคมีปลายทาง มีหน้าที่ต้องขออนุญาตเกี่ยวกับสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของผู้ขึ้น โดยกำหนดให้สารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีที่ต้องขออนุญาตคือสารที่ต้องระมัดระวังอันตรายในการใช้และสัมผัสอย่างมาก (High concerned substances) และหากสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีนั้นเป็นสารอันตรายมาก เช่น สารที่ก่อให้เกิดมะเร็ง (Carcinogenic) สารก่อการกลายพันธุ์ (Mutagenic) หรือสารเป็นพิษ (Toxic) ก็จะมีการจำกัดการผลิต การจำหน่าย หรือการใช้ และวิธีการเตรียมการสำหรับสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีนั้นๆ ด้วย โดยการพิจารณาจะมีการนำข้อมูลที่ไม่เป็นความลับไป

เปิดเผยให้สาธารณชนทราบผ่านทาง Website เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเสนอข้อมูลของสารทดแทนอื่นหรือเทคโนโลยีอื่นได้ ส่วนการพิจารณาอนุญาตนั้นจะดำเนินการโดยคณะกรรมการหลายคณะ เช่น คณะกรรมการประเมินความเสี่ยง คณะกรรมการวินิจฉัยทางสังคมเศรษฐกิจ เป็นต้น เพื่อเสนอความเห็นให้คณะกรรมการการตามกฎหมายดังกล่าวเป็นผู้อนุญาต และเมื่อมีการอนุญาตสำหรับสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีนั้นแล้ว การอนุญาตนั้นจะมีผลไปถึงผู้ใช้ปลายทางของสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีนั้นด้วย แต่ต้องเป็นการใช้ตามเงื่อนไขที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น

ในขณะที่กฎหมายไทยก็มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดให้ต้องมีการขออนุญาตเช่นเดียวกัน โดยกำหนดให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้มีวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ไว้ในความครอบครองต้องขออนุญาตต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ดังนั้นสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีซึ่งเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 จึงต้องขออนุญาตคล้ายคลึงกับ REACH แต่ทั้งนี้กระบวนการพิจารณานั้นพนักงานเจ้าหน้าที่จะพิจารณาจากเอกสารต่างๆ ที่ผู้ขออนุญาตเสนอตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา ทดสอบ หรือข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายที่อาจเกิดจากวัตถุอันตราย และมีอำนาจเรียกข้อมูลเพิ่มเติมได้ในบางกรณี เมื่อพิจารณาแล้วเสร็จหากเห็นสมควรพนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะออกใบอนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ให้แก่ผู้ยื่นคำขอแล้วแต่กรณี โดยในการอนุญาตนั้นพนักงานเจ้าหน้าที่อาจใช้ดุลพินิจในการกำหนดเงื่อนไขอย่างใด เพื่อประโยชน์ในการควบคุมวัตถุอันตรายและป้องกันอันตรายอันจะเกิดแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์ หรือสิ่งแวดล้อมก็ได้ ทั้งนี้การอนุญาตดังกล่าวจะมีผลเฉพาะผู้ประกอบการที่ขออนุญาตเท่านั้น

ข้อแตกต่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนในส่วนของการขออนุญาตสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของสหภาพยุโรปและประเทศไทย กระบวนการของ REACH นั้นให้ความสำคัญต่อการเปิดเผยข้อมูล เริ่มขึ้นตั้งแต่การเปิดเผยข้อมูลในการขออนุญาต กระบวนการอนุญาต ตลอดไปถึงผลของการอนุญาตแก่ประชาชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยในส่วนของการเปิดเผยข้อมูลในการขออนุญาตนั้น นอกจากจะทำให้การพิจารณาอนุญาตสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีเป็นไปอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้แล้ว ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้ประกอบการอื่นเสนอสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีที่ดี เหมาะสมกับการใช้งาน หรือส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า อันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั่วไป สังคม และสิ่งแวดล้อมโดยรวม

ส่วนข้อแตกต่างด้านกระบวนการพิจารณาอนุญาตนั้นก็ก็เป็นสิ่งที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบสำหรับกฎหมายไทย เนื่องจากโดยหลักการของกฎหมายแล้ววัตถุอันตรายชนิดที่ 3

ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ต้องขออนุญาตนั้น ต้องเป็นวัตถุอันตรายที่มีความอันตรายและส่งผลกระทบต่อประชาชนหรือสิ่งแวดล้อมได้มาก แต่การพิจารณาอนุญาตตามกฎหมายไทยกลับกำหนดให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ โดยมีได้กำหนดเครื่องมือหรือมาตรการช่วยเหลือแก่พนักงานเจ้าหน้าที่มากนัก ทั้งที่ควรจะต้องมีการพิจารณาผลกระทบอย่างรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อประชาชน สิ่งแวดล้อม ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการแข่งขันระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ในส่วนข้อแตกต่างเกี่ยวกับผลการอนุญาตนั้น ก็เป็นประเด็นซึ่งควรต้องพิจารณา เนื่องจากการยื่นขออนุญาตนั้นนอกจากจะสร้างภาระให้ผู้ประกอบการต้องดำเนินการแล้ว ยังทำให้เกิดค่าใช้จ่ายแก่ผู้ประกอบการด้วย ทั้งที่สารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีที่ผู้ประกอบการรายหนึ่งมีไว้ในครอบครองนั้น อาจเป็นสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีตัวเดียวกันกับที่ผู้ประกอบการอีกรายหนึ่งนำเข้า การอนุญาตโดยมีผลไปถึงผู้ใช้ปลายทางของสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีนั้น หากเป็นการใช้ตามเงื่อนไขที่ได้รับอนุญาตดังที่กำหนดไว้ในร่างกฎหมาย REACH จึงเป็นประเด็นที่ควรต้องนำมาพิจารณาสำหรับกฎหมายไทยด้วยเช่นกัน

2.5 การตรวจสอบและประเมิน

การตรวจสอบและประเมิน (Evaluation) เป็นมาตรการที่สำคัญประการหนึ่งที่ REACH นำมาใช้ในการขึ้นทะเบียนสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมี โดยกำหนดให้ประเทศสมาชิกเป็นผู้ตรวจสอบและประเมินสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าที่ตั้งอยู่ในประเทศสมาชิคนั้น โดยถือเป็นการตรวจสอบในนามของประเทศสมาชิกอื่นๆ ไปด้วย การตรวจสอบและประเมินจะต้องกระทำภายในระยะเวลาที่กำหนดและจะต้องจัดทำแผนการตรวจสอบและประเมินตามลำดับก่อนหลังของสารเคมีที่ควรจะต้องได้รับการประเมินก่อน โดยพิจารณาบนพื้นฐานของความเสี่ยงต่างๆ ที่จะเกิดจากสารเคมีนั้นจากข้อมูลความอันตราย ข้อมูลการปล่อยสารออกสู่สภาพแวดล้อม และปริมาณของสารเคมีชนิดนั้นๆ

ในขณะที่การตรวจสอบและประเมินสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีที่ยื่นขอขึ้นทะเบียนของประเทศไทยจะมีลักษณะแตกต่างกันไปบ้างตามหน่วยงานที่รับผิดชอบ หากสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของกรมวิชาการเกษตรก็จะมีการตรวจสอบและประเมินโดยมีขั้นตอนการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การทดลองเบื้องต้น ขั้นตอนที่ 2 การทดลองชั่วคราว ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลขั้นสุดท้ายเพื่อรับขึ้นทะเบียน

ในขณะที่สารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมโรงงานอุตสาหกรรมและสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาจะเป็นเพียงกำหนดให้ผู้ขอขึ้นทะเบียนส่งตัวอย่างวัตถุอันตรายเพื่อวิเคราะห์ หรือรายงานผลการวิเคราะห์ของห้องปฏิบัติการตามที่กำหนด หรือเอกสารยืนยันข้อกำหนดจำเพาะของวัตถุอันตรายนั้น และส่งข้อมูลอื่นๆ ประกอบ เช่น ข้อมูลความปลอดภัย (Materials safety data sheet) ข้อกำหนดจำเพาะของวัตถุอันตราย (Specification) เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ว่าในทางปฏิบัติแล้วการตรวจสอบและประเมินวัตถุอันตรายของหน่วยงานต่างๆ ในประเทศไทยส่วนใหญ่จะเป็นการตรวจสอบจากเอกสารข้อมูลของผู้ประกอบการนำส่งเป็นหลัก

สำหรับระยะเวลาและแผนการตรวจสอบและประเมินวัตถุอันตรายของไทยนั้น แม้พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 จะให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการไว้หลายประการตามมาตรา 54 ซึ่งรวมถึงการเข้าไปในสถานประกอบการเกี่ยวกับวัตถุอันตราย หรือเข้าไปในพาหนะที่สงสัยว่าบรรทุกวัตถุอันตราย เพื่อตรวจสอบวัตถุอันตราย ภาชนะบรรจุวัตถุอันตราย สมุดบัญชี เอกสาร หรือสิ่งใดๆ ที่เกี่ยวกับวัตถุอันตราย รวมถึงสามารถนำวัตถุอันตรายในปริมาณพอสมควรไปเป็นตัวอย่างเพื่อตรวจสอบก็ตาม แต่ก็มิได้มีกำหนดไว้เกี่ยวกับระยะเวลาและแผนการตรวจสอบและประเมินแต่อย่างใด ดังนั้นการตรวจสอบและประเมินวัตถุอันตรายของประเทศไทยในปัจจุบัน จึงเป็นไปตามแผนงานและศักยภาพของหน่วยงานผู้รับผิดชอบนั่นเอง และด้วยเหตุที่การจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของประเทศไทยอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาในการตรวจสอบและประเมินสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของผู้ประกอบการได้ โดยเฉพาะกรณีที่ผู้ประกอบการนั้นมีสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีหลายประเภทซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นการตรวจสอบที่ซ้ำซ้อนของแต่ละหน่วยงาน และความสับสนของเจ้าหน้าที่เองในการตรวจสอบดังกล่าว ตลอดจนประสิทธิภาพในการตรวจสอบที่แตกต่างกันของแต่ละหน่วยงาน

2.6 ข้อแตกต่างด้านการจัดการข้อมูล

การที่กฎหมายไทยกำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัตถุอันตรายไว้หลายหน่วยงาน ซึ่งผู้นำเข้า ผลิต หรือครอบครองวัตถุอันตราย ต้องแจ้งการนำเข้า ผลิต ครอบครอง หรือขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายแล้วแต่กรณีแก่หน่วยงานนั้นๆ แยกไปตามลักษณะการใช้งานของวัตถุอันตรายนั้น ส่งผลให้ยากต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลสารเคมีและวัตถุอันตราย ยิ่งหากต้องนับ

รวมปัญหาในทางปฏิบัติที่ผู้เกี่ยวข้องไม่มาแจ้งหรือขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายให้ถูกต้อง หรือ ปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบการแจ้งหรือขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายว่าถูกต้องเพียงใด ล้วนส่งผลให้การบริหารจัดการข้อมูลสารเคมีและวัตถุอันตรายขาดประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลกระทบด้านอื่นๆ ตามมาอีกมาก เช่น การนำเข้าสารเคมีเพื่อผลิตยาเสพติด การลักลอบนำเข้าโดยหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากร เป็นต้น

แม้พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 จะกำหนดให้มีศูนย์ข้อมูลวัตถุอันตรายขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมและบริหารจัดการข้อมูลวัตถุอันตรายด้วยก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติหน่วยงานดังกล่าวก็ยังไม่อาจบริหารจัดการข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพออันเนื่องมาจากปัญหาในด้านต่างๆ เช่น การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัตถุอันตราย บุคลากรและเครื่องมือในการบริหารจัดการข้อมูลยังไม่เพียงพอต่อสภาพและปริมาณงาน ศูนย์ข้อมูลวัตถุอันตรายไม่มีอำนาจในการตรวจสอบว่าข้อมูลจากผู้ประกอบการส่งมาว่าถูกต้องหรือไม่เพียงใด เป็นต้น

ในขณะที่การจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีในร่างกฎหมาย REACH มีลักษณะการจัดการแบบบูรณาการจึงเกิดความเชื่อมโยงกันของข้อมูลตลอดห่วงโซ่อุปทาน นอกจากนี้ยังได้มีการตั้งตัวแทนการจัดการสารเคมีในสหภาพยุโรปซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการจัดการเกี่ยวกับสารเคมี เช่น ให้คำแนะนำกับรัฐสมาชิกในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อกำหนดของ REACH รับคำขอประเภทต่างๆ และตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมี รวมทั้งประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ของรัฐสมาชิก เป็นต้น จึงถือได้ว่าเป็นหน่วยงานกลางในการติดต่อ จัดการและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีอย่างครบวงจร ทำให้การจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีในสหภาพยุโรปมีประสิทธิภาพและเป็นระบบมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย

2.7 ข้อแตกต่างด้านโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบการจัดองค์กรของร่างกฎหมาย REACH มีลักษณะค่อนข้างซับซ้อนและมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยเป็นจำนวนมาก โดยมีตั้งแต่ระดับคณะกรรมการซึ่งมีอำนาจหน้าที่พิจารณาในขั้นสุดท้ายเกี่ยวกับการขออนุญาตให้ใช้สารเคมี การจำกัดการผลิตหรือใช้ ตลอดจนการกำหนดในระดับนโยบายต่างๆ มีคณะกรรมการประเมินความเสี่ยง และคณะกรรมการวินิจฉัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งทำหน้าที่เสนอความเห็นในด้านต่างๆ

เกี่ยวกับการจัดการสารเคมีเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ และประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปเองก็ยังมีหน้าที่ในการตรวจสอบและประเมินสารเคมีในประเทศของตน

นอกจากนี้ยังมีองค์กรที่ถูกจัดตั้งขึ้นใหม่ให้มีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับการจัดการสารเคมีของสหภาพยุโรป คือตัวแทนจัดการสารเคมี (Agency) ซึ่งมีหน้าที่ดูแลให้มีการดำเนินการตามข้อกำหนดและให้ประเทศสมาชิกดำเนินการภายใต้ระบบของ REACH ช่วยเหลือรวบรวมข้อมูลเพื่อการจดทะเบียนสารเคมี โดยได้งบประมาณมาจากการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม การจดทะเบียน และการอนุญาตต่างๆ รวมทั้งเงินช่วยเหลือจากประเทศสมาชิก

ในขณะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการวัตถุอันตรายของประเทศไทยจะแบ่งได้เป็น 3 หน่วยหลักๆ ได้แก่ คณะกรรมการจัดการวัตถุอันตราย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมและรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ และหน่วยงานผู้รับผิดชอบวัตถุอันตราย

โดยคณะกรรมการจะมีหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบาย ให้ความเห็นแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมและรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ ส่วนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมมีหน้าที่ประกาศรายชื่อและหน่วยงานรับผิดชอบวัตถุอันตราย และมีหน้าที่อื่นๆ เช่นเดียวกับรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการประกาศระเบียบต่างๆ ในการจัดการวัตถุอันตราย ในขณะที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบมีหน้าที่หลักในการตรวจรับคำขอขึ้นทะเบียนและขออนุญาต ตลอดจนพิจารณาให้ขึ้นทะเบียนและอนุญาตหรือไม่อนุญาตวัตถุอันตรายที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานตน

ข้อแตกต่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนระหว่างร่างกฎหมาย REACH และกฎหมายวัตถุอันตรายของประเทศไทยก็คือ การที่ REACH แบ่งแยกหน่วยงานโดยใช้ภารกิจของหน่วยงานเป็นสำคัญ และมีหน่วยงานตรวจสอบของแต่ละประเทศแยกจากกัน แต่ของประเทศไทยยังมีลักษณะการแบ่งแยกหน่วยงานไปตามวัตถุประสงค์การใช้สารเคมี แต่ทุกหน่วยงานจะทำหน้าที่เดียวกันคือการรับข้อมูล ตรวจสอบ ขึ้นทะเบียน และอนุญาต อย่างเบ็ดเสร็จในองค์กรเดียว ซึ่งสาเหตุแห่งความแตกต่างดังกล่าวส่วนหนึ่งมาจากการที่ REACH เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับระหว่างประเทศต่างๆ ของสหภาพยุโรป ซึ่งต่างจากกฎหมายวัตถุอันตรายซึ่งใช้บังคับเฉพาะในประเทศไทย แต่ก็ได้หมายความว่าข้อแตกต่างดังกล่าวจะไม่สามารถนำมาปรับใช้กับกฎหมายของประเทศไทย ทั้งนี้ผู้วิจัยยังเห็นว่าข้อแตกต่างกันของร่างกฎหมาย REACH กับกฎหมายวัตถุอันตรายของประเทศไทยในหลายประเด็นเป็นสิ่งที่ควรนำมาพิจารณาปรับใช้ได้กับการจัดการวัตถุอันตรายของประเทศไทย ซึ่งจะได้นำไปกล่าวรวมกันในข้อเสนอแนะเพื่อ

แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายของประเทศไทยต่อไป

3. ผลกระทบทางกฎหมายการจัดการสารเคมีและเคมีภัณฑ์ของสหภาพยุโรป (REACH) ที่มีต่อกฎหมายการจัดการเคมีภัณฑ์และวัตถุอันตรายของประเทศไทย

ปัจจุบันการจัดการสารเคมีและเคมีภัณฑ์ในระบบ REACH ของสหภาพยุโรปยังไม่ถูกประกาศใช้เป็นกฎหมายบังคับในสหภาพยุโรป โดยคาดว่าจะมีผลบังคับใช้ในปี 2550 จึงกล่าวได้ว่าสถานะภาพปัจจุบันของ REACH เป็นเพียงร่างกฎหมายที่รอการประกาศใช้เท่านั้น แต่ด้วยเหตุที่ร่างกฎหมายและการจัดการสารเคมีและเคมีภัณฑ์ในระบบ REACH มีรายละเอียดที่ซับซ้อน ทั้งยังมีข้อกำหนดให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ประเทศไทยมีผู้ประกอบการที่ต้องเกี่ยวข้องกับระบบ REACH อยู่เป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นที่ผู้ประกอบการและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมีและเคมีภัณฑ์ต้องศึกษาและทำความเข้าใจต่อระบบดังกล่าว เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถปรับตัวและดำเนินการให้สอดคล้องและถูกต้องกับระบบ REACH เมื่อมีการประกาศใช้เป็นกฎหมายรวมทั้งเพื่อให้เกิดการสนับสนุนอย่างถูกต้องรวดเร็วจากภาครัฐ

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของผู้วิจัยแสดงให้เห็นว่ามีผู้ประกอบการเกี่ยวกับสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายของประเทศไทย ทราบข้อมูลเกี่ยวกับ REACH ค่อนข้างน้อยมากคือเพียงร้อยละ 28 เท่านั้น โดยผู้ประกอบการที่ทราบข้อมูลของ REACH ทั้งหมด เห็นว่า REACH จะส่งผลกระทบกับหน่วยงานของตนในด้านต่างๆ ทั้งด้านต้นทุนสินค้า ความล่าช้า การขาดแคลนสารเคมี และการไม่สามารถหาข้อมูลให้เพียงพอตามที่ REACH กำหนด และมีถึงประมาณร้อยละ 80 ยังไม่ได้เตรียมการเกี่ยวกับ REACH ไว้แต่อย่างใด ส่วนผู้ประกอบการที่เตรียมการไว้บางส่วนก็จะเป็นการเตรียมโดยศึกษาข้อมูลของร่างกฎหมาย REACH เป็นหลัก

การประกาศใช้ของร่างกฎหมาย REACH จะส่งผลกระทบกับผู้ประกอบการและภาคธุรกิจอย่างไรและมากน้อยเพียงใด เป็นประเด็นที่หลายประเทศทั้งในกลุ่มสหภาพยุโรปและนอกกลุ่มสหภาพยุโรปให้ความสำคัญและสนใจเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นนอกเหนือจากการนำเสนอข้อมูลของระบบ REACH เพื่อให้ผู้ประกอบการและผู้เกี่ยวข้องต่างๆ แสดงความคิดเห็นผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ในระหว่างวันที่ 15 พฤษภาคม ถึงวันที่ 8 พฤษภาคม 2546 แล้ว อันเป็นการรับฟังความคิดเห็นที่คณะกรรมการยุโรปซึ่งเป็นหน่วยงานผู้จัดทำร่างกฎหมายเองแล้ว

ประเทศอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนก็ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงผลกระทบของร่างกฎหมายดังกล่าว โดยละเอียดด้วย เช่น New EU Strategy Position Statement by the UK Government and the Devolved Administration โดย The UK Government และ A new Chemicals policy in Europe – New opportunities for industry โดย WWF European Toxics Program and the European Environmental Bureau และ Comments on the EU Commission Consultation Document concerning the Registration, Evaluation, Authorization and Restrictions of Chemicals (REACH) โดย Chamber of the United States of America⁶ เป็นต้น

ในขณะที่ประเทศไทยเองก็ได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับร่างกฎหมายและผลกระทบของร่างกฎหมายดังกล่าวด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาวิจัยของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้สนับสนุนให้เกิดการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยมีการศึกษาวิจัยในหัวข้อ “สารและข้อคิดเห็นต่อสมุคปกขาวร่างระเบียบของสหภาพยุโรปว่าด้วยสารเคมี และข้อเสนอการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดกับอุตสาหกรรมไทย” และ “การเตรียมตัวเพื่อรับการประกาศใช้ระเบียบว่าด้วยสารเคมีของสหภาพยุโรป” ที่จัดทำโดยหน่วยข้อเสนอแนะอันตรายนและความปลอดภัย ศูนย์วิจัยแห่งชาติด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและของเสียอันตราย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นผู้ดำเนินการศึกษา ซึ่งได้ข้อสรุปเกี่ยวกับผลกระทบของ REACH ที่จะเกิดขึ้นกับที่จะเกิดขึ้นต่อภาคธุรกิจโดยรวม ทั้งที่เป็นผลกระทบโดยตรง และผลกระทบโดยอ้อม รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการรายย่อย (SMEs) และต่อภาคอุตสาหกรรมในหลายประการ ซึ่งมีสาระสำคัญคือ

3.1 ผลกระทบโดยตรงของ REACH ที่มีต่อเศรษฐกิจ

REACH ส่งผลกระทบโดยตรงต่อภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมที่สำคัญคือ ค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนและทดลองค้นคว้าหาข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับสารเคมี เพราะการบังคับใช้ระบบ REACH ทำให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าต้องเสียค่าใช้จ่ายในการวิเคราะห์ทดสอบสารเคมีและผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะมากหรือน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับชนิดและคุณสมบัติ และความเป็นพิษของสาร รวมทั้งปริมาณที่ผลิตหรือใช้ด้วยว่ามีมากน้อยเพียงใด

⁶ วราพรรณ ด้านอุตรา รดาพรรณ ศิลปะ โภชากุล, สารและข้อคิดเห็นต่อสมุคปกขาวร่างระเบียบของสหภาพยุโรปว่าด้วยสารเคมี และข้อเสนอการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดกับอุตสาหกรรมไทย, หน้า 7 – 8.

3.2 ผลกระทบโดยอ้อมของระบบ REACH ที่มีต่อเศรษฐกิจ

มีหลายประการ ได้แก่

- ผลกระทบต่อการใช้สารเคมี จะทำให้สารเคมีมีราคาสูงขึ้น เนื่องจากผู้ผลิตและผู้นำเข้าต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการทดลองค้นคว้าข้อมูลและประเมินความเสี่ยงเพื่อจดทะเบียนเป็นจำนวนมาก ซึ่งอาจทำให้เกิดการผูกขาดและทำให้สารเคมีที่นำมาใช้ทดแทนสารเคมีที่ถูกต้องห้ามใช้มีราคาสูงขึ้น ส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องเสียค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงสูตรเคมีภัณฑ์ ทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้ผลิตรายย่อยซึ่งมีความสามารถในการแข่งขันทางการค้าน้อย นอกจากนี้ยังทำให้สารเคมีบางอย่างขาดหายไปจากตลาด เนื่องจากเกิดค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ทำให้การผลิตสารเคมีที่มีความเสี่ยงสูงและสารเคมีที่ใช้เพื่อประโยชน์เฉพาะอย่างไม่คุ้มทุน
- ทำให้เสียโอกาสทางธุรกิจ เนื่องจากต้องรอกการประเมินและพิจารณาอนุมัติให้ผลิตหรือใช้สารเคมี และเสียเวลาปรับปรุงสูตรและกระบวนการผลิตใหม่
- ทำให้เกิดการรั่วไหลของความลับเชิงธุรกิจ เนื่องจากผู้ใช้สารเคมีผลิตสินค้าต้องแจ้งข้อมูลและวิธีการใช้สารเคมีต่อผู้ขายและผู้ผลิตหรือนำเข้าสารเคมี
- ทำให้การวิจัยและพัฒนาลดลง เนื่องจากไม่อาจคาดได้ว่าผลการวิจัยและพัฒนานั้นจะนำไปพัฒนาทางการตลาดได้ทันกาลหรือไม่
- ทำให้ภาระการว่างงานเพิ่มขึ้น เนื่องจากอุตสาหกรรมเคมีและอุตสาหกรรมอื่นๆ ไม่สามารถรับภาระค่าใช้จ่ายจากระบบ REACH ได้ทำให้ต้องปิดกิจการลง

3.3 ผลกระทบของ REACH ต่อผู้ประกอบการรายย่อย (SMEs)

ผู้ประกอบการรายย่อยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ใช้สารเคมีผลิตสินค้าซึ่งจะเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงที่จะเกิดขึ้นจากระบบ REACH เป็นอย่างมาก เพราะจะไม่สามารถรับภาระค่าใช้จ่ายในการทดลองค้นคว้าหาข้อมูล และไม่มีศักยภาพที่จะเป็นผู้จดทะเบียนสารเคมีเป็นรายแรก จึงต้องขอใช้ข้อมูลร่วมกับบริษัทใหญ่โดยต้องจ่ายเงินค่าสิทธิในการใช้ข้อมูลนั้น และต้องมีภาระยุ่งยากซับซ้อนในการเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับสารเคมีเพื่อส่งให้คู่ค้าในสายการซื้อขาย เพราะผู้ประกอบการหลายกลุ่มมีกระบวนการผลิตหลายขั้นตอน แต่ละขั้นตอนต้องใช้สารเคมีหลายชนิดทั้งที่เป็นสารเดี่ยวและของผสม ซึ่งสารเคมีก็อาจมาจากหลายแหล่ง ทำให้ยากต่อการประสานงานกับผู้จำหน่ายเพื่อจัดทำ ติดตาม และปรับปรุงแก้ไขข้อมูล SDS ให้ทันสมัย

นอกจากนั้น REACH ยังส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการรายย่อยอีกหลายประการคือ ทำให้สารเคมีราคาสูงขึ้นซึ่งจะส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องเปลี่ยนแปลงสูตรการผลิตและหาสารเคมีใหม่มาใช้ทดแทน ผู้ผลิตต้องเลิกผลิตสารเคมีนั้นทำให้สารเคมีบางประเภทต้องขาดหายไปจากตลาด

3.4 ผลกระทบของ REACH ที่มีต่อภาคอุตสาหกรรมของไทย

ในส่วนของผู้ประกอบการของประเทศไทยเองซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ (Article Producers) มิใช่เป็นผู้ใช้สารเคมีผลิตสินค้า ก็อาจได้รับผลกระทบจากระบบ REACH ด้วยเช่นกัน โดยมีทั้งผลกระทบในเชิงลบและในเชิงบวก ดังนี้

3.4.1 ผลกระทบเชิงลบ

ทำให้ผู้ประกอบการมีภาระและค่าใช้จ่ายทั้งในส่วนของการแต่งตั้งตัวแทนภายในสหภาพยุโรปสำหรับการจดทะเบียนและในส่วนการเตรียมข้อมูลสำหรับจดทะเบียน โดยข้อมูลดังกล่าวมีตั้งแต่ข้อมูลการศึกษาทดลองเพื่อหาคุณสมบัติทางกายภาพและเคมี ข้อมูลทางพิษวิทยา ข้อมูลของพิษต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม การจัดทำ SDS ให้ถูกต้องทันสมัย เพื่อให้แก่ลูกค้า ข้อมูลเหล่านี้แม้ระบบ REACH จะอนุญาตให้ใช้ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความเป็นอันตรายของสารเคมีที่มีผู้ทำการศึกษาไว้ก่อนหน้านี้ได้ แต่ประเทศไทยเองก็ยังไม่มีความพร้อมรวบรวมข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ อีกทั้งในการรวบรวมข้อมูลดังกล่าวจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากการศึกษาทดลองทางห้องปฏิบัติการ โดยเฉพาะการทดสอบความเป็นพิษซึ่งต้องได้มาตรฐาน Good Laboratory Practice และใช้วิธีการทดลองของ OECD แต่ห้องปฏิบัติการของทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมในด้านดังกล่าว ทำให้ผู้ประกอบการต้องพึ่งพาแหล่งข้อมูลและห้องปฏิบัติการจากต่างประเทศและต้องได้รับผลกระทบในเรื่องการจัดหาข้อมูลเพื่อจดทะเบียนเป็นอย่างมาก เพราะผู้ประกอบการของไทยที่ต้องการจดทะเบียนสารเคมีเองจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อซื้อสิทธิการใช้ข้อมูลของผู้จดทะเบียนรายแรกโดยไม่มีทางเลือกเลย และอาจถูกผู้จดทะเบียนรายแรกกีดกันมิให้ใช้ข้อมูล หรือเรียกร้องค่าใช้สิทธิในราคาแพง ตลอดจนเป็นช่องทางให้ข้อมูลของสูตรและส่วนผสมของผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นความลับทางการค้ารั่วไหลได้

นอกจากนี้การกำหนดขั้นตอนการจดทะเบียนให้ผู้ซื้อสารเคมีแจ้งข้อมูลระบุวัตถุประสงค์การใช้สารของตนให้ผู้ผลิตทราบ เพื่อให้ผู้ผลิตทำรายงานการประเมินความเสี่ยง

และจดทะเบียนให้ครอบคลุมการใช้งานดังกล่าว อาจทำให้ความลับทางการค้ารั่วไหลได้ ดังนั้นหากต้องการรักษาความลับนี้หรือผู้ผลิตไม่ยอมทำรายงานการประเมินความเสี่ยงให้ครอบคลุมการใช้ดังกล่าว ผู้ประกอบการของไทยก็จะต้องดำเนินการในส่วนนี้เอง ซึ่งก็จะประสบปัญหาค่าใช้จ่ายและข้อมูลคงได้กล่าวมา และขั้นตอนการจดทะเบียนดังกล่าวย่อมส่งผลให้เกิดค่าใช้จ่ายมากขึ้นอันเป็นต้นทุนในการผลิตของผู้ผลิตสารเคมี ซึ่งก็ย่อมต้องเรียกเก็บจากผู้ประกอบการและผู้ซื้อเป็นทอดๆ ต่อกันไป ค่าใช้จ่ายดังกล่าวรวมทั้งการจำกัดหรือห้ามใช้สารเคมีบางอย่างของระบบ REACH ยังทำให้สารเคมีบางอย่างไม่คุ้มกับการผลิต ผู้ประกอบการจึงต้องเปลี่ยนแปลงวัตถุดิบและปรับปรุงคุณภาพสินค้า ซึ่งเกิดเป็นค่าใช้จ่ายจำนวนมากที่ตามมา

3.4.2 ผลดีที่อุตสาหกรรมไทยได้รับจากระบบ REACH

ระบบ REACH ได้ส่งผลดีต่อภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยด้วยเช่นกัน คือ การรวบรวมและจัดระบบข้อมูลสารเคมีจะได้รับการพัฒนามากขึ้น ผู้ประกอบการก็จะต้องให้ความสนใจกับการวิจัยและพัฒนาสินค้าเพิ่มขึ้นเนื่องจากการห้ามใช้สารเคมีของ REACH และราคาสารเคมีบางชนิดที่สูงขึ้นมาก โดยผู้ประกอบการจะต้องใช้ข้อมูลและความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในการผลิตมากขึ้นจากการรวบรวมและจัดหาข้อมูลต่างๆ ในการจดทะเบียน นอกจากนี้ยังอาจส่งผลดีต่อภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยในแง่ที่ผู้ผลิตสารเคมีและผู้ใช้สารเคมีผลิตสินค้าในสหภาพยุโรปเอง อาจมีแนวโน้มย้ายฐานการผลิตไปอยู่นอกสหภาพยุโรป โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่ใช้สารเคมีในกระบวนการผลิตแต่ไม่มีเหลือในผลิตภัณฑ์ แต่ผู้ประกอบการในไทยก็ต้องเตรียมความพร้อมทางห้องปฏิบัติการเพื่อพิสูจน์ให้ได้ว่าไม่มีสารหลงเหลือในผลิตภัณฑ์จริง มิฉะนั้นอาจกลางเป็นการเพิ่มผลกระทบเชิงลบได้

3.5 ผลกระทบทางกฎหมายของ REACH

นอกจากระบบ REACH จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยดังที่มีการศึกษาวิจัยมาแล้ว ประเด็นสำคัญที่ควรต้องมีการพิจารณาก็คือผลกระทบทางกฎหมายของ REACH ที่มีต่อประเทศไทยอีกด้วย โดยผลกระทบดังกล่าวอาจเกิดขึ้นโดยตรงกับบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการวัตถุอันตราย การนำเข้า หรือการส่งออกสินค้าของประเทศไทยไปยังสหภาพยุโรป หรืออาจส่งกระทบโดยอ้อมในแง่ที่เป็นอุปสรรคต่อการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าของประเทศไทย ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้

3.5.1 ผลกระทบโดยตรงของ REACH ที่มีต่อกฎหมายของประเทศไทย

ดังได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ว่า กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเคมีภัณฑ์และวัตถุอันตรายของประเทศไทย นอกจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอันเป็นกฎหมายที่วางโครงสร้างการบริหารงานภาครัฐและสิทธิเสรีภาพของประชาชนซึ่งมิได้เกี่ยวข้องมากนักกับการจัดการเคมีภัณฑ์และวัตถุอันตรายแล้ว กฎหมายที่มีเกี่ยวข้องโดยตรงก็ คงได้แก่ กลุ่มกฎหมายจัดการเคมีภัณฑ์และวัตถุอันตราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชบัญญัติ วัตถุอันตราย พ.ศ.2535 กลุ่มกฎหมายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากเคมีภัณฑ์และวัตถุอันตราย และ กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเคมีภัณฑ์และวัตถุอันตราย ซึ่งจากการพิจารณากฎหมาย ดังกล่าวทั้งหมดแล้วพบว่า REACH มิได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อกฎหมายเหล่านี้แต่อย่างใด กล่าวคือหากมีการประกาศใช้ของกฎหมาย REACH แล้ว ก็มิได้ส่งผลให้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ของประเทศไทยไม่อาจใช้บังคับได้ หรือมีอุปสรรคในการบังคับใช้หรือดำเนินการตาม กฎหมาย อันจำต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมายแต่อย่างใด

เหตุผลสำคัญที่ REACH มิได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อกฎหมายไทยดังกล่าว เนื่องจากสถานะทางกฎหมายของ REACH เอง โดยร่างกฎหมายฉบับนี้จัดทำขึ้นโดย คณะกรรมาธิการยุโรป (European Commission) ซึ่งเมื่อมีการประกาศใช้แล้วก็จะมิสภาพเป็น กฎหมายหรือข้อบังคับที่ใช้เฉพาะประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (European Union) เท่านั้น โดย ผลของการรวมตัวกันของประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรปเข้าเป็นสหภาพยุโรปตามสนธิสัญญา สหภาพยุโรป (Treaty of the European Union) หรือสนธิสัญญามาสทริคท์ (Maastricht Treaty) ดังนั้นในส่วนของประเทศไทยจึงไม่ถือว่า REACH มีสถานะทางกฎหมายในลักษณะของ สนธิสัญญา (Treaty) อนุสัญญา (Convention) หรือข้อตกลงระหว่างประเทศ (Agreement) ที่ ไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีหรือก่อพันธกรณีร่วมอยู่ด้วย อันจะทำให้ประเทศไทยต้องปฏิบัติ ตามแต่อย่างใด เมื่อ REACH ถูกประกาศใช้เป็นกฎหมายจึงมีผลใช้บังคับเฉพาะในอาณาเขต ของประเทศที่เป็นสมาชิกของสหภาพยุโรปเท่านั้นที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว หากได้มี ผลให้ประเทศไทยซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของสหภาพยุโรปต้องนำกฎหมายดังกล่าวมาใช้หรือ แก้ไขกฎหมายของไทยให้เป็นไปตาม REACH ไม่ ดังนั้นแม้กฎหมายจัดการเคมีภัณฑ์และวัตถุ อันตรายจะมีเนื้อหาสาระไม่สอดคล้องกับระบบ REACH ก็มิได้ทำให้กฎหมายของประเทศไทยเสียไป ไม่มีผลบังคับ หรือต้องปรับปรุงแก้ไขแต่อย่างใด

3.5.2 ผลกระทบโดยอ้อมของ REACH ที่มีต่อกฎหมายของประเทศไทย

แม้การประกาศใช้ของกฎหมาย REACH จะมีได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อกฎหมายของประเทศไทยดังที่กล่าวมา แต่ก็ปรากฏจากผลการศึกษาวิจัยหลายฉบับดังที่กล่าวมาที่ระบุถึงผลกระทบของ REACH ที่มีต่อเศรษฐกิจ ภาคธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย ผลกระทบดังกล่าวย่อมเกิดขึ้นแม้ผู้ประกอบการจะดำเนินการเกี่ยวกับสารเคมีและเคมีภัณฑ์โดยถูกต้องตามกฎหมายของประเทศไทยแล้วก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจาก REACH มีผลใช้บังคับในอาณาเขตของประเทศต่างๆ ในสหภาพยุโรป เมื่อผู้ประกอบการของประเทศไทยส่งสินค้าไปจำหน่ายในประเทศเหล่านั้นก็ย่อมต้องปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศเหล่านั้นซึ่งรวมถึงกฎหมาย REACH ด้วย ดังนั้นแม้ผู้ประกอบการจะปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศไทย ก็มิได้ทำให้สามารถส่งสินค้าของตนไปจำหน่ายในสหภาพยุโรปได้โดยถูกต้องตามกฎหมายไปด้วย การพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการลดหรือแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการตามกฎหมาย REACH จึงเป็นสิ่งจำเป็นและถือเป็นผลกระทบโดยอ้อมของ REACH ที่มีต่อประเทศไทยในรูปแบบหนึ่ง

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยเห็นว่า REACH ก็มิได้ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการเพียงด้านเดียวแต่อย่างใด เพราะหากพิจารณาถึงเจตนารมณ์ในการร่างกฎหมายของ REACH ก็จะพบว่าวัตถุประสงค์สำคัญส่วนหนึ่งของกฎหมายดังกล่าวก็เพื่อรักษาสุขภาพของมนุษย์และคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อความโปร่งใส และเพื่อลดการใช้สัตว์ทดลอง ซึ่งนับเป็นเจตนารมณ์ที่ดียิ่ง ดังนั้นผลกระทบโดยอ้อมของ REACH ที่มีต่อกฎหมายของไทยจึงมีทั้งด้านลบและด้านบวก นอกจากนี้การแสวงหามาตรการทางกฎหมายเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของผู้ประกอบการก็เป็นสิ่งสำคัญซึ่งควรต้องพิจารณาไปด้วยเช่นกัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1) ผลกระทบโดยอ้อมของ REACH ที่มีต่อกฎหมายไทยในด้านลบ

แม้ REACH จะมีได้ส่งผลกระทบโดยตรงให้ประเทศไทยต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายดังที่กล่าวมา แต่การที่ประเทศไทยเป็นคู่ค้ากับสหภาพยุโรปทั้งในส่วนของสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และสินค้าอื่นๆ ทำให้ผู้ประกอบการของประเทศไทยบางส่วนต้องดำเนินการตามกฎหมาย REACH เพื่อให้สามารถส่งสินค้าเข้าไปจำหน่ายในสหภาพยุโรปได้ ซึ่งหากพิจารณาในแง่แล้ว ประเด็นที่ควรได้รับการพิจารณาจากผู้ประกอบการและภาครัฐก็คือ กฎหมายไทยยังมีข้อขัดข้องต่อการปฏิบัติตาม REACH หรือสามารถนำมาตราการทางกฎหมายมาส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินการตามกฎหมาย REACH ได้หรือไม่

เพียงใด ซึ่งนับเป็นผลกระทบโดยอ้อมประการหนึ่งของ REACH ที่มีต่อกฎหมายไทย นอกจากนี้ภายหลังจากสหภาพยุโรปดำเนินการตามกฎหมาย REACH แล้ว ต่อไปในอนาคตจะส่งผลกระทบที่ประเทศไทยต้องนำมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายหรือไม่ เพียงใด ก็เป็นประเด็นที่ควรต้องนำมาพิจารณาด้วย ดังนี้

(1.1) ข้อขัดข้องของกฎหมายไทยที่มีต่อการปฏิบัติตามกฎหมาย REACH ด้วยเหตุที่การประกาศใช้กฎหมาย REACH จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อผู้ประกอบการส่งออกสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และสินค้าอื่นๆ ไปยังสหภาพยุโรป เนื่องจากเป็นผู้ต้องดำเนินการตามกฎหมาย REACH เมื่อจะส่งออกสินค้าไปจำหน่ายในสหภาพยุโรป ในขณะที่ผู้นำเข้าสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และสินค้าอื่นๆ จากสหภาพยุโรปมายังประเทศไทย ไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมาย REACH เว้นแต่นำเข้าเพื่อผลิตสินค้าไปจำหน่ายในสหภาพยุโรปอีกต่อหนึ่ง ดังนั้นแม้ผู้ประกอบการเหล่านี้จะได้รับผลกระทบบ้าง แต่ส่วนใหญ่ก็จะเป็นผลกระทบด้านราคาสินค้า โดยไม่ต้องมีภาระในการดำเนินการตาม REACH แต่อย่างใด การพิจารณาในประเด็นนี้จึงมุ่งเน้นไปที่การส่งออกเป็นหลัก โดยในส่วนของกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมี คือพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ยังมีข้อที่ทำให้ผู้ประกอบการส่งออกต้องขัดข้องในการปฏิบัติตาม REACH อยู่หลายประการทั้งในส่วนของตัวบทกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ ปัญหาเรื่องข้อมูลที่ใช้ในการจดทะเบียนสารเคมีและการปรับปรุงข้อมูลในเอกสารข้อมูลความปลอดภัย (SDS) และปัญหาเกี่ยวกับการจำแนกสารเคมีในผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1.1.1) ปัญหาเรื่องข้อมูลที่ใช้ในการจดทะเบียนและการปรับปรุงข้อมูลสารเคมีในเอกสารข้อมูลความปลอดภัย (SDS) ให้เป็นปัจจุบัน ส่วนหนึ่งมาจากความไม่ชัดเจนของร่างกฎหมาย REACH ซึ่งยังไม่มีผลบังคับใช้จึงยังไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ทำให้ยังไม่อาจทราบได้ว่าต้องใช้ข้อมูลอย่างไร เพียงใด เพื่อให้ผู้ประกอบการได้จัดเตรียมเพื่อใช้จดทะเบียนหรือใช้ปรับปรุงข้อมูลของตน หรือต้องจัดหาข้อมูลต่างๆ ให้แก่ผู้นำเข้าในสหภาพยุโรป จึงอาจเป็นไปได้ว่าในการปฏิบัติตาม REACH เมื่อกฎหมายบังคับใช้แล้ว อาจมีข้อมูลบางอย่างที่ต้องนำมาใช้ประกอบการจดทะเบียนตาม REACH ซึ่งกฎหมายไทยมิได้กำหนดให้ผู้ผลิตต้องจัดเตรียม ซึ่งความแตกต่างกันของกฎระเบียบดังกล่าวจะทำให้ผู้ส่งออกต้องจัดเตรียมเพิ่มเติมหากต้องนำสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีไปจดทะเบียนในสหภาพยุโรป

สาเหตุอีกส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าวก็คือการไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควรกับข้อมูลสารเคมีของผู้ประกอบการในประเทศไทย รวมทั้งการที่ภาครัฐเองก็มีข้อจำกัดในการตรวจสอบข้อมูลดังกล่าว ทั้งนี้แม้ว่ากฎหมายจะกำหนดให้ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าวัตถุดิบอันตรายที่จะขึ้นทะเบียนต้องส่งข้อมูลต่างๆ เช่น ข้อมูลความเป็นพิษต่อสัตว์ทดลองในด้านต่างๆ การทำให้เกิดโรค อาการเกิดพิษและวิธีแก้พิษเบื้องต้น ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น แต่จากการสัมมนากลุ่มย่อยกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรับผิดชอบวัตถุดิบอันตรายกลับได้รับข้อมูลที่คล้ายคลึงกันของแต่ละหน่วยงานว่า ข้อมูลที่ผู้ประกอบการส่งยังไม่ได้มาตรฐานมากนัก บางส่วนเป็นการคัดลอกมาจากแหล่งข้อมูลที่ไม่อาจตรวจสอบความถูกต้องได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่เองก็ตรวจสอบได้ยากเพราะโดยปกติจะพิจารณาจากเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่ผู้ประกอบการยื่นเพื่อขอจดทะเบียน เพราะการตรวจสอบในหลายๆ ประเด็นเป็นเรื่องทางเทคนิค ต้องใช้เวลาและทุนทรัพย์ในการตรวจสอบ ทำให้ข้อมูลของผู้ประกอบการบางส่วนไม่ถูกต้อง ซึ่งจะเป็นปัญหาได้หากนำข้อมูลเหล่านี้ไปจดทะเบียนตามกฎหมาย REACH

แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวคงต้องสร้างความรู้ความเข้าใจต่อผู้ประกอบการให้ตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลสารเคมี โดยชี้ให้เห็นปัญหาและผลกระทบที่ผู้ประกอบการต้องเผชิญ ทั้งนี้เมื่อมีการประกาศใช้กฎหมาย REACH และมีการดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนโดยติดตามข่าวสารและเผยแพร่ข้อมูลตลอดจนแนวทางดำเนินการตาม REACH ให้ผู้ประกอบการเข้าใจ โดยอาจกำหนดให้เป็นภาระหน้าที่ของ “ศูนย์ข้อมูลวัตถุดิบอันตราย” เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของศูนย์ดังกล่าวให้รวบรวมและให้บริการข้อมูลทุกชนิดเกี่ยวกับวัตถุดิบอันตรายตั้งแต่การมีอยู่ในต่างประเทศ การนำเข้าหรือการผลิตในประเทศ การเคลื่อนย้าย การใช้สอย การทำลาย และการอื่นใดอันเกี่ยวเนื่อง นอกจากนี้หากข้อมูลที่ REACH เรียกร้องแตกต่างไปจากที่กฎหมายไทยเรียกจากผู้ประกอบการนั้น ก็เป็นสิ่งที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องต้องนำมาพิจารณาด้วยว่าเป็นข้อมูลสำคัญที่ส่วนราชการควรเรียกร้องจากผู้ประกอบการด้วยหรือไม่ หากเป็นข้อมูลสำคัญก็อาจแก้ไขกฎระเบียบให้สอดคล้องกับ REACH เพื่อให้ผู้ประกอบการจัดเตรียมข้อมูลเพื่อขึ้นทะเบียนตามกฎหมายไทยและใช้เป็นข้อมูลเพื่อดำเนินการตาม REACH ได้ในคราวเดียวกัน

(1.1.2) ปัญหาเกี่ยวกับการจำแนกสารเคมีที่อยู่ในผลิตภัณฑ์ และการประเมินความปลอดภัยและความเป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม แม้พระราชบัญญัติวัตถุ

อันตราย พ.ศ.2535 จะเป็นกฎหมายที่ครอบคลุมการจัดการวัตถุอันตรายทั้งในส่วนของการสารเคมีเดี่ยว สารผสม ตลอดจนผลิตภัณฑ์ที่มีสารเคมีเป็นส่วนประกอบก็ตาม แต่ก็มีได้มีกฎระเบียบเกี่ยวกับสารเคมีที่อยู่ในผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจนว่าแค่ไหนเพียงใดที่ต้องนำมาขึ้นทะเบียนหรือขออนุญาตดังเช่นที่กำหนดไว้ในร่างกฎหมาย REACH มีเพียงกฎระเบียบบางส่วนที่มีลักษณะดังกล่าว เช่น การกำหนดให้วัตถุอันตรายที่เป็นของแข็งซึ่งมีวัตถุอันตรายเป็นส่วนผสมตั้งแต่ 98% ขึ้นไปของน้ำหนักสารทั้งหมด หรือเป็นวัตถุอันตรายที่เป็นของเหลวซึ่งมีวัตถุอันตรายเป็นส่วนผสมตั้งแต่ 98% ขึ้นไปของน้ำหนักสารทั้งหมด เป็นต้น ซึ่งก็มีได้กำหนดรายละเอียดย่อยลงไปถึงสารเคมีแต่ละชนิดที่เป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์ว่าเป็นสารเคมีชนิดใด จำนวนเท่าใด เป็นสารเคมีที่จะถูกปล่อยออกมาขณะใช้งานหรือไม่ เพียงใด อีกทั้งยังไม่ได้กำหนดให้ต้องมีการประเมินความปลอดภัยและความเป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อมดังเช่นที่ REACH กำหนดกฎระเบียบที่แตกต่างกันนี้ย่อมเป็นข้อขัดข้องอีกประการหนึ่งที่ผู้ประกอบการต้องประสบ เพราะแม้จะปฏิบัติตามกฎระเบียบในการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายของประเทศไทยแล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถจดทะเบียนในระบบ REACH ได้ หากยังไม่ได้จำแนกสารเคมีในผลิตภัณฑ์ให้ชัดเจน

การพิจารณาปรับปรุงกฎระเบียบในการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายให้ต้องมีการจำแนกรายละเอียดของสารเคมีในผลิตภัณฑ์ดังกล่าว แม้เป็นหลักการที่ดีซึ่งจะช่วยให้เกิดข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสารเคมีที่ครบถ้วน อันจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชน ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม แต่ก็เป็นสิ่งที่นักวิจัยเห็นว่าอาจดำเนินการได้ยากในสถานการณ์ของประเทศไทยในขณะนี้ เนื่องจากลักษณะของการประกอบธุรกิจสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของประเทศไทยยังมีทั้งธุรกิจขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ซึ่งมีศักยภาพและความพร้อมในการดำเนินการที่แตกต่างกัน ขณะที่ประเทศในยุโรปซึ่งผู้ประกอบการส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับสารเคมีมาอย่างยาวนาน มีความรู้และสั่งสมประสบการณ์มากกว่า ประกอบกับหน่วยงานที่จะสนับสนุนการดำเนินการดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องปฏิบัติการหรือห้อง Lab ต่างๆ ของประเทศไทยก็ยังไม่มีความพร้อมเพียงพอที่จะดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวกับการประเมินความปลอดภัยและความเป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม แต่น่าเชื่อว่าเมื่อผู้ประกอบการที่ต้องส่งสินค้าไปจำหน่ายในสหภาพยุโรปต้องดำเนินการในลักษณะดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น ก็จะส่งผลดีต่อวงการสารเคมีของประเทศไทยในระยะดังกล่าวเพิ่มมากขึ้นและส่งผลถึงหน่วยงานสนับสนุนที่จะเกิดการพัฒนาตามมา ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายดังกล่าว

จึงควรนำมาใช้เป็นแนวทางเพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่อไปในอนาคตเมื่อประเทศไทยมีความพร้อมมากขึ้นได้

(1.2) ประเด็นที่ต้องติดตามปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายเพื่อให้ได้รับผลกระทบจาก REACH

การประกาศใช้กฎหมาย REACH นอกจากผู้ประกอบการจะต้องคอยติดตามการจดทะเบียน การอนุญาตหรือไม่อนุญาต และการจำกัดการใช้สารเคมีของ REACH เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการดังกล่าวมาแล้ว ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีและอุตสาหกรรมยังต้องพิจารณาและติดตามการใช้กฎหมายดังกล่าวของสหภาพยุโรปในฐานะผู้ได้รับผลกระทบอีกกลุ่มหนึ่งด้วย โดยผลกระทบที่ภาครัฐจะได้รับและต้องติดตามเพื่อนำมาใช้พิจารณาปรับปรุงกฎหมายเมื่อมีการใช้กฎหมาย REACH ไปแล้ว คือการห้ามหรือจำกัดการผลิตหรือนำเข้าสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของ REACH และการย้ายฐานการผลิตสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีที่ห้าม จำกัด หรือไม่คุ้มต่อการผลิตในสหภาพยุโรป ซึ่งมีสาระสำคัญคือ

(1.2.1) การห้ามหรือจำกัดการผลิตหรือนำเข้าสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของ REACH

การใช้กฎหมาย REACH กำหนดขั้นตอนการจดทะเบียนสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมี โดยให้มีการห้ามหรือจำกัดการผลิตหรือนำเข้าสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมี เป็นสิ่งที่หน่วยงานที่รับผิดชอบวัตถุอันตรายควรต้องติดตามอย่างใกล้ชิด เนื่องจากเหตุผลสำคัญที่หน่วยงานตามกฎหมาย REACH จะใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาห้ามหรือจำกัดการผลิตหรือนำเข้าดังกล่าวก็คือเรื่องของความเป็นอันตรายต่อสุขภาพและชีวิตของมนุษย์ รวมทั้งความเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเหตุผลเดียวกันกับที่หน่วยงานที่รับผิดชอบวัตถุอันตรายใช้ในการพิจารณากำหนดให้สารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีใดเป็นวัตถุอันตรายชนิดใด โดยการจัดกลุ่มให้สารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีใดเป็นอันตรายนั้นอาจเกิดขึ้นได้กับทั้งสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีเก่าซึ่งได้จดทะเบียนไว้แล้ว หากมีการค้นคว้าวิจัยพบความเป็นอันตรายที่เพิ่มมากขึ้น หรืออาจเกิดขึ้นกับสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีที่ค้นพบใหม่ก็ได้

ดังนั้นหาก REACH ตรวจสอบและพิจารณาแล้วว่าสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีใดเป็นอันตรายและได้ประกาศห้ามหรือจำกัดการผลิตหรือนำเข้า ข้อมูล

ดังกล่าวก็จะเป็นสิ่งที่หน่วยงานที่รับผิดชอบวัตถุอันตรายต้องให้ความสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีที่หน่วยงานที่รับผิดชอบวัตถุอันตรายได้รับขึ้นทะเบียนไว้แล้ว หรือเป็นสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีที่ค้นพบใหม่ เนื่องจากเป็นสิ่งที่ไม่น่าจะทราบว่าสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีนั้นจะถูกนำเข้ามายังในประเทศไทยหรือไม่ จึงเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบวัตถุอันตรายต้องติดตามข้อมูลของ REACH อย่างใกล้ชิด เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขหรือเพิ่มเติมกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้องได้อย่างทันทั่วถึงด้วย

(1.2.2) การย้ายฐานการผลิตสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีที่ห้ามจำกัด หรือไม่คุ้มครองการผลิตในสหภาพยุโรป

การห้ามหรือจำกัดการผลิตสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีที่จะเกิดขึ้นจากกฎหมาย REACH ย่อมทำให้ผู้ผลิตสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีที่มีฐานการผลิตอยู่ในสหภาพยุโรปไม่อาจผลิตสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีนั้นได้อีกต่อไป นอกจากนั้นยังมีสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีบางประเภทซึ่งไม่ได้ถูกห้ามหรือจำกัดการผลิต แต่อาจไม่คุ้มครองการผลิตในเชิงอุตสาหกรรมดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ในขณะที่ความต้องการสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีนั้นก็อาจยังคงมีอยู่เพื่อส่งออกไปในประเทศอื่นๆ นอกสหภาพยุโรป จึงมีความเป็นไปได้ว่าผู้ผลิตสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีในสหภาพยุโรปจะย้ายฐานการผลิตสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีที่ถูกห้าม จำกัด หรือไม่คุ้มครองการผลิตนั้นไปยังประเทศอื่นนอกสหภาพยุโรป หรือใช้โรงงานที่ตั้งอยู่นอกสหภาพยุโรปในการผลิต

การย้ายฐานการผลิตของผู้ประกอบการดังกล่าว หากเป็นการผลิตสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีที่ไม่คุ้มครองการผลิตในสหภาพยุโรปก็คงไม่มีปัญหามากนัก แต่หากเป็นกรณีการห้ามหรือจำกัดการผลิตก็อาจมีผลกระทบต่อประเทศไทยได้ เนื่องจากการห้ามหรือจำกัดการผลิตดังกล่าวอาจมาจากเหตุผลด้านความเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน หรือผลกระทบที่ไม่คุ้มค่าต่อสภาพแวดล้อม ดังนั้นหากมีการย้ายฐานการผลิตดังกล่าวมาในประเทศไทย จึงเท่ากับการนำปัญหาอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมเข้ามาในประเทศไทยด้วย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งกรมโรงงานอุตสาหกรรมจึงต้องติดตามความเคลื่อนไหวดังกล่าวของโรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้ โดยในกรณีที่เกิดความจำเป็นเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหรือความปลอดภัยของประชาชน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมโดยอนุวัติของคณะรัฐมนตรีก็อาจออกประกาศเพื่อควบคุมชนิด คุณภาพ หรือ

อัตราส่วนของวัตถุดิบ ที่ใช้ในการผลิตของโรงงานเหล่านี้ก็ได้ ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535

(2) ผลกระทบโดยอ้อมของ REACH ที่มีต่อกฎหมายไทยในด้านบวก

การที่สหภาพยุโรปจัดทำร่างกฎหมาย REACH ขึ้นก็โดยมีวัตถุประสงค์หลักในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นเพื่อรักษาสุขอนามัยของมนุษย์และคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อลดการใช้สัตว์ทดลอง เพื่อความโปร่งใสและการเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ทางอินเทอร์เน็ต ตลอดจนเพื่อรักษาและส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเคมีของกลุ่มสหภาพยุโรปและอื่นๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับการที่หลายประเทศในสหภาพยุโรปเป็นผู้ผลิตและส่งออกสารเคมีและผลิตภัณฑ์ทางเคมีรายสำคัญของโลก มีการสั่งสมความรู้เทคนิค และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์ทางเคมีมาอย่างยาวนาน การจัดทำกฎหมายและเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีดังกล่าวของสหภาพยุโรป จึงเป็นสิ่งที่ประเทศไทยน่าจะพิจารณาปรับใช้กับการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วยเช่นกัน

เมื่อพิจารณาจากข้อแตกต่างของร่างกฎหมาย REACH และกฎหมายในการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของประเทศไทย จะเห็นได้ว่ายังมีข้อแตกต่างกันในหลายประการ ทั้งในส่วนเจตนารมณ์ของกฎหมาย การแบ่งแยกกระบวนการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมี ขั้นตอนการขึ้นทะเบียนสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมี การอนุญาตสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมี ตลอดจนการตรวจสอบและประเมิน ดังที่กล่าวมาโดยละเอียดในหัวข้อที่ 2 ของบทนี้แล้ว ข้อแตกต่างดังกล่าวส่วนใหญ่มาจากระบบการจัดการที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดหน่วยงานที่ควบคุมดูแลการจัดการสารเคมีและระบบการจดทะเบียนสารเคมี

ข้อแตกต่างทั้งในด้านเจตนารมณ์และสาระสำคัญของกฎหมายดังกล่าว จึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถนำมาพิจารณาปรับใช้กับกฎหมายและระเบียบของประเทศไทยได้ โดยคำนึงถึงสภาพความแตกต่างของแนวคิดทางกฎหมาย ตลอดจนสถานะภาพและศักยภาพของผู้ประกอบการไทย ตามแนวทางที่ได้เสนอไว้ในหัวข้อที่ 2 ของบทนี้ เพื่อให้การจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของประเทศไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้อีกด้วย

ผลกระทบในด้านบวกอีกประการหนึ่งคือ การที่ REACH กำหนดให้ผู้ผลิตหรือนำเข้าต้องสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนมาขึ้นจดทะเบียนทั้งหมดซึ่งรวมไปถึงสารเคมีที่จะเกิดขึ้นใหม่ในอนาคตนั้น ย่อมส่งผลให้สารเคมีและ

ผลิตภัณฑ์ทางเคมีถูกนำเข้าสู่ระบบตรวจสอบและประเมินได้อย่างครบถ้วนมากขึ้น ซึ่งการที่ REACH ถูกสร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์สำคัญในการรักษาสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม โดยวางแนวทางในการจดทะเบียน การตรวจสอบ และการประเมินอย่างเข้มข้น ก็น่าเชื่อถือได้ว่าข้อมูลทางเทคนิค รายงานความปลอดภัย และข้อมูลต่างๆ ที่จะปรากฏในการจดทะเบียนหรืออนุญาตให้ใช้สารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของระบบ REACH จะเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ ซึ่งผู้นำสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีที่ได้จดทะเบียนหรือได้รับอนุญาตนำเข้ามาจำหน่ายหรือเป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้า สามารถนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้เสนอต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีในประเทศไทยได้ด้วย โดยผู้วิจัยเห็นว่าจะสร้างความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการนำเข้าของไทยมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันภาครัฐก็จะได้รับประโยชน์จากข้อมูลดังกล่าวด้วยเช่นเดียวกัน หากสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีที่นำเข้ามา นั้นโดยสภาพจะไม่มีผลกระทบที่แตกต่างไปในการนำมาใช้หรือเก็บรักษาในประเทศไทยด้วย เหตุต่างๆ เช่น อุณหภูมิ สภาพอากาศ หรือสิ่งแวดล้อม เป็นต้น หน่วยงานผู้รับผิดชอบย่อมสามารถกำหนดไว้ในระเบียบของหน่วยงานให้ข้อมูลที่ได้มาจากระบบ REACH นี้เป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยกเว้นการดำเนินการบางส่วนในการขอขึ้นทะเบียน ให้ได้ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 อีกทั้งข้อมูลการจดทะเบียนและการอนุญาต หรือไม่อนุญาตให้ใช้สารเคมีในระบบ REACH ยังจะช่วยให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบใช้เป็นข้อมูลประกอบในการพิจารณาขึ้นทะเบียน อนุญาต หรือไม่อนุญาตให้ใช้สารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีที่ผู้ประกอบการนำมาขอขึ้นทะเบียนหรือขออนุญาตได้อีกด้วย

นอกจากนี้ การเปิดเผยข้อมูลสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีทางอินเทอร์เน็ตของระบบ REACH ยังช่วยให้หน่วยงานรับผิดชอบวัตถุอันตราย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการเองสามารถติดตามความเคลื่อนไหวและข้อมูลด้านต่างๆ ของสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานหรือที่ผู้ประกอบการใช้อยู่ อันจะทำให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบและผู้ประกอบการสามารถกำหนดแนวทางดำเนินการในส่วนของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น ในส่วนของหน่วยงานผู้รับผิดชอบสามารถนำมาใช้พิจารณากำหนดชนิดของวัตถุอันตรายและการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้นำเข้า ส่วนผู้ประกอบการก็สามารถใช้ข้อมูลเพื่อพิจารณาหาสารเคมีที่ปลอดภัยได้มากยิ่งขึ้น เป็นต้น

(3) มาตรการส่งเสริมผู้ประกอบการเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย REACH

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาจากกฎหมายเกี่ยวกับสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตราย ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกสินค้าที่อาจต้องดำเนินการตามกฎหมาย REACH เป็นหลัก เพื่อแสวงหามาตรการทางกฎหมายที่อาจช่วยส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินการตามกฎหมาย REACH ได้สะดวกยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามก็ดีขึ้นเนื่องจากการศึกษากฎหมายในหัวข้อนี้เป็นการแสวงหามาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการในภาพรวมเท่านั้น และด้วยเหตุที่ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นตลอดจนแนวทางดำเนินการในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมแต่ละประเภทมีลักษณะแตกต่างกันไป จึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับการศึกษาวิจัยถึงผลกระทบและแนวทางแก้ไขโดยละเอียดอีกครั้งหนึ่ง เพื่อกำหนดมาตรการทางกฎหมายอื่นๆ เช่น มาตรการทางภาษี มาตรการโต้ตอบหรือส่งเสริมทางการค้าระหว่างประเทศ ที่เหมาะสมกับกิจการต่อไป ทั้งนี้จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ามาตรการที่อาจนำมาใช้เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการอาจแบ่งจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้เป็น 3 กลุ่มสินค้า ได้แก่

(3.1) สินค้าอาหารและเครื่องดื่ม

มาตรการที่อาจนำมาใช้ในส่วนนี้ตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 คือการกำหนดมาตรฐานของอาหาร ซึ่งกฎหมายกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขมีอำนาจกำหนดมาตรฐานของอาหารโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาได้ และห้ามมิให้ผลิต นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือจำหน่าย อาหารผิดมาตรฐานดังกล่าว หรือในกรณีที่อาหารหรือเครื่องดื่มชนิดใดชนิดหนึ่งต้องถูกพิจารณาอย่างเข้มงวดในการนำเข้าสหภาพยุโรป รัฐมนตรีฯ ก็อาจกำหนดให้อาหารหรือเครื่องดื่มนั้นเป็นอาหารควบคุมเฉพาะ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการผลิตเพื่อจำหน่ายก็ได้

ดังนั้นหากมีการประกาศห้ามหรือจำกัดการใช้สารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีบางชนิดสำหรับอาหารและเครื่องดื่มบางอย่างตามกฎหมาย REACH รัฐมนตรีฯ ก็สามารถกำหนดมาตรฐานของอาหารเพื่อควบคุมการผลิตอาหารเพื่อส่งออกไปยังสหภาพยุโรปได้ การกำหนดมาตรการดังกล่าวจะช่วยให้ผู้ประกอบการที่ไม่มีศักยภาพในการติดตามข้อมูลของ REACH อย่างเพียงพอได้รับประโยชน์ในระดับหนึ่ง คือช่วยให้สามารถผลิตสินค้าอาหารและเครื่องดื่มได้ตามหลักเกณฑ์ที่ REACH กำหนด โดยพิจารณาได้จากบทบัญญัติของกฎหมายไทย

(3.2) สินค้าเครื่องสำอาง

มาตรการที่อาจนำมาใช้ในส่วนนี้ตามพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ.2535 คือการกำหนดเครื่องสำอางควบคุมหรือเครื่องสำอางควบคุมพิเศษ หรือการกำหนดชื่อวัตถุที่ห้ามใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอาง ซึ่งกฎหมายกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขมีอำนาจกำหนดชื่อ ประเภท ชนิด หรือลักษณะของเครื่องสำอางควบคุมหรือเครื่องสำอางควบคุมพิเศษ รวมทั้งชื่อวัตถุที่ห้ามใช้เป็นส่วนผสมดังกล่าวโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาได้ ซึ่งจะมีผลเป็นการห้ามมิให้บุคคลใดผลิตหรือนำเข้าเครื่องสำอางดังกล่าวมาเพื่อขาย เว้นแต่จะได้ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาอาจต้องติดตามข้อมูลการห้ามหรือจำกัดการผลิตหรือนำเข้าสารเคมีของ REACH เพื่อพิจารณาสารเคมีหรือเครื่องสำอางที่ห้ามหรือถูกจำกัดการผลิตหรือนำเข้าไปยังสหภาพยุโรป โดยกำหนดให้เครื่องสำอางดังกล่าวเฉพาะที่ส่วนที่ผลิตเพื่อส่งออกไปจำหน่ายในสหภาพยุโรป หรือที่ผลิตขึ้นทั้งหมดแล้วแต่ความจำเป็นและอันตรายของสารเคมีหรือเครื่องสำอางนั้น ให้เป็นเครื่องสำอางควบคุมหรือเครื่องสำอางควบคุมพิเศษ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของ REACH ได้

ดังนั้นหากมีการประกาศห้ามหรือจำกัดการใช้สารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีบางชนิดสำหรับเครื่องสำอางบางอย่างตามกฎหมาย REACH รัฐมนตรีฯ ก็สามารถกำหนดให้เครื่องสำอางในลักษณะดังกล่าวเป็นเครื่องสำอางควบคุม เครื่องสำอางควบคุมพิเศษ หรือ ห้ามการใช้สารเคมีดังกล่าวเป็นส่วนผสมในเครื่องสำอางที่ผลิตเพื่อส่งไปจำหน่ายในสหภาพยุโรปได้ ซึ่งจะมีส่วนช่วยเหลือผู้ประกอบการได้เช่นเดียวกับสินค้าอาหารและเครื่องสำอางได้กล่าวมา

(3.3) สินค้าอุตสาหกรรม

กฎหมายเกี่ยวกับสินค้าอุตสาหกรรมคือพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511 ได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญซึ่งอาจนำมาใช้สนับสนุนการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมี คือการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และการใช้มาตรฐานอุตสาหกรรมของต่างประเทศ

โดยในส่วนการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้น กฎหมายให้คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมกำหนดขึ้นได้ในกรณีเพื่อความ

ปลอดภัยหรือเพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดแก่ประชาชน หรือแก่กิจการอุตสาหกรรม หรือเศรษฐกิจของประเทศ ส่วนการใช้มาตรฐานอุตสาหกรรมของต่างประเทศนั้นเป็นกรณีที่รัฐมนตรีกระทรวงอุตสาหกรรมมีอำนาจอนุญาตได้เป็นการเฉพาะคราวให้ผู้รับใบอนุญาตให้ทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สามารถทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมดังกล่าวให้เป็นไปตามมาตรฐานของต่างประเทศหรือมาตรฐานระหว่างประเทศก็ได้

ดังนั้นหาก REACH กำหนดขั้นตอนให้สารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีซึ่งเป็นสินค้าอุตสาหกรรมใดต้องดำเนินการเป็นพิเศษ หรือมีการจำกัดปริมาณสารเคมีในสินค้าใดเป็นพิเศษ หรือมีกรณีอื่นๆ ที่ควรต้องมีการควบคุมการดำเนินการของผู้ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อส่งออก สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมอาจดำเนินการให้สินค้าอุตสาหกรรมดังกล่าวที่ส่งออกไปสหภาพยุโรปต้องปฏิบัติตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหรืออนุญาตให้ผู้ผลิตทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ REACH กำหนดก็ได้ เช่น กำหนดให้ผลิตภัณฑ์ผงซักฟอกต้องไม่มีสารเคมีซึ่ง REACH ไม่อนุญาตให้ใช้ หรือกำหนดให้ผลิตภัณฑ์สีต้องไม่มีสารเคมีซึ่ง REACH จำกัดการใช้เกินกว่าที่กำหนด เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้ผลิตมีมาตรฐานในการพิจารณาดำเนินการและมั่นใจได้ว่าการดำเนินการดังกล่าวจะถูกต้องตามข้อกำหนดของ REACH

(3.4) สินค้าประเภทอื่นๆ

กฎหมายที่กำหนดมาตรการที่อาจนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการดำเนินการตามกฎหมาย REACH คือพระราชบัญญัติการส่งออกป็นอกและการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ.2522 ซึ่งมีมาตรการทางกฎหมายคือการกำหนดรายละเอียดของสินค้าให้ผู้ประกอบการปฏิบัติ โดยกฎหมายกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้สินค้าใดต้องห้าม ต้องขออนุญาต หรือต้องเสียค่าธรรมเนียมพิเศษในการส่งออก โดยให้กำหนดรายละเอียดต่างๆ ของสินค้านั้นๆ ได้ เช่น คุณภาพมาตรฐาน ประเภทสินค้า เป็นต้น รวมทั้งสามารถกำหนดประเทศที่ส่งออก และกำหนดให้สินค้าที่ส่งออกต้องมีหนังสือรับรองอย่างใดอย่างหนึ่ง ตลอดจนกำหนดมาตรการอื่นใดเพื่อประโยชน์ในการจัดระเบียบการส่งออกก็ได้

ดังนั้นหาก REACH กำหนดขั้นตอนให้สินค้าซึ่งเป็นสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีใดต้องดำเนินการเป็นพิเศษ หรือมีการจำกัดปริมาณสารเคมีในสินค้าใดเป็นพิเศษ หรือมีกรณีอื่นๆ ที่ควรต้องมีการควบคุมการดำเนินการของผู้ผลิตสินค้านั้น

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ก็อาจกำหนดให้สินค้าชนิดนั้นเป็นสินค้าต้องห้ามหรือต้องขออนุญาตแล้วแต่กรณี เพื่อกำหนดรายละเอียดของสินค้านั้นให้ถูกต้อง สอดคล้องกับกฎหมาย REACH ซึ่งคงต้องพิจารณาตามรายสินค้าและตามที่ REACH จะกำหนดมาตรการสำหรับสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี หรือสินค้านั้นๆ ต่อไป การนำมาตรการดังกล่าวมาใช้สามารถควบคุมเฉพาะส่วนที่ผลิตเพื่อส่งออกไปยังประเทศที่กำหนดในสหภาพยุโรป ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการให้สามารถผลิตสินค้าได้ถูกต้องตามที่ REACH กำหนดโดยพิจารณาจากกฎหมายของประเทศไทยเป็นเกณฑ์

อย่างไรก็ดี สิ่งที่ว่าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องต้องพิจารณาก่อนออกกฎระเบียบต่างๆ ดังที่กล่าวมาในส่วนนี้ก็คือ ต้องศึกษาและติดตามกฎระเบียบของ REACH อย่างต่อเนื่องว่าสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีชนิดใด อย่างไร ที่ REACH ห้ามมิให้นำเข้าหรือจำกัดการนำเข้าในสหภาพยุโรป เพื่อนำมากำหนดเป็นกฎระเบียบสำหรับผู้ประกอบการที่ต้องการส่งอาหาร เครื่องดื่ม เครื่องสำอาง สินค้าอุตสาหกรรม หรือสินค้าอื่น ออกไปยังสหภาพยุโรปต่อไป ซึ่งการศึกษาและติดตามกฎระเบียบดังกล่าวนี้จะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์ในการนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาอนุญาตนำเข้าสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ใน ความรับผิดชอบของหน่วยงานคนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นอีกด้วย แต่ทั้งนี้การนำ มาตรการเหล่านี้มาใช้ก็ควรดำเนินการเฉพาะในส่วนที่สินค้านั้นอาจส่งผลกระทบต่อ การส่งออกของประเทศ และจำกัดวงเฉพาะสินค้าที่ส่งออกไปในประเทศที่ REACH มีผลบังคับใช้ อยู่เท่านั้น เพราะหากพิจารณาจากหลักการค้าเสรีแล้ว หน้าที่ในการดำเนินการตามข้อกำหนด ของ REACH นั้นควรเป็นหน้าที่ซึ่งภาคเอกชนผู้ได้รับผลประโยชน์ต้องดำเนินการเอง นอกจากนั้นมาตรการต่างๆ เหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบในการเพิ่มภาระหน้าที่ให้กับเจ้าหน้าที่ที่ เกี่ยวข้องอีกด้วย

4. ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตราย ของประเทศไทย

จากสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายของ ประเทศไทย รวมทั้งผลกระทบทางกฎหมายการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของสหภาพยุโรป (REACH) ที่มีต่อกฎหมายของประเทศไทยหลายประการดังที่กล่าวมา เมื่อพิจารณา

ประกอบกับข้อเสนอแนะของนักวิชาการ ภาครัฐ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าการแก้ไขปัญหามีเกี่ยวกับการจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายของประเทศไทยมีแนวทางที่ควรดำเนินการหลายประการ ทั้งนี้แนวทางการแก้ไขจะพยายามมุ่งไปในประเด็นของการนำกฎหมายที่ประกาศใช้อยู่แล้วมาปฏิบัติหรือปรับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด แต่ในบางประเด็นก็อาจจำเป็นต้องมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายหรือระเบียบต่างๆ ด้วย ซึ่งอาจแยกพิจารณาตามสภาพของปัญหาได้ดังนี้ดังนี้

4.1 ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหการแบ่งแยกหน่วยงานรับผิดชอบวัตถุอันตราย

การแบ่งแยกหน่วยงานรับผิดชอบวัตถุอันตรายเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นแนวทางของกฎหมายซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อเสียในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ทั้งเมื่อพิจารณาจากโครงสร้างของกฎหมายแล้วก็จะเห็นว่ากฎหมายได้บัญญัติให้อำนาจอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมไว้อย่างชัดเจนในการกำหนดให้วัตถุอันตรายประเภทใดอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใด อีกทั้งยังมีการออกระเบียบของแต่ละหน่วยงานเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายของแต่ละหน่วยงานไว้แล้วเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการแก้ไขปัญหามีเกี่ยวกับการแบ่งแยกหน่วยงานรับผิดชอบวัตถุอันตรายโดยไม่ต้องมีการแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบจึงเป็นเรื่องยาก โดยผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางเดียวที่จะกระทำในลักษณะดังกล่าวได้ก็คือการประสานงานกันของหน่วยงานรับผิดชอบวัตถุอันตรายให้มากยิ่งขึ้น โดยมีคณะกรรมการวัตถุอันตรายเป็นแกนกลาง เนื่องจากการออกกฎระเบียบต่างๆ ของหน่วยงานผู้รับผิดชอบต้องผ่านการพิจารณาให้ความเห็นจากคณะกรรมการก่อนตามมาตรา 7 (2) คณะกรรมการจึงควรมีบทบาทให้มากยิ่งขึ้นในการพิจารณากฎระเบียบของหน่วยงานต่างๆ ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันและลดข้อแตกต่างของการจัดการวัตถุอันตรายให้ได้มากที่สุด

อย่างไรก็ดี การแก้ไขโดยให้คณะกรรมการวัตถุอันตรายมีบทบาทมากขึ้นดังกล่าวก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ทั้งหมด เนื่องจากผู้ประกอบการเองก็ต้องยื่นขอจดทะเบียนหรืออนุญาตจากหลายหน่วยงาน และพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบวัตถุอันตรายที่ซ้ำซ้อนกันในกรณีที่เป็นวัตถุอันตรายประเภทเดียวกันอยู่ การแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบจึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมและสามารถแก้ไขปัญหได้อย่างเบ็ดเสร็จยิ่งกว่า โดยผู้วิจัยเห็นว่าอาจดำเนินการได้ดังนี้

4.1.1 การเพิ่มอำนาจหน้าที่ของศูนย์ข้อมูลวัตถุดิบทราย โดยให้มีอำนาจหน้าที่รับคำขอต่างๆ โดยแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบให้ผู้ประกอบการสามารถยื่นคำขอขึ้นทะเบียนและคำขออนุญาตต่างๆ สำหรับวัตถุดิบทรายทุกประเภทและอยู่ในความรับผิดชอบของทุกหน่วยงานผ่านทางศูนย์ข้อมูลวัตถุดิบทราย เพื่อให้ศูนย์ข้อมูลวัตถุดิบทรายเป็นสื่อกลางระหว่างหน่วยงานรับผิดชอบทุกหน่วยงานกับผู้ประกอบการ ทำให้ผู้ประกอบการยื่นคำขอจดทะเบียนและคำขออนุญาตได้ง่ายและสะดวกมากยิ่งขึ้น โดยศูนย์ข้อมูลวัตถุดิบทรายจะต้องพิจารณาคำขอและเอกสารประกอบคำขอเบื้องต้นว่ามีความครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่ จากนั้นจึงส่งเรื่องไปยังหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการพิจารณาคำขอต่างๆ ต่อไป เมื่อหน่วยงานรับผิดชอบพิจารณาแล้วเสร็จก็ส่งเรื่องกลับมายังศูนย์ข้อมูลวัตถุดิบทรายเพื่อให้แก่ผู้ประกอบการต่อไป

การดำเนินการในรูปแบบนี้นอกจากจะทำให้ผู้ประกอบการสะดวกมากยิ่งขึ้นแล้ว ยังทำให้ศูนย์ข้อมูลวัตถุดิบทรายมีข้อมูลการผลิต นำเข้า ส่งออก และการครอบครองวัตถุดิบทรายของผู้ประกอบการมากยิ่งขึ้น แต่จำเป็นที่จะต้องมีการขยายขนาดของศูนย์ข้อมูลวัตถุดิบทรายให้มีบุคลากรและกระจายหน่วยงานออกไปในแต่ละจังหวัดเพิ่มมากขึ้น และควรต้องให้ศูนย์ข้อมูลวัตถุดิบทรายเป็นหน่วยงานระดับสูงขึ้นกว่าในปัจจุบันซึ่งเป็นเพียงหน่วยงานภายในสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของกรมโรงงานอุตสาหกรรมด้วย

อย่างไรก็ดี การดำเนินการในลักษณะดังกล่าวอาจเกิดปัญหาความล่าช้าในการส่งผ่านข้อมูลระหว่างศูนย์ข้อมูลวัตถุดิบทรายและหน่วยงานรับผิดชอบวัตถุดิบทราย ปัญหาการเพิ่มปริมาณงานของเจ้าหน้าที่ รวมทั้งการให้ข้อมูลและคำแนะนำแก่ผู้ประกอบการซึ่งเจ้าหน้าที่ศูนย์ข้อมูลวัตถุดิบทรายอาจไม่ถูกต้องตามที่หน่วยงานรับผิดชอบวัตถุดิบทรายต้องการ ดังนั้นหากนำแนวทางดังกล่าวนี้ไปใช้ก็จำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อหาแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมและสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันของเจ้าหน้าที่ในแต่ละหน่วยงานในเรื่องดังกล่าวด้วย

4.1.2 การกำหนดรูปแบบหรือวัตถุประสงค์การใช้วัตถุดิบทรายโดยมีหน่วยงานรับผิดชอบเพียงหน่วยงานเดียว การแก้ไขกฎหมายและระเบียบต่างๆ ในกรณีนี้จำเป็นต้องแก้ไขและยกเลิกกฎหมายและระเบียบต่างๆ เป็นจำนวนมากในลักษณะเปลี่ยนโครงสร้างของพระราชบัญญัติวัตถุดิบทราย พ.ศ.2535 รวมทั้งเปลี่ยนระบบการขอขึ้นทะเบียน

และการขออนุญาตใหม่ทั้งหมด กล่าวคือการดำเนินการในรูปแบบที่ 2 นี้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรประยุกต์แนวคิดการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของสหภาพยุโรปมาใช้ โดยไม่ต้องให้มีหน่วยงานรับผิดชอบวัตถุอันตรายแต่ละประเภทหลายหน่วยงานอีกต่อไป การดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายให้มีหน่วยงานกลางผู้รับผิดชอบเพียงหน่วยงานเดียว โดยในการขึ้นทะเบียนและการอนุญาตต่างๆ ก็ให้มีการระบุถึงวัตถุประสงค์ วิธีการ และขอบเขตการใช้วัตถุอันตรายนั้นไว้ให้ชัดเจน หากเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อวัตถุประสงค์และตามขอบเขตวิธีการที่หน่วยงานกลางกำหนดไว้หรืออนุญาตให้กระทำแล้วจึงจะสามารถขึ้นทะเบียนหรือออกใบอนุญาตให้ได้

การดำเนินการในลักษณะดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่าแม้วัตถุอันตรายนั้นจะนำมาใช้ในกิจการใดก็สามารถยื่นคำขอและพิจารณาได้จากหน่วยงานเดียว แต่ทั้งนี้การพิจารณาในด้านเทคนิคของหน่วยงานที่วัตถุอันตรายนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องก็ยังมีความจำเป็น เช่น การขอขึ้นทะเบียนสารเคมีโดยมีวัตถุประสงค์จะนำมาใช้ในการเกษตร ก็ควรจะมีผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานด้านการเกษตรเป็นผู้ร่วมพิจารณาว่าสามารถนำมาใช้ได้หรือไม่เพียงใด หรือหากวัตถุอันตรายที่ขอขึ้นทะเบียนระบุวัตถุประสงค์การใช้ในกิจการหลายอย่าง ก็ควรได้รับการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญของหน่วยงานเหล่านั้นทั้งหมด เป็นต้น

นอกจากนี้การกระจ่ายงานด้านรวบรวมและตรวจสอบข้อมูลวัตถุอันตรายซึ่งเดิมเป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานรับผิดชอบวัตถุอันตรายไปสู่ภาคเอกชน ก็จะช่วยแบ่งเบาภาระของภาครัฐได้เป็นอย่างดี กล่าวคือให้ภาครัฐออกใบอนุญาตแก่ภาคเอกชนให้เป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ตรวจสอบและประเมินวัตถุอันตรายที่ยื่นขอขึ้นทะเบียนหรือขออนุญาต โดยกำหนดคุณสมบัติและหลักเกณฑ์ของภาคเอกชนไว้ให้ชัดเจน และกำหนดให้เฉพาะผู้ได้รับใบอนุญาตดังกล่าวมีอำนาจในการรวบรวมข้อมูลแทนผู้ประกอบการ ตรวจสอบข้อมูลและคุณสมบัติของวัตถุอันตรายว่าถูกต้องตามเอกสารข้อมูลที่ยื่นเข้ามาหรือไม่ หากเห็นว่าถูกต้องก็ให้ออกใบรับรองหรือหนังสือยืนยันเพื่อให้เจ้าหน้าที่พิจารณาขึ้นทะเบียนหรืออนุญาตได้สะดวกรวดเร็ว และมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น แต่หากข้อมูลไม่ถูกต้องตรงกับผลการตรวจสอบผู้ประกอบการก็สามารถนำกลับไปแก้ไขโดยไม่ต้องเสนอเรื่องมายังเจ้าหน้าที่ ซึ่งการดำเนินการในลักษณะดังกล่าวนอกจากจะเป็นการกระจ่ายงานไปยังภาคเอกชนแล้ว ยังทำให้ภาครัฐสามารถเน้นหนักบทบาทไปในการตรวจสอบการผลิต นำเข้า หรือครอบครองวัตถุอันตรายได้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถพัฒนาระบบการตรวจสอบและประเมินวัตถุอันตรายให้เท่าทันเทคโนโลยีได้ง่าย เนื่องจากการปรับปรุงเทคโนโลยีของภาคเอกชนจะรวดเร็ว

มากกว่า ทั้งนี้ในประเด็นการกระจายงานให้ภาคเอกชนนี้พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ก็ได้เปิดช่องให้สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องแก้ไขกฎหมาย เนื่องจากในมาตรา 20 (1) (2) ก็ได้กำหนดให้รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบโดยความเห็นของคณะกรรมการวัตถุอันตราย มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อกำหนดวิธีตรวจและทดสอบ การให้แจ้งข้อเท็จจริง การให้ส่งตัวอย่าง หรือการอื่นใดเกี่ยวกับวัตถุอันตรายเพื่อควบคุม ป้องกัน บรรเทา หรือ ระวังอันตรายที่จะเกิดขึ้น โดยสามารถกำหนดให้มีผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลากรเฉพาะเพื่อ รับผิดชอบการดำเนินการดังกล่าว

การกำหนดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบเพียงหน่วยงานเดียวดังกล่าว จะช่วย แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการแบ่งแยกหน่วยงานรับผิดชอบดังที่กล่าวมาได้ทั้งหมด เกิดผลดีและ ความสะดวกต่อผู้ประกอบการที่สามารถยื่นคำขอได้ต่อหน่วยงานเดียว ไม่เกิดความซ้ำซ้อน ของการออกกฎระเบียบและการตรวจสอบวัตถุอันตรายของพนักงานเจ้าหน้าที่ ทั้งยังรักษา ข้อดีของการแบ่งแยกหน่วยงานรับผิดชอบคือความรู้ความชำนาญของแต่ละหน่วยงานไว้ได้อีก ด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าแนวทางที่สองนี้เป็นแนวทางที่เหมาะสมและทำให้การจัดการวัตถุ อันตรายเกิดความบูรณาการได้เป็นอย่างดี แต่การดำเนินการในลักษณะดังกล่าวมีลักษณะเป็น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและระบบการจัดการวัตถุอันตรายของประเทศไทยทั้งหมด รวมทั้ง ส่งผลกระทบต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบวัตถุอันตรายทั้งหลายอีกด้วย ดังนั้นหากจะดำเนินการ ในลักษณะดังกล่าวนี้ก็ควรจะต้องมีการศึกษาวิจัยแนวทางและรายละเอียดของการดำเนินการ ในเรื่องนี้อีกครั้งหนึ่งด้วย

4.2 ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย

ปัญหาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลการขึ้นทะเบียนและการขออนุญาตสามารถดำเนินการ ได้ง่ายโดยไม่ต้องแก้กฎหมาย เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 รับรองสิทธิเสรีภาพในข้อมูลข่าวสารไว้แล้ว แต่ต้องเพิ่ม ภาระให้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการนำข้อมูลการขึ้นทะเบียนนั้นออกเผยแพร่ด้วยกระบวนการ ต่างๆ ตามสมควร เช่น ประกาศในหน่วยงานผู้รับผิดชอบและศูนย์ข้อมูลวัตถุอันตราย การประกาศในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวจะทำให้เกิดความ

โปร่งใสในการพิจารณาขึ้นทะเบียนและการอนุญาตของพนักงานเจ้าหน้าที่ อีกทั้งยังสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 58, 59 และ 60 อีกด้วย

อย่างไรก็ดีปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลการขึ้นทะเบียนและการขออนุญาตนั้นน่าจะอยู่ที่ข้อมูลต่างๆ ที่จะเปิดเผยมากกว่าว่าจะเปิดเผยข้อมูลประเภทใดได้บ้างเพียงใด เนื่องจากข้อมูลบางส่วนในการขึ้นทะเบียนและการขออนุญาตวัตถุดิบทรายอาจเป็นข้อมูลที่ส่งผลกระทบต่อการแข่งขันทางการค้าและเป็นความลับทางการค้าของผู้ประกอบการได้ ซึ่งเป็นปัญหาทางปฏิบัติที่ต้องหาวิธีกันระหว่างผู้ประกอบการและหน่วยงานผู้รับผิดชอบต่อไป

4.3 ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการขออนุญาต

ปัญหาการขออนุญาตที่ซ้ำซ้อนของผู้ประกอบการเกี่ยวกับวัตถุดิบทรายประเภทเดียวกัน และปัญหาการขออนุญาตวัตถุดิบทรายหลายประเภทของผู้ประกอบการรายเดียวกัน เกิดจากเหตุผลสำคัญคือการที่กฎหมายต้องการควบคุมในด้านต่างๆ ทั้งในส่วนสถานที่ผลิต สถานที่เก็บรักษา วิธีการ เครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนคุณสมบัติของผู้ประกอบการ จึงมีการออกกฎกระทรวงที่กำหนดลักษณะ วิธีการ และคุณสมบัติต่างๆ ดังกล่าว ซึ่งหากพิจารณาจากรายละเอียดของกฎกระทรวง (พ.ศ.2537) จะพบว่ามีความสำคัญคือการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ผลิต สถานที่เก็บรักษา คุณสมบัติผู้ประกอบการ ฯลฯ ดังนั้นผู้ประกอบการซึ่งมีสถานที่ เครื่องมือ เครื่องใช้ และคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กำหนดแล้วก็ย่อมสามารถขอรับใบอนุญาตเกี่ยวกับวัตถุดิบทรายชนิดที่ 3 ได้ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุดิบทรายประเภทใด

เมื่อสาระสำคัญที่ใช้ในการพิจารณาอนุญาตวัตถุดิบทรายชนิดที่ 3 จึงมีลักษณะเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นประเภทใด ดังนั้นการกำหนดให้ใบอนุญาตต่างๆ เกี่ยวกับวัตถุดิบทรายชนิดที่ 3 สามารถอนุญาตได้สำหรับวัตถุดิบทรายหลายประเภทโดยกำหนดระยะเวลาการอนุญาตไว้อย่างชัดเจน น่าจะเป็นแนวทางที่เหมาะสมกว่า เช่น หากผู้ประกอบการประสงค์จะครอบครองวัตถุดิบทรายชนิดที่ 3 รวม 5 ประเภท ก็ให้เจ้าหน้าที่ไปทำการตรวจสอบสถานที่เก็บรักษา วิธีการ เครื่องมือ เครื่องใช้ ฯลฯ ของผู้ประกอบการดังกล่าว และพิจารณาว่าวัตถุดิบทรายนั้นสามารถจัดเก็บด้วยกันได้หรือไม่อย่างไร หากผู้ประกอบการดังกล่าวสามารถครอบครองได้ก็ออกใบอนุญาตครอบครองวัตถุดิบทรายทั้ง 5 ประเภท ดังกล่าวให้ โดยมีกำหนดระยะเวลาของใบอนุญาตซึ่งอาจเป็น 2 – 3 ปี เพื่อเป็นการบังคับให้ต้องมีการตรวจสอบสถานที่ วิธีการ และ

เครื่องมืออย่างสม่ำเสมอ และจำกัดจำนวนการครอบครองวัตถุอันตรายแต่ละประเภทให้เหมาะสมกับสภาพของสถานที่ ฯลฯ ของผู้ประกอบการนั้น

ทั้งนี้ข้อเสนอดังกล่าวนี้ก็คงมิได้ทำให้เกิดผลที่แตกต่างจากการอนุญาตวัตถุอันตรายดังที่ปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน เพราะพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบสถานที่ เครื่องมือ เครื่องใช้ ฯลฯ ของผู้ประกอบการได้ แต่จะเกิดผลดีต่อผู้ประกอบการที่สามารถลดภาระที่ต้องยื่นขออนุญาตเป็นรายครั้งและรายประเภทของวัตถุอันตรายไปเป็นขออนุญาตตามกำหนดเวลา ทำให้ผู้ประกอบการไม่ต้องขออนุญาตทุกครั้งที่มีการผลิต นำเข้า หรือครอบครองวัตถุอันตราย และไม่ต้องถือใบอนุญาตหลายใบตามประเภทวัตถุอันตรายดังเช่นปัจจุบัน ในขณะที่เจ้าหน้าที่ที่ลดปริมาณงานในส่วนการขออนุญาตและการตรวจสอบสถานที่ลงได้อีกด้วย แต่ทั้งนี้การกระทำในลักษณะดังกล่าวยังคงต้องมีการแจ้งข้อเท็จจริงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่นเดิมเพื่อประโยชน์ในการควบคุมและติดตามข้อมูลวัตถุอันตรายของพนักงานเจ้าหน้าที่

4.4 ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาการกำหนดชนิดของวัตถุอันตราย

การพิจารณาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาการกำหนดชนิดของวัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 อาจแยกได้เป็น 2 กรณี คือการดำเนินการตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันหรือการจัดทำบัญชีวัตถุอันตรายในระบบปิด และการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายการจัดทำบัญชีวัตถุอันตรายในระบบเปิด

4.4.1 การจัดทำบัญชีวัตถุอันตรายในระบบปิด การจัดทำบัญชีวัตถุอันตรายในระบบปิดเป็นการดำเนินการตามแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากสภาพปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดชนิดวัตถุอันตรายดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยเห็นว่าเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 มาตรา 18 วรรคสอง ซึ่งเป็นกฎหมายในส่วนที่ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมโดยความเห็นของคณะกรรมการวัตถุอันตรายประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้วัตถุอันตรายใดอยู่ในชนิดใดแล้ว พบว่ากฎหมายกำหนดให้ต้องมีการระบุชื่อหรือคุณสมบัติของวัตถุอันตราย ชนิดของวัตถุอันตราย กำหนดเวลาการใช้บังคับและหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการควบคุมวัตถุอันตราย ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าในส่วนของกระบวนการสารเคมีหรือสิ่งที่กฎหมายให้คำจำกัดความว่าเป็นวัตถุอันตรายอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นวัตถุ

อันตรายชนิดใดนั้น กฎหมายมุ่งเพียงให้มีการระบุชื่อหรือระบุเพียงคุณสมบัติของวัตถุอันตรายอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

จากบทบัญญัติของกฎหมายและการประกาศรายชื่อในทางปฏิบัติดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่ากฎหมายไทยได้เปิดช่องให้เกิดความยืดหยุ่นในการควบคุมวัตถุอันตรายไว้พอสมควร ดังนั้นเพื่อป้องกันปัญหาการผลิตหรือนำเข้าสารเคมีอันตรายที่ยังไม่มีการประกาศให้สารเคมีนั้นเป็นวัตถุอันตรายชนิดใด จึงควรมีการประกาศระบุคุณสมบัติของวัตถุอันตรายไว้ให้ครอบคลุมสารเคมีและวัตถุอันตรายที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน หรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้ได้มากที่สุด เช่น ระบุให้สารเคมีที่อยู่ในกลุ่มสารก่อมะเร็ง หรือสารก่อการกลายพันธุ์ เป็นต้น โดยอาจกำหนดให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 เพื่อให้ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าต้องแจ้งการผลิตหรือนำเข้าต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หากต่อมาได้ตรวจสอบแล้วว่าไม่ได้เป็นสารเคมีอันตรายมาก ก็สามารถประกาศกำหนดให้สารเคมีนั้นเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ได้ต่อไป

ทั้งนี้การจัดทำบัญชีวัตถุอันตรายในระบบปิดดังกล่าวมีข้อดีคือหน่วยงานรับผิดชอบสามารถดำเนินการได้เลยโดยไม่ต้องแก้ไขกฎหมาย นอกจากนี้ยังไม่ก่อภาระหน้าที่ให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐมากนัก เนื่องจากเป็นเพียงการพิจารณาประกาศรายชื่อเท่านั้น แต่การจัดทำบัญชีในลักษณะดังกล่าวอาจทำให้เกิดความไม่ชัดเจนเท่าที่ควรในการประกาศรายชื่อวัตถุอันตราย และอาจเกิดการหลุดรอดจากการกำหนดคุณสมบัติที่ประกาศไว้ในบัญชีรายชื่อทำให้ไม่ครอบคลุมสารเคมีอันตรายบางประเภทได้

4.4.2 การจัดทำบัญชีวัตถุอันตรายในระบบเปิด การจัดทำบัญชีวัตถุอันตรายในระบบนี้คือการกำหนดให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าวัตถุอันตรายทุกชนิดทุกประเภทต้องนำวัตถุอันตรายนั้นมาขึ้นทะเบียนไว้กับพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยอาจกำหนดข้อยกเว้นการขึ้นทะเบียนไว้ในบางกรณี เช่น เป็นวัตถุอันตรายเดียวกันกับที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้ว หรือเป็นวัตถุอันตรายที่มีระดับความอันตรายน้อยตามที่กำหนดไว้ เป็นต้น ซึ่งเป็นการจัดทำบัญชีระบบเปิด คล้ายกับแนวทางที่กำหนดไว้ในร่างกฎหมาย REACH

การจัดทำบัญชีในระบบเปิดนี้แม้มีข้อดีคือทำให้ภาครัฐได้รับข้อมูลวัตถุอันตรายจากการขึ้นทะเบียนอย่างครบถ้วนทุกกรณี แต่ก็เป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ให้แก่ผู้ประกอบการในการจัดหาข้อมูลเพื่อขึ้นทะเบียนในกรณีที่วัตถุอันตรายนั้นมีระดับความอันตรายน้อยแต่ยังไม่ได้ถูกประกาศให้ไม่ต้องขึ้นทะเบียน นอกจากนี้ยังสร้างปัญหาสำคัญ

ให้แก่เจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบข้อมูลจากผู้ประกอบการเสนอเข้ามาทั้งหมดเพื่อประเมินความเป็นอันตรายและความปลอดภัยต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการกำหนดชนิดของวัตถุอันตรายต่อไป ซึ่งจากปัญหาสำคัญของระบบบัญชีแบบเปิดดังกล่าวนี้เอง ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่ายังไม่เหมาะสมที่ประเทศไทยจะใช้การจัดทำบัญชีในระบบเปิด เพราะจะทำให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีจำนวนน้อยและยังไม่มีเครื่องมือตรวจสอบและประเมินวัตถุอันตรายอย่างเพียงพอ

4.5 ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการข้อมูลวัตถุอันตราย

การกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหามีเกี่ยวกับการจัดการข้อมูลวัตถุอันตรายนับเป็นเรื่องที่ดำเนินการได้ยากในทางปฏิบัติ เนื่องจากเป็นปัญหาซึ่งมีที่มาจากหลายสาเหตุ ทั้งความไม่เข้มแข็งของภาครัฐและการบังคับใช้กฎหมาย การไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการ การเจตนาฝ่าฝืนกฎหมายของผู้ประกอบการบางกลุ่ม และสภาพของการครอบครองและใช้วัตถุอันตรายที่แพร่กระจายลงไปสู่ประชาชนในวงกว้าง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่ามาตรการทางกฎหมายไม่ใช่แนวทางเดียวที่ควรต้องนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว หากแต่ต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการและหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ประชาชน และองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องในการติดตามตรวจสอบเพื่อให้ข้อมูลวัตถุอันตรายเข้าสู่ระบบการจัดเก็บอย่างถูกต้อง

ทั้งนี้ในส่วนของมาตรการทางกฎหมายนั้น นอกจากการกำหนดวิธีนำเสนอข้อมูลวัตถุอันตรายต่อภาครัฐให้ทำได้ง่ายยิ่งขึ้นดังเช่นที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมนำระบบการแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวัตถุอันตรายผ่านระบบคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงเครือข่ายเข้ากับระบบของกรมโรงงานอุตสาหกรรมมาใช้กับผู้ประกอบการเมื่อไม่นานมานี้แล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าการนำระบบใบอนุญาตประกอบการคล้ายกับที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฯ พ.ศ.2510 มาใช้กับผู้ประกอบการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายก็น่าจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ข้อมูลวัตถุอันตรายถูกส่งเข้ามาสู่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมากขึ้น

โดยการนำระบบใบอนุญาตประกอบการมาใช้ดังกล่าว จะต้องมีการแก้ไขกฎหมายวัตถุอันตราย เพื่อกำหนดให้การผลิต นำเข้า จำหน่าย หรือส่งออกวัตถุอันตราย จะกระทำได้อต่อเมื่อเป็นผู้ประกอบการที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย มิฉะนั้นจะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย โดยต้องมีการกำหนดรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับการออกใบอนุญาตนี้ไว้ให้ครอบคลุม เช่น กำหนดคุณสมบัติและรายละเอียดต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้จะได้รับใบอนุญาต กำหนดลักษณะ

ของสถานที่ เครื่องมือ เครื่องใช้ กำหนดให้การนำเข้าวัตถุอันตรายกระทำได้เฉพาะผู้ได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบการนำเข้าวัตถุอันตราย เป็นต้น

การกำหนดให้ต้องมีใบอนุญาตสำหรับการประกอบการนี้จะช่วยให้สามารถแยกกลุ่มผู้ประกอบการที่พร้อมจะปฏิบัติตามกฎหมายออกจากผู้ประกอบการที่หลีกเลี่ยงกฎหมายได้ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่รวมถึงเจ้าพนักงานตำรวจก็สามารถพิจารณาได้โดยง่ายว่าผู้ประกอบการดังกล่าวได้รับอนุญาตให้ประกอบการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายนั้นหรือไม่ ในขณะที่การตรวจสอบใบแจ้งหรือใบอนุญาตการครอบครองซึ่งใช้วัตถุอันตรายเป็นหลักเกณฑ์พิจารณาว่าใบอนุญาตถูกต้องหรือไม่นั้น เป็นการจำกัดให้ผู้ตรวจสอบใบแจ้งหรือใบอนุญาตต้องจำกัดอยู่เฉพาะผู้มีความรู้ด้านสารเคมีด้วยเท่านั้น

เมื่อสามารถจำแนกผู้ประกอบการที่พร้อมจะปฏิบัติตามกฎหมายออกมาได้แล้ว การติดตามตรวจสอบข้อมูลของผู้ประกอบการเหล่านี้ส่งต่อหน่วยงานรับผิดชอบวัตถุอันตรายก็จะทำได้ง่ายยิ่งขึ้น เนื่องจากมีข้อมูลในส่วนของผู้ประกอบการครบถ้วนแล้ว แต่ทั้งนี้การกำหนดวิธีการแจ้งข้อมูลที่สะดวก รวดเร็ว และเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด ก็ยังเป็นมาตรการส่งเสริมสำคัญที่ทำให้ผู้ประกอบการสมัครใจที่จะแจ้งข้อมูลวัตถุอันตรายเพิ่มมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้การยกเลิกระบบแยกหน่วยงานรับผิดชอบสารเคมี โดยกำหนดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบวัตถุอันตรายเพียงหน่วยงานเดียวดังที่ได้กล่าวมา ก็จะมีส่วนช่วยให้การรวบรวมข้อมูลได้สะดวกมากยิ่งขึ้น เนื่องจากไม่ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานรับผิดชอบแล้วแจ้งไปยังศูนย์ข้อมูลวัตถุอันตรายอีกต่อหนึ่งดังที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยกฎหมายควบคุมดูแลสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีทั้งของประเทศไทยและสหภาพยุโรปทั้ง 5 บทที่ผ่านมา คณะผู้วิจัยมีบทสรุปและข้อเสนอแนะของงานวิจัยดังนี้

1. บทสรุป

1.1 REACH

ร่างกฎหมาย REACH นั้น เป็นความพยายามของสหภาพยุโรปในอันที่จะบูรณาการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมจัดการสารเคมีที่เดิมนั้นมีอยู่หลายฉบับด้วยกันให้เหลือเป็นระบบเดียวเพื่อลดความซ้ำซ้อนของกฎหมายและเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันสุขอนามัยของสิ่งแวดล้อมและของมนุษย์ โดยการวางมาตรการต่างๆ นั้นยังคงต้องพิจารณาหลักการส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเคมีของกลุ่มประชาคมยุโรปควบคู่ไปกับการประสานผลประโยชน์ของสาธารณะและของประชาชนในการที่จะมีสิทธิได้รับความปลอดภัยจากการใช้ชีวิตที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีต่างๆ ด้วย

หลักเกณฑ์การควบคุมตามร่างกฎหมาย REACH

ร่างกฎหมาย REACH (Registration, Evaluation and Authorization of Chemicals) ได้วางแนวทางการจัดการและควบคุมสารเคมีและเคมีภัณฑ์ในสหภาพยุโรป โดยได้แบ่งออกเป็นขั้นตอนการจัดการและการควบคุมออกเป็น การจดทะเบียน การตรวจสอบและประเมินความเสี่ยง การขออนุญาตผลิตหรือใช้สารเคมีไปจำหน่ายในสหภาพยุโรป ซึ่งรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนนี้ อาจสรุปได้ดังนี้

(1) การจดทะเบียน (Registration) เป็นขั้นตอนการจดทะเบียนสารเคมีโดยผู้ผลิตและผู้นำเข้าต้องยื่นเสนอข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติและความปลอดภัยของสารเคมี ความเป็นอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เกณฑ์ที่ต้องใช้ในการยื่นเสนอข้อมูลนั้นจะขึ้นอยู่กับจำนวนสารเคมีของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าแต่ละราย หากผลิตหรือนำเข้าจำนวนมากก็จะต้องมีเอกสารแสดงข้อมูลมากขึ้น แต่ทั้งนี้ผู้ประกอบการสามารถใช้ข้อมูลของสารเคมีที่มีอยู่แล้วได้ และหากเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทดลองในสัตว์ ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าต้องใช้ข้อมูลร่วมกัน เพราะร่างกฎหมายนี้ไม่สนับสนุนให้มีการทดลองในสัตว์

(2) การตรวจสอบและประเมินความเสี่ยง (Evaluation) การตรวจสอบและการประเมินรายงานการศึกษาถึงอันตรายและความเสี่ยงในการผลิตและการใช้สารเคมีที่ผู้ยื่นจดทะเบียนเสนอเพื่อให้แน่ใจว่าผู้ประกอบการมีข้อมูลและใช้ข้อมูลนั้นจัดการสารเคมีในกระบวนการผลิตหรือใช้ได้อย่างปลอดภัย

(3) การขออนุญาตผลิตหรือใช้สารเคมี (Authorization) การขออนุญาตผลิตหรือใช้สารเคมีที่มีอันตรายควรระมัดระวังอย่างสูงอย่างมีเงื่อนไข เพราะผู้ประกอบการไม่สามารถหาสารหรือวิธีอื่นที่เหมาะสมมาใช้แทนได้ ดังนั้น ผู้ใช้สารเคมีจึงต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการเป็นกรณีๆ ไป และผู้ขออนุญาตต้องพิสูจน์ได้ว่าสามารถใช้สารเคมีรายการนั้นได้อย่างปลอดภัย

นอกจากหลักเกณฑ์การควบคุมข้างต้นแล้ว ร่างกฎหมาย REACH ยังได้กำหนดให้มีการกำหนดเรื่องตัวแทนในการจัดการสารเคมีในสหภาพยุโรป (European Chemicals Agency) ด้วย ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรกลางที่จะทำหน้าที่ในการแนะนำเนื้อหาของร่างกฎหมาย REACH และประสานงานระหว่างประเทศสมาชิกทั้งหลายของสหภาพยุโรปกับคณะกรรมการชุดต่างๆ ที่ทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและจัดการสารเคมีเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ REACH ด้วย

1.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายในประเทศไทย

แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 จะมีได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายไว้โดยเฉพาะ แต่ก็มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากการจัดการสารเคมีดังกล่าว ตลอดจนสิทธิในการมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการจัดการด้านต่างๆ สิทธิได้รับทราบข้อมูลข่าวสารและคำชี้แจงเกี่ยวกับการดำเนินการของรัฐ รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพิจารณาของเจ้าหน้าที่รัฐในเรื่องเหล่านี้อีกด้วย ซึ่งเป็นหน้าที่ของภาครัฐในการดูแลให้มีการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ และเป็นหน้าที่ของผู้ประกอบการเกี่ยวกับสารเคมีที่ต้องดูแลและป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนดังกล่าวด้วย

นอกเหนือจากรัฐธรรมนูญแล้ว กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายในประเทศไทยยังแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กฎหมายจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตราย กฎหมายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากสารเคมีและวัตถุอันตราย และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตราย โดยในส่วนของกฎหมายจัดการสารเคมีฯ มีอยู่ด้วยกัน 5 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติ

ยา พ.ศ. 2510 และพระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. 2530 ซึ่งกฎหมายแต่ละฉบับนั้นมีเจตนารมณ์และสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการและควบคุมการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย และการมีไว้ในครอบครองสารเคมี วัตถุอันตราย ที่อยู่ในรูปแบบของสารเคมีหรือวัตถุอันตรายนั้นเองและที่อยู่ในรูปของผลิตภัณฑ์ต่างๆ โดยกฎหมายหลักในการจัดการสารเคมีและวัตถุอันตรายคือพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535

กฎหมายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากสารเคมีและวัตถุอันตรายเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการผลิตนำเข้า หรือส่งออก สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสารเคมีและวัตถุอันตราย รวม 5 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 และพระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 ซึ่งกฎหมายแต่ละฉบับนั้นมุ่งที่จะจัดการและควบคุมสินค้าและผลิตภัณฑ์จากสารเคมีและวัตถุอันตราย ส่วนใหญ่ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองประชาชนที่เป็นผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ ดังนั้นจึงมีการจัดระดับการควบคุมตามประเภทของผลิตภัณฑ์ และบัญญัติให้ผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด เช่น กำหนดให้ผู้ผลิตเพื่อขายหรือนำเข้าเพื่อขายผลิตภัณฑ์ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด หรือการออกกฎระเบียบห้ามหรือกำหนดมาตรการพิเศษในการนำเข้าหรือส่งออกผลิตภัณฑ์อันตรายบางชนิดไว้ เป็นต้น

ส่วนกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมีจะเป็นกฎหมายที่มีได้มีบทบาทในการจัดการสารเคมีฯ โดยตรง แต่เป็นกฎหมายที่ใช้เสริมให้การจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายในประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีอยู่ 4 ฉบับด้วยกัน คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 และพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535

1.3 การจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตราย ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย

กฎหมายที่ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อใช้จัดการสารเคมีฯ โดยตรงก็คือพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ซึ่งมีหลักการและสาระสำคัญคือเป็นกฎหมายพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการวัตถุอันตราย แต่หากมีกฎหมายเรื่องอื่นบัญญัติถึงส่วนใดไว้โดยเฉพาะแล้วก็ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการนั้น โดยกฎหมายแบ่งวัตถุอันตรายออกตามความจำเป็นแก่การควบคุมไว้ 4 ประเภท ได้แก่

วัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ได้แก่วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบกำหนด

วัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ได้แก่วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนและต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดด้วย

วัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ได้แก่วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องได้รับใบอนุญาต

วัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ได้แก่วัตถุอันตรายที่ห้ามมิให้มีการผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครอง

เกี่ยวกับการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายนั้น กฎหมายได้กำหนดให้มีคณะกรรมการวัตถุอันตรายมีอำนาจหน้าที่ เช่น ให้ความเห็นแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมในการออกประกาศแบ่งประเภทวัตถุอันตราย ให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการออกประกาศเกี่ยวกับการขอขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย เป็นต้น กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมมีอำนาจ เช่น ออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียม ประกาศในราชกิจจานุเบกษาระบุชื่อหรือคุณสมบัติของวัตถุอันตราย ชนิดของวัตถุอันตราย โดยเฉพาะการกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบวัตถุอันตรายประเภทใดประเภทหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่การป้องกันและระงับอันตรายที่อาจมีแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม เมื่อกำหนดหน่วยงานผู้รับผิดชอบแล้ว รัฐมนตรีของหน่วยงานนั้นจะเป็นรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบวัตถุอันตรายประเภทนั้นและมีอำนาจหน้าที่ต่างๆ รวมถึงกำหนดหลักเกณฑ์การจัดการและการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายในความรับผิดชอบ

การดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายแต่ละชนิด นอกจากจะกำหนดโดยพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว ยังได้ถูกกำหนดขึ้นโดยกฎกระทรวงและประกาศของหน่วยงานผู้รับผิดชอบวัตถุอันตรายแต่ละหน่วยงานอีกด้วย โดยอาจแบ่งลักษณะการดำเนินการตามชนิดของวัตถุอันตรายได้ดังนี้

1.3.1 วัตถุอันตรายชนิดที่ 1

แม้กฎหมายจะมีได้กำหนดให้การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ไว้ในครอบครอง จะต้องแจ้งข้อเท็จจริงหรือขออนุญาต แต่ก็ได้กำหนดให้ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด ซึ่งในทางปฏิบัติหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมโรงงานอุตสาหกรรม และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ก็ได้กำหนดให้ผู้เกี่ยวข้องต้องแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ไว้ในครอบครองของตนแล้วแต่กรณี รวมทั้งกำหนดแนวทางการจัดการของผู้เกี่ยวข้องไว้ ไม่ว่าจะเป็นภาชนะบรรจุ ฉลาก การขนส่ง การเก็บรักษา หรือการอื่นใดเกี่ยวกับวัตถุอันตรายเพื่อควบคุม ป้องกัน บรรเทา หรือระงับอันตรายที่จะเกิดแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม

1.3.2 วัตถุดิบทรายชนิดที่ 2

วัตถุดิบทรายชนิดนี้แม้จะเป็นสารเคมีหรือวัตถุดิบทรายที่ใช้กันโดยแพร่หลายทั่วไป แต่ก็เป็สารเคมีซึ่งมีความอันตราย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้ออกประกาศเพื่อควบคุมดูแลการผลิต การนำเข้า การส่งออก และการมีวัตถุดิบทรายชนิดที่ 2 ไว้ในความครอบครองให้ต้องปฏิบัติหลายประการ นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ก็ได้มีการออกระเบียบเพื่อกำหนดให้ต้องมีการขึ้นทะเบียนวัตถุดิบทรายชนิดที่ 2 นอกเหนือไปจากการแจ้งดำเนินการด้วย โดยในส่วนของการขึ้นทะเบียนนี้อาจใช้บังคับเฉพาะผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า เนื่องจากเป็นผู้เป็นต้นทางของการกำเนินสารเคมีและวัตถุดิบทราย แต่ก็มีข้อยกเว้นการขอขึ้นทะเบียนในบางกรณีด้วย เช่น เป็นการนำเข้าที่มีใช้นำเข้ามาเพื่อการขายและนำเข้ามาเพื่อวัตถุประสงค์บางประการ ได้แก่ เพื่อใช้สอยส่วนบุคคล หรือใช้เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะเป็นครั้งคราว เพื่อการแสดงนิทรรศการ เพื่อการศึกษาของสถาบันการศึกษา หรือเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัย เป็นการครอบครองเพื่อการใช้สอยส่วนบุคคล หรือเป็นการครอบครองวัตถุดิบทรายที่เป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป นอกจากเพื่อใช้รับจ้าง เป็นต้น

1.3.3 วัตถุดิบทรายชนิดที่ 3

เนื่องจากวัตถุดิบทรายชนิดนี้เป็นสารเคมีหรือวัตถุดิบทรายที่มีความอันตรายสูง จึงได้มีการออกกฎกระทรวงเพื่อกำหนดขั้นตอนการขออนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก และการมีวัตถุดิบทรายชนิดที่ 3 ไว้ในความครอบครอง ซึ่งมีผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน โดยการขออนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก และมีวัตถุดิบทรายชนิดที่ 3 ไว้ในครอบครองนั้น ผู้ขอจะต้องยื่นคำขอต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบวัตถุดิบทรายประเภทนั้น โดยหากเป็นการขออนุญาตผลิตหรือนำเข้าวัตถุดิบทราย จะต้องพิจารณาด้วยว่าวัตถุดิบทรายที่จะขออนุญาตนี้ได้มีการขึ้นทะเบียนไว้ก่อนแล้วหรือไม่ หากยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนก็จะต้องนำวัตถุดิบทรายนั้นไปขอขึ้นทะเบียน โดยดำเนินการขอขึ้นทะเบียนในลักษณะเดียวกับการขอขึ้นทะเบียนวัตถุดิบทรายชนิดที่ 2 ของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังได้ออกระเบียบกำหนดแนวทางการจัดการวัตถุดิบทรายชนิดที่ 3 ที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานนั้นไว้บางประการด้วย

1.3.4 วัตถุดิบทรายชนิดที่ 4

ประกาศของหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับวัตถุดิบทรายชนิดที่ 4 เป็นการประกาศรายชื่อของสารเคมีและวัตถุดิบทรายชนิดที่ 4 เท่านั้น อย่างไรก็ตามกฎหมายก็ได้ให้อำนาจอรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการประกาศให้วัตถุดิบทรายบางกรณีได้รับยกเว้นให้ไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ ทั้งนี้โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการวัตถุดิบทราย และกรมโรงงานอุตสาหกรรม จึงได้มีการออกประกาศเกี่ยวกับการจัดการวัตถุดิบทรายชนิดที่ 4 ไว้ด้วย เช่น การนำเข้ามาเพื่อผลิตหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้วัตถุดิบทรายชนิดที่ 4 ของกระทรวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ สภาอากาศไทย เป็นต้น

1.4 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของประเทศไทย

จากการศึกษาจากบทบัญญัติของกฎหมาย เอกสารข้อมูลต่างๆ ตลอดจนการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สัมมนา และจัดทำแบบสอบถามของคณะผู้วิจัย พบว่าการจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายของประเทศไทยยังคงมีปัญหาหลายประการ ได้แก่

1.4.1 ปัญหาการแบ่งแยกหน่วยงานรับผิดชอบวัตถุอันตราย

เป็นผลมาจากกฎหมายกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมโดยความเห็นของคณะกรรมการวัตถุอันตราย มีอำนาจกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบวัตถุอันตราย ตลอดจนมีอำนาจออกกฎระเบียบเกี่ยวกับวัตถุอันตรายในความรับผิดชอบได้ ทำให้เกิดกฎระเบียบที่แตกต่างกัน และมีผู้ประกอบการบางส่วนประมาณร้อยละ 46 ก็มีความเห็นว่าการแบ่งแยกหน่วยงานรับผิดชอบวัตถุอันตรายก่อให้เกิดปัญหาความยุ่งยากในการขอข้อมูล การขึ้นทะเบียน และการอนุญาต นอกจากนี้ยังทำให้การควบคุมตรวจสอบด้วยประสิทธิภาพอีกด้วย

1.4.2 ปัญหาเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย

พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลในการขึ้นทะเบียนที่ต้องพิจารณาแก้ไข เนื่องจากปัจจุบันเป็นการเสนอข้อมูลและพิจารณาโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ หากประชาชนทั่วไปต้องการข้อมูลการขึ้นทะเบียนหรือการอนุญาตของบุคคลอื่นต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 จึงยังไม่เปิดช่องให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้มากเท่าที่ควร ซึ่งไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 เท่าที่ควร

1.4.3 ปัญหาเกี่ยวกับการขออนุญาต

พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการขออนุญาตที่ซ้ำซ้อนของผู้ประกอบการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายเดียวกัน และปัญหาการขออนุญาตวัตถุอันตรายหลายประเภทของผู้ประกอบการรายเดียวกัน เนื่องจากการขออนุญาตผลิต นำเข้า ครอบครองวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ตามกฎหมายไทยนั้น จะมีการอนุญาตเป็นรายสารเคมีและมีผลเฉพาะตัวผู้ประกอบการ ดังนั้นแม้เป็นการนำเข้าสารเคมีแล้วขายให้ผู้ประกอบการอื่น ทั้งผู้นำเข้าและผู้ประกอบการก็ต้องขออนุญาตสารเคมีนั้น โดยหากมีสารเคมีหลายประเภทก็ต้องขอตามรายสารเคมี ทำให้เป็นภาระในการขออนุญาตแก่ผู้ประกอบการ

1.4.4 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดชนิดของวัตถุอันตราย

เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้สารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีจะเป็นวัตถุอันตรายชนิดใด ต้องให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมโดยความเห็นของคณะกรรมการวัตถุอันตราย ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อระบุชื่อหรือคุณสมบัติและระบุว่าเป็นวัตถุอันตรายชนิดใดก่อน ดังนั้นหากมีสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีประเภทใดประเภทหนึ่งซึ่งมีการผลิตหรือนำเข้ามาใหม่โดย ยังไม่เคยมีการประกาศให้สารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีนั้นเป็นวัตถุอันตรายชนิดใดชนิดหนึ่ง ก็ย่อม ส่งผลให้สารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีนั้นไม่เป็นวัตถุอันตรายอันจะต้องถูกบังคับตามกฎหมายฉบับดังกล่าว

1.4.5 ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการข้อมูลวัตถุอันตราย

เนื่องจากวัตถุอันตรายที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานผู้รับผิดชอบต่างๆ ใน ประเทศไทยมีอยู่เป็นจำนวนมาก มีการผลิตและใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วไป ทำให้การเก็บข้อมูล การผลิต ใช้ หรือครอบครองวัตถุอันตรายเป็นไปได้ยาก แม้กฎหมายจะกำหนดให้ต้องแจ้ง ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และ 3 ก็ตาม ทั้งนี้แม้กฎหมายจะกำหนดให้มีการจัดตั้ง ศูนย์ข้อมูลวัตถุอันตรายขึ้นในกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานงานในเรื่องข้อมูล ของวัตถุอันตราย แต่จนถึงปัจจุบันศูนย์ข้อมูลวัตถุอันตรายก็ยังมิได้มีบทบาทในการเก็บรวบรวม ข้อมูลวัตถุอันตรายมากนัก ในปัจจุบันข้อมูลที่มีอยู่เกี่ยวกับสารเคมีและวัตถุอันตรายของประเทศ ไทยส่วนใหญ่จึงเป็นข้อมูลการนำเข้าสารเคมีและวัตถุอันตรายที่ได้จากกรมศุลกากรเป็นหลัก

1.5 ข้อพิจารณาเชิงเปรียบเทียบการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของสหภาพยุโรปกับ ประเทศไทย

จากการพิจารณาเชิงเปรียบเทียบร่างกฎหมาย REACH กับพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 และกฎระเบียบที่ออกตามความในกฎหมายดังกล่าว พบว่าแนวทางการจัดการสารเคมี และผลิตภัณฑ์เคมีของสหภาพยุโรปและประเทศไทยมีความแตกต่างกันในสาระสำคัญหลาย ประการ ดังนี้

1.5.1 ข้อแตกต่างด้านเจตนารมณ์ของกฎหมาย

โดย REACH ได้ก้าวข้ามผ่านแนวคิดในการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีใน รูปแบบเดิมๆ ซึ่งประสงค์จะคุ้มครองและป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน

และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการจัดการของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลของสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีดังเช่นของประเทศไทย โดย REACH ได้คำนึงเพิ่มเติมไปถึงความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมสารเคมี ตลาดภายในกลุ่มสหภาพยุโรปและในระดับโลก การให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลเพื่อความโปร่งใสตรวจสอบได้ ตลอดจนการคำนึงถึงสัตว์ทดลองที่ต้องสูญเสียไปในกระบวนการสร้างสารเคมีประเภทใหม่ๆ ด้วย แนวคิดและเจตนารมณ์ของกฎหมายเหล่านี้ย่อมสะท้อนผ่านจากเจตนารมณ์นั้นมาเป็นบทบัญญัติและการตีความของกฎหมายด้วย เช่น การกำหนดให้มีเครือข่ายร่วมกันทดลองเพื่อจดทะเบียนสารเคมีใหม่ ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทดลองและลดจำนวนสัตว์ที่ใช้ในการทดลอง การมีคณะกรรมการวินิจฉัยทางสังคมและเศรษฐกิจร่วมพิจารณาในการอนุญาตให้ผลิตหรือใช้สารเคมี หรือการเปิดเผยข้อมูลการขออนุญาตใช้สารเคมีใน Website เป็นต้น แต่ในขณะที่กฎหมายที่ใช้ในการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีต่างๆ ของไทยนั้นมิได้ถูกบัญญัติไว้ให้ครอบคลุมหรือคำนึงถึงห่วงโซ่อุปทานและห่วงโซ่ของความรับผิดชอบเกี่ยวกับสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมี ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมสารเคมี ความโปร่งใสตรวจสอบได้ ตลอดจนการลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ มากเท่ากับ REACH เพราะกฎหมายของประเทศไทยแต่ละฉบับนั้นมุ่งเน้นเฉพาะเรื่องของสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานเท่านั้น

1.5.2 ข้อแตกต่างเกี่ยวกับการแบ่งแยกกระบวนการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมี

โดย REACH มิได้มีการแบ่งแยกกระบวนการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีออกตามหน่วยงานที่รับผิดชอบดังเช่นกฎหมายไทย ทำให้เกิดความบูรณาการในการจัดการสารเคมี โดย REACH ใช้การจัดการสารเคมีให้เป็นระบบเดียวโดยใช้สารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความแตกต่างของกฎระเบียบที่ออกโดยแต่ละหน่วยงาน และเกิดความสะดวกในการขึ้นทะเบียนสารเคมีและการขออนุญาตของผู้ประกอบการซึ่งไม่ต้องแบ่งแยกไปตามหน่วยงานผู้รับผิดชอบดังเช่นกฎหมายไทยซึ่งนอกจากจะใช้สารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาดำเนินการแล้ว ยังต้องพิจารณาหน่วยงานผู้รับผิดชอบวัตถุอันตรายประเภทนั้นอีกด้วย

1.5.3 ข้อแตกต่างด้านขั้นตอนการขึ้นทะเบียนสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมี

ในการขอขึ้นทะเบียนสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีในไทยจะต้องขอกับหน่วยงานผู้รับผิดชอบและต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของหน่วยงานนั้นๆ ในขณะที่ REACH ไม่มีการแบ่งแยกหน่วยงานรับผิดชอบมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเพียงหน่วยเดียว นอกจากนี้ REACH ได้

กำหนดให้มีการใช้ข้อมูลร่วมกันของผู้ผลิตและผู้นำเข้าสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้ตัวทดลองและการทดลองซ้ำซ้อน รวมทั้งเป็นการลดค่าใช้จ่ายที่จะต้องใช้ในการทดสอบ ในขณะที่การขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายของประเทศไทยไม่มีข้อกำหนดในลักษณะดังกล่าว แม้จะมีการกำหนดในแนวทางเดียวกันให้วัตถุอันตรายที่เคยได้รับการขึ้นทะเบียนหรือได้รับอนุญาตให้ผลิตหรือนำเข้าตามกฎหมายใดมาก่อนแล้ว หรือมีข้อมูลอันเป็นที่เชื่อถือได้ พนักงานเจ้าหน้าที่ก็อาจยกเว้นการดำเนินการบางส่วนในการขอขึ้นทะเบียนให้ได้ก็ตาม แต่ผู้ผลิตและผู้นำเข้าแต่ละรายก็ยังมีภาระหน้าที่ในการค้นคว้าทดลอง และจัดทำข้อมูลสารเคมีเพื่อเสนอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่กันเอง นอกจากนี้ข้อแตกต่างที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การที่ REACH กำหนดให้ต้องมีการจดทะเบียนสารเคมีทุกชนิดทุกประเภทยกเว้นไว้ในบางกรณี จึงเป็นการกำหนดให้จดทะเบียนในลักษณะระบบเปิด ในขณะที่การขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 จะกำหนดให้ต้องขึ้นทะเบียนเฉพาะวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และ 3 เท่านั้น ดังนั้นหากมิใช่วัตถุอันตรายชนิดดังกล่าวแล้วก็ไม่ต้องนำมาขึ้นทะเบียนแต่อย่างใด การขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายของประเทศไทยจึงเป็นระบบปิดที่แตกต่างจากระบบของ REACH

1.5.4 ข้อแตกต่างเกี่ยวกับการอนุญาตสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมี

REACH ได้กำหนดมาตรการให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้ใช้สารเคมีปลายทาง มีหน้าที่ต้องขออนุญาตในส่วนของสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีที่ต้องระมัดระวังอันตรายในการใช้และสัมผัสอย่างมาก (High concerned substances) โดยการพิจารณาจะมีการนำข้อมูลที่ไม่เป็นความลับไปเปิดเผยผ่านทาง Website เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเสนอข้อมูลของสารทดแทนอื่นหรือเทคโนโลยีอื่นได้ ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวทำให้การพิจารณาอนุญาตเป็นไปอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือผู้ประกอบการอื่นเสนอสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีที่ดี เหมาะสมกับการใช้งาน หรือส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า อันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั่วไป สังคม และสิ่งแวดล้อมโดยรวม ซึ่งกฎหมายไทยแม้จะมีการกำหนดให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้มีวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ไว้ในความครอบครองต้องขออนุญาตต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งคล้ายคลึงกับ REACH แต่ก็ไม่มีการกำหนดในเรื่องของการเปิดเผยข้อมูลแต่อย่างใด ในส่วนของการพิจารณาอนุญาตนั้น การพิจารณาอนุญาตของ REACH นั้นจะดำเนินการโดยคณะกรรมการหลายคณะ และการอนุญาตนั้นจะมีผลไปถึงผู้ใช้ปลายทางของสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีนั้นด้วย ในขณะที่กฎหมายไทยการพิจารณาอนุญาตของประเทศไทยจะพิจารณาเฉพาะหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องและการอนุญาตดังกล่าวจะมีผลเฉพาะผู้ประกอบการที่ขออนุญาตเท่านั้น

1.5.5 การตรวจสอบและประเมิน

ในระบบ REACH จะกำหนดให้ประเทศสมาชิกเป็นผู้ตรวจสอบและประเมินสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าที่ตั้งอยู่ในประเทศสมาชิคนั้น โดยถือเป็นการตรวจสอบในนามของประเทศสมาชิกอื่นๆ ไปด้วย โดยต้องกระทำภายในระยะเวลาที่กำหนดและจะต้องจัดทำแผนการตรวจสอบและประเมินไว้ก่อนด้วย ในขณะที่ของประเทศไทยจะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยส่วนใหญ่การตรวจสอบและประเมินวัตถุอันตรายของหน่วยงานต่างๆ ในประเทศไทยจะเป็นการตรวจสอบจากเอกสารข้อมูลและผู้ประกอบการนำเสนอเป็นหลัก และมีได้มีกำหนดไว้เกี่ยวกับระยะเวลาและแผนการตรวจสอบและประเมินแต่อย่างใด ดังนั้นการตรวจสอบและประเมินวัตถุอันตรายของประเทศไทยในปัจจุบัน จึงเป็นไปตามแผนงานและศักยภาพของหน่วยงานผู้รับผิดชอบนั่นเอง

1.5.6 ข้อแตกต่างด้านการจัดการข้อมูล

การที่กฎหมายไทยกำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัตถุอันตรายไว้หลาย ส่งผลให้ยากต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลสารเคมีและวัตถุอันตราย รวมทั้งปัญหาในทางปฏิบัติที่ผู้เกี่ยวข้องไม่มาแจ้งหรือขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายให้ถูกต้อง หรือปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบการแจ้งหรือขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายว่าถูกต้องเพียงใด ล้วนส่งผลให้การบริหารจัดการข้อมูลสารเคมีและวัตถุอันตรายขาดประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อด้านอื่นๆ ตามมามาก และแม้ประเทศไทยจะได้มีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลวัตถุอันตราย แต่ในทางปฏิบัติหน่วยงานดังกล่าวก็ยังไม่อาจบริหารจัดการข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพออันเนื่องมาจากปัญหาในด้านต่างๆ เช่น การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัตถุอันตราย บุคลากรและเครื่องมือในการบริหารจัดการข้อมูลยังไม่เพียงพอต่อสภาพและปริมาณงาน ศูนย์ข้อมูลวัตถุอันตรายไม่มีอำนาจในการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ผู้ประกอบการส่งมาว่าถูกต้องหรือไม่เพียงใด เป็นต้น

ในขณะที่การจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีในร่างกฎหมาย REACH มีลักษณะการจัดการแบบบูรณาการจึงเกิดความเชื่อมโยงกันของข้อมูลตลอดห่วงโซ่อุปทาน นอกจากนี้ ยังได้มีการตั้งตัวแทนการจัดการสารเคมีในสหภาพยุโรปซึ่งจะมีบทบาทสำคัญในการจัดการเกี่ยวกับสารเคมี จึงถือได้ว่าเป็นหน่วยงานกลางในการติดต่อ จัดการและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีอย่างครบวงจร ทำให้การจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีในสหภาพยุโรปมีประสิทธิภาพและเป็นระบบมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย

1.5.7 ข้อแตกต่างด้านโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

REACH กำหนดโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมีไว้ซับซ้อนและมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยเป็นจำนวนมาก แบ่งแยกหน่วยงานโดยใช้ภารกิจของหน่วยงานเป็นสำคัญ มีการกำหนดภารกิจของงานไว้แตกต่างกัน ทั้งในส่วนของตัวแทนจัดการสารเคมีซึ่งทำหน้าที่เสมือนเป็นผู้แนะนำและตรวจรับข้อมูลจากผู้ประกอบการ คณะกรรมการซึ่งทำหน้าที่กำหนดนโยบายและการอนุญาตสารเคมี คณะกรรมการชุดต่างๆ ที่ทำหน้าที่ให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณา ตลอดจนประเทศสมาชิกที่ต้องตรวจสอบและประเมินสารเคมี ในขณะที่กฎหมายไทยจะแบ่งแยกหน่วยงานไปตามวัตถุประสงค์การใช้สารเคมี แต่ทุกหน่วยงานจะทำหน้าที่เดียวกันคือการรับข้อมูล ตรวจสอบ ขึ้นทะเบียน และอนุญาต อย่างเบ็ดเสร็จในองค์กรเดียว มีคณะกรรมการวัตถุอันตรายและรัฐมนตรีเป็นผู้กำหนดนโยบายและออกระเบียบต่างๆ โดยมีคณะอนุกรรมการเป็นผู้ให้คำแนะนำ

1.6 ผลกระทบทางกฎหมายการจัดการสารเคมีและเคมีภัณฑ์ของสหภาพยุโรป (REACH) ที่มีต่อกฎหมายการจัดการเคมีภัณฑ์และวัตถุอันตรายของประเทศไทย

แบ่งได้เป็นผลกระทบโดยตรงและผลกระทบโดยอ้อม คือ

1.6.1 ผลกระทบโดยตรง

พบว่า REACH มีได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อกฎหมายเกี่ยวกับสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี หรือวัตถุอันตรายแต่อย่างใด กล่าวคือหากมีการประกาศใช้ของกฎหมาย REACH แล้ว ก็มิได้ส่งผลให้กฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยไม่อาจใช้บังคับได้ หรือมีอุปสรรคในการบังคับใช้หรือดำเนินการตามกฎหมาย อันจำต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมายแต่อย่างใด เนื่องจาก REACH เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นใช้เฉพาะประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปเท่านั้น

1.6.2 ผลกระทบโดยอ้อม

มีหลายกรณีทั้งที่เป็นด้านลบและด้านบวก ได้แก่

(1) ผลกระทบโดยอ้อมในด้านลบ ทำให้เกิดข้อขัดข้องของกฎหมายในการปฏิบัติตาม REACH ทั้งในส่วนของตัวบทกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ ปัญหาเรื่องข้อมูลที่ใช้ในการจดทะเบียนสารเคมีและการปรับปรุงข้อมูลในเอกสารข้อมูลความปลอดภัย (SDS) เนื่องจากการไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควรกับข้อมูลสารเคมีของผู้ประกอบการในประเทศไทย รวมทั้งการที่ภาครัฐเองก็มีข้อจำกัดในการตรวจสอบข้อมูลดังกล่าว ข้อมูลที่ผู้ประกอบการส่งยังไม่ได้มาตรฐานมากนัก บางส่วนเป็นการคัดลอกมาจากแหล่งข้อมูลที่ไม่อาจตรวจสอบความถูกต้องได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่เองก็ตรวจสอบได้ยากเพราะโดยปกติจะพิจารณาจากเอกสารหลักฐานต่างๆ

ที่ผู้ประกอบการยื่นเพื่อขอจดทะเบียน เพราะการตรวจสอบในหลายๆ ประเด็นเป็นเรื่องทางเทคนิค ซึ่งจะเป็นปัญหาได้หากนำข้อมูลเหล่านี้ไปจดทะเบียนตามกฎหมาย REACH

นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจำแนกสารเคมีในผลิตภัณฑ์ เนื่องจากกฎหมายไทยมิได้มีกฎระเบียบเกี่ยวกับสารเคมีที่อยู่ในผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจนว่าแค่ไหนเพียงใดที่ต้องนำมาขึ้นทะเบียนหรือขออนุญาต และไม่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับสารเคมีที่จะถูกปล่อยออกมาขณะใช้งาน ดังเช่นที่กำหนดไว้ในร่างกฎหมาย REACH ซึ่งกฎระเบียบที่แตกต่างกันนี้ย่อมเป็นข้อขัดข้องอีกประการหนึ่งที่ผู้ประกอบการต้องประสบ เพราะแม้จะปฏิบัติตามกฎระเบียบในการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายของประเทศไทยแล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถจดทะเบียนในระบบ REACH ได้ หากยังไม่ได้จำแนกสารเคมีในผลิตภัณฑ์ให้ชัดเจน

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การที่ประเทศไทยต้องติดตามปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายเพื่อมิให้ได้รับผลกระทบจาก REACH ทั้งในส่วนของการห้ามหรือจำกัดการผลิตหรือนำเข้าสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของ REACH และการย้ายฐานการผลิตสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีที่ห้าม จำกัด หรือไม่คุ้มต่อการผลิตในสหภาพยุโรป เพื่อป้องกันไม่ให้ประเทศไทยต้องได้รับผลกระทบจากการนำเข้าสารเคมีที่ REACH ห้ามหรือจำกัดการผลิต หรือการย้ายฐานการผลิตสารเคมีดังกล่าวเข้ามาในประเทศไทย

(2) ผลกระทบโดยอ้อมในด้านบวก คือการที่ประเทศไทยสามารถนำแนวคิดและหลักการในร่างกฎหมาย REACH มาใช้ปรับปรุงกฎหมายไทย ในส่วนผู้ประกอบการและภาครัฐจะได้รับประโยชน์จากข้อมูลสารเคมีของ REACH ซึ่งจะมีทั้งข้อมูลความเป็นอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งหน่วยงานผู้รับผิดชอบสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบในการพิจารณาเพื่อจัดการสารเคมีในความรับผิดชอบของตนได้อีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะ

จากสภาพปัญหาทางกฎหมายของการจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตราย รวมถึงผลกระทบของ REACH ที่มีต่อกฎหมายของประเทศไทยดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้หน่วยราชการและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องนำไปพิจารณาดำเนินการทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 และข้อเสนอแนะเพื่อลดผลกระทบของ REACH ที่จะเกิดขึ้นต่อกฎหมายไทย ดังนี้

2.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535

ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องในหลายประเด็น ได้แก่ เรื่องการขออนุญาต การจัดการข้อมูลวัตถุอันตราย และการแบ่งแยกหน่วยงานรับผิดชอบวัตถุอันตราย

(1) การขออนุญาต ควรมีการแก้ไขให้สามารถออกใบอนุญาตสำหรับวัตถุอันตรายได้หลายประเภทในฉบับเดียวกัน โดยพิจารณาจากผู้ประกอบการ สถานที่ และเครื่องมือ เป็นเกณฑ์ ดังที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง (พ.ศ.2537) ทั้งนี้ให้มีการกำหนดจำนวนขั้นสูงของวัตถุอันตรายที่ได้รับอนุญาต โดยผู้ประกอบการสามารถผลิต นำเข้า หรือครอบครองวัตถุอันตรายประเภทนั้นๆ ได้ในลักษณะหมุนเวียนวัตถุอันตรายออกไปโดยไม่ต้องขออนุญาตเป็นรายครั้งในการครอบครองวัตถุอันตราย แต่ยังคงมีการแจ้งการดำเนินการวัตถุอันตรายแต่ละครั้งไปตามปกติ

(2) การจัดการข้อมูลวัตถุอันตราย ควรแก้ไขกฎหมายให้มีการผลิต นำเข้า ครอบครอง จำหน่าย หรือส่งออกวัตถุอันตรายจะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หากฝ่าฝืนให้มีโทษ เพื่อยกแยะกำหนดตัวผู้ประกอบการและควรมีมาตรการเสริมอื่นๆ ให้การแจ้งข้อเท็จจริงง่ายขึ้น

(3) การแบ่งแยกหน่วยงานรับผิดชอบวัตถุอันตราย ผู้วิจัยเห็นว่าควรให้เป็นองค์กรเดียว โดยให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรวบรวมตรวจสอบข้อมูลแทนรัฐ เพื่อให้การทำงานของภาครัฐเน้นหนักไปในการตรวจสอบควบคุมวัตถุอันตรายนั้น เป็นเรื่องที่ควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติมโดยละเอียดเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้มีอำนาจหน้าที่ต่อไป

ทั้งนี้หากพิจารณาจากภาพรวมของกฎหมายแล้ว การแก้ไขกฎหมายน่าจะเป็นแนวทางที่ต้องดำเนินการ เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ถูกประกาศใช้มาแล้วเป็นเวลาถึง 14 ปี ซึ่งในขณะออกกฎหมายกับในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดในการจัดการวัตถุอันตรายซึ่งพัฒนาไปสู่การเป็นเครื่องมือในทางธุรกิจระหว่างประเทศ หรือเทคโนโลยีการผลิตที่ส่งไปสู่การพัฒนาในระดับนาโน การตรวจสอบและประเมินสารเคมีที่กำลังเปลี่ยนไปของสหภาพยุโรป ตลอดจนแนวคิดในการมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยสาธารณะ รวมถึงสิทธิในข้อมูลข่าวสารของประชาชนที่มีเพิ่มมากขึ้นจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ล้วนเป็นส่วนเสริมเหตุผลที่ควรต้องมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายฉบับนี้ทั้งสิ้น

อย่างไรก็ดี แม้ยังไม่มีมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ผู้วิจัยก็มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานและกฎระเบียบของกฎหมายดังกล่าวในหลายกรณีคือ ควรประกาศรายชื่อวัตถุอันตรายโดยระบุคุณสมบัติให้ครอบคลุมลักษณะของวัตถุอันตรายที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน นอกเหนือจากการประกาศเป็นรายชื่อดังที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้สารเคมีและวัตถุอันตรายที่ถูกคิดค้นขึ้นใหม่ต้องนำมาขึ้นทะเบียนหรือขออนุญาต

นอกจากนี้เพื่อเป็นการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการขออนุญาตหรือขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ ควรมีการนำข้อมูลการขออนุญาตหรือขึ้นทะเบียนดังกล่าวไปเปิดเผยในหน่วยงานรับผิดชอบและใน Website ทั้งนี้หน่วยงานรับผิดชอบควรหารือร่วมกับผู้ประกอบการเพื่อกำหนดลักษณะเนื้อหาข้อมูลที่สามารถเปิดเผยดังกล่าวด้วย

2.2 ข้อเสนอแนะเพื่อลดผลกระทบของ REACH ที่จะเกิดขึ้นต่อกฎหมายไทย

แม้การประกาศใช้ของกฎหมาย REACH จะไม่ได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อกฎหมายของไทย แต่ก็อาจส่งผลกระทบโดยอ้อม และเป็นเรื่องที่หน่วยงานรัฐและผู้ประกอบการไทยต้องเร่งศึกษา ทั้งนี้เพื่อลดผลกระทบของ REACH ที่อาจเกิดขึ้นต่อกฎหมายไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) ควรให้ศูนย์ข้อมูลวัตถุอันตรายทำหน้าที่รวบรวมและให้บริการข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการตาม REACH แก่ผู้ประกอบการ

(2) ควรนำแนวคิดในการจำแนกสารเคมีที่อยู่ในผลิตภัณฑ์ หรือที่จะถูกปล่อยออกมาขณะใช้งาน รวมทั้งการประเมินความปลอดภัยและความเป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้เพื่อปรับปรุงกฎหมายไทยในอนาคตเมื่อมีความพร้อมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านห้องทดลองหรือห้องปฏิบัติการมากขึ้น

(3) หน่วยงานรับผิดชอบวัตถุอันตรายต้องติดตามการห้ามหรือจำกัดการผลิตหรือนำเข้าสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของ REACH เพื่อนำมาพิจารณาประกาศห้ามหรือปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบเพื่อป้องกันการผลิตหรือนำเข้าสารเคมีอันตรายนั้น

(4) กรมโรงงานอุตสาหกรรมและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องต้องติดตามข้อมูลการย้ายฐานการผลิตสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีที่ถูก REACH ห้ามหรือจำกัดการผลิต

(5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมหรือกำหนดมาตรฐานสินค้าประเภทต่างๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และกระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น ต้องติดตามข้อมูลการห้ามหรือจำกัดการผลิตหรือนำเข้าสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของ REACH เพื่อกำหนดมาตรฐานสินค้าหรือออกกฎระเบียบควบคุมสินค้าที่จะถูกส่งออกไปจำหน่ายในสหภาพยุโรปให้ต้องดำเนินการตามที่กำหนดโดยสอดคล้องกับ REACH ในกรณีที่เป็นเพื่อป้องกันไม่ให้ส่งผลกระทบสำคัญกับการส่งออกของประเทศ

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กฎกระทรวง (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ฐานการจัดการความรู้เรื่องความปลอดภัยด้านสารเคมี. [Online]. 2549.

Available from: <http://www.chemtrack.org>.

ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง การแจ้งการดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ที่กรม
วิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ.2538

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง จุลากและระดับความเป็นพิษของวัตถุอันตรายที่กรม
วิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ.2538

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายที่กรมวิชาการเกษตรเป็น
ผู้รับผิดชอบ พ.ศ.2538 และประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง กำหนดรายละเอียด
หลักเกณฑ์ และวิธีการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายที่กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง จุลากและระดับความเป็นพิษของวัตถุอันตรายที่กรม
วิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ.2538

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง ยกเว้นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย
พ.ศ.2535 ที่กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ พ.ศ.2539

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต การนำเข้า การ
ส่งออกและการมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายที่กรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ
พ.ศ.2547

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายที่ใช้ทางการแพทย์ที่
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ. 2538

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ที่สำนักงาน
คณะกรรมการอาหารและยาได้รับพิชชอบ พ.ศ.2549

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ฉลากและระดับความเป็นพิษของวัตถุอันตรายที่สำนักงาน
คณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจหน้าที่รับพิชชอบ พ.ศ.2538

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ฉลากและระดับความเป็นพิษของวัตถุอันตรายที่สำนักงาน
คณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจหน้าที่รับพิชชอบ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ผู้ควบคุมการใช้วัตถุอันตรายเพื่อใช้รับจ้าง

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยกเว้นการนำเข้าไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย
พ.ศ. 2535 เกี่ยวกับการแจ้งดำเนินการ การขออนุญาต และการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายที่
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจหน้าที่รับพิชชอบ พ.ศ. 2548

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ยกเว้นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ที่
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจหน้าที่รับพิชชอบ พ.ศ.2538

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการในการผลิต การมีไว้ในครอบครองเพื่อ
ใช้รับจ้างและการเก็บรักษาวัตถุอันตรายที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจ
หน้าที่รับพิชชอบ พ.ศ. 2538

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่อง การแจ้งการดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตราย
ชนิดที่ 2 ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา มีอำนาจหน้าที่รับพิชชอบ พ.ศ.2538

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายทางอุตสาหกรรม พ.ศ.2543

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การให้แจ้งข้อเท็จจริงของผู้ผลิต ผู้นำเข้าผู้ส่งออก หรือผู้มิได้
ในครอบครอง ซึ่งวัตถุอันตรายที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจหน้าที่รับพิชชอบ
พ.ศ.2547

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ.2538

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง ยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เกี่ยวกับการแจ้งดำเนินการ การขออนุญาต และการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ พ.ศ.2546

แผนแม่บทพัฒนาความปลอดภัยด้านเคมีวัตถุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2549) [Online]. 2549.
Available from: http://webdb.dmso.moph.go.th/ifc_toxic/a_tx_2_001c.asp?info_id=195.

พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522

พระราชบัญญัติการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ.2522

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

พระราชบัญญัติควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ.2530

พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ.2535

พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511

พระราชบัญญัติยา พ.ศ.2510

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535

พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.2518

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535

พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522

ภิญโญ พานิชพันธ์ และพิณทิพ รื่นวงษา. มหันตภัยจากวัตถุเคมี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2544.

รดาพรรณ ศิลปโกชากุล. การให้ข้อมูลกับการรักษาความลับทางการค้า. [Online]. 2549.

Available from: <http://www.chemtrack.org/Meeting/F12-5.pdf>

รดาพรรณ ศิลปโกชากุล หนึ่งฤทัย แสงแสงสีรุ่ง และวราพรรณ ด้านอุตรา. การเตรียมตัวเพื่อรับการประกาศใช้ระเบียบว่าด้วยสารเคมีของสหภาพยุโรป. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยแห่งชาติด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและของเสียอันตราย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

รดาพรรณ ศิลปโกชากุล. รายงานสถานการณ์ปัจจุบันของระเบียบว่าด้วยสารเคมีของสหภาพยุโรป (REACH UPDATE) [Online]. 2549.

Available from: <http://www.chemtrack.org/Doc/F143.pdf>

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540

วราพรรณ ด้านอุตรา และรดาพรรณ ศิลปโกชากุล. สาระและข้อคิดเห็นต่อสมุดปกขาวร่างระเบียบของสหภาพยุโรปว่าด้วยสารเคมีและข้อเสนอการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดกับอุตสาหกรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยแห่งชาติด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและของเสียอันตราย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

สุชาติา ชินะจิตร. สถิติช่วง 5 ปี จำแนกตามประเภทวัตถุเคมี [Online]. 2549.

Available from: <http://www.chemtrack.org/Stat-Accident.asp>.

สุชาติา ชินะจิตร. อุปสรรคของอุตสาหกรรมไทยในการแข่งขันภายใต้ระเบียบ REACH ของสหภาพยุโรป [Online]. 2549.

Available from: <http://www.chemtrack.org/News-Detail.asp?TID=3&ID=8>

ภาษาต่างประเทศ

Andrew Fasey. More on REACH [Online]. 2005

Available from: http://www.chemicalspolicy.org/downloads/REACH_Fasey2.ppt

Angela Logomasini. Europe's Global REACH: Chemical Regulations in Europe Promise Worldwide Costs [Online]. 2006

Available from: <http://www.cei.org/gencon/005,05072.cfm>

Cefic - European Chemical Industry Council. EU Chemicals Policy Review (REACH) [Online]. 2006

Available from: <http://www.cefic.be/Templates/shwStory.asp?NID=494&HID=444>

Commission of the European Communities. Proposal for the European Parliament and of the Council concerning the REACH, establishing a European Chemical Agency and amending Directive 1999/45/EC and Regulation (EC) {on Persistent Organic Pollutants}. 2003

EurActiv. Chemicals Policy review (REACH) [Online]. 2006

Available from: <http://www.euractiv.com/Article?tcaturi=tcu:29-117452-16&type=LinksDossier>

Henrik Selin. European Over-REACH? Efforts to Revise European Union Chemical Legislation and Regulation. [Online] 2005.

Available from: siweb.dss.go.th/Reach/R_article/Reach_article_Show_Description.asp?Reach_article_ID=167

The European Commission. Study on the assessment of the impact of REACH on the environment and human health. [Online] 2006.

Available from: <http://europa.eu.int/comm/environment/chemicals/reach.htm>

The European Commission. The New EU Chemicals Legislation – REACH. [Online] 2006.

Available from : http://europa.eu.int/comm/enterprise/reach/index_en.htm

The European Union. Proposal for the establishment of a new regulatory framework for chemicals (REACH). [Online] 2006.

Available from: <http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/lvb/l21282.htm>

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

- ร่างระเบียบ REACH ฉบับเต็ม
<http://register.consilium.eu.int/pdf/en/05/st15/st15921.en05.pdf>
- REACH Watch
<http://www.chemtrack.org/ReachWatch/>, <http://siweb.dss.go.th/reach/>
- The Chemical Sciences Department of the French National Centre for Scientific Research (CNRS)
<http://www.prc.cnrs-gif.fr/reach/anglais/home.htm>
- The European Union
http://europa.eu.int/comm/enterprise/reach/index_en.htm

ภาคผนวก

บทความสำหรับการเผยแพร่

REACH กับการจัดการสารเคมีในสหภาพยุโรป

ร่างกฎหมาย REACH (Registration, Evaluation and Authorization of Chemicals) เป็นความพยายามของสหภาพยุโรปในอันที่จะบูรณาการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมจัดการสารเคมีที่เดิมนั้นมีอยู่หลายฉบับด้วยกันให้เหลือเป็นระบบเดียว โดยอยู่บนหลักการส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเคมีของกลุ่มประชาคมยุโรปควบคู่ไปกับการประสานผลประโยชน์ของสาธารณะและของประชาชน

REACH กำหนดแนวทางให้ผู้ประกอบการตั้งแต่ระดับต้นน้ำไปถึงปลายน้ำต้องปฏิบัติแตกต่างกันไป แบ่งขั้นตอนเป็น การจดทะเบียน (Registration) โดยผู้ผลิตและผู้นำเข้าตามปริมาณที่กำหนดต้องยื่นเสนอข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติและความปลอดภัยของสารเคมีนั้น การตรวจสอบและประเมินความเสี่ยง (Evaluation) คือการตรวจสอบอันตรายและความเสี่ยงในการผลิตและการใช้สารเคมีที่ผู้ยื่นจดทะเบียนเสนอ การขออนุญาตผลิตหรือใช้สารเคมี (Authorization) สำหรับสารเคมีที่มีอันตรายสูง ในกรณีที่ผู้ประกอบการไม่สามารถหาสารหรือวิธีอื่นที่เหมาะสมมาใช้แทนได้

นอกจากนี้ REACH ยังกำหนดให้มีตัวแทนในการจัดการสารเคมีในสหภาพยุโรป (European Chemicals Agency) เพื่อเป็นองค์กรกลางทำหน้าที่แนะนำเนื้อหาของกฎหมาย และประสานงานระหว่างประเทศสมาชิกทั้งหลายของสหภาพยุโรปกับคณะกรรมการชุดต่างๆ ที่ทำหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมและจัดการสารเคมีเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ REACH ด้วย

การจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายในประเทศไทย รวมทั้งสภาพปัญหา

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายในประเทศไทยแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กฎหมายจัดการสารเคมีฯ ซึ่งมีเจตนารมณ์และสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการและควบคุมการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย และการมีไว้ในครอบครองสารเคมี วัตถุอันตราย ที่อยู่ในรูปแบบของสารเคมีหรือวัตถุอันตรายนั่นเองและที่อยู่ในรูปของผลิตภัณฑ์ต่างๆ โดยกฎหมายหลักในการจัดการสารเคมีและวัตถุอันตรายคือพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 อีกกลุ่มหนึ่งคือกฎหมายเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากสารเคมีและวัตถุอันตราย ซึ่งเป็นกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองประชาชนที่เป็นผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ ส่วนกลุ่มสุดท้ายคือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมีฯ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีได้มีบทบาทในการจัดการสารเคมีฯ โดยตรง แต่เป็นกฎหมายที่ส่งเสริมให้การจัดการสารเคมีฯ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ซึ่งเป็นกฎหมายพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการวัตถุอันตราย ได้แบ่งวัตถุอันตรายออกตามความจำเป็นแก่การควบคุมไว้ 4 ประเภท ได้แก่

วัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ได้แก่วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบกำหนด

วัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ได้แก่วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนและต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดด้วย

วัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ได้แก่วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องได้รับใบอนุญาต

วัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ได้แก่วัตถุอันตรายที่ห้ามมิให้มีการผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครอง

ทั้งนี้การดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายแต่ละชนิด นอกจากจะกำหนดโดยพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวแล้ว ยังถูกกำหนดขึ้นโดยกฎกระทรวงและประกาศของหน่วยงานผู้รับผิดชอบวัตถุอันตรายแต่ละหน่วยงานอีกด้วย

จากการศึกษาคณะผู้วิจัยพบว่าการจัดการสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี และวัตถุอันตรายของประเทศไทยยังคงมีปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาการแบ่งแยกหน่วยงานรับผิดชอบวัตถุอันตรายเป็นหลายหน่วยงานซึ่งก่อให้เกิดปัญหาความยุ่งยากต่อการขึ้นทะเบียนและการอนุญาต ตลอดจนการควบคุมตรวจสอบด้วยประสิทธิภาพ ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดชนิดของวัตถุอันตรายคือหากสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีประเภทใดประเภทหนึ่งซึ่งมีการผลิตหรือนำเข้ามาใหม่โดยยังไม่มีเคยมีการประกาศให้สารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีนั้นเป็นวัตถุอันตรายชนิดใดชนิดหนึ่ง ก็อาจไม่เป็นวัตถุอันตรายตามกฎหมายฉบับดังกล่าว ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการข้อมูลวัตถุอันตราย เนื่องจากวัตถุอันตรายที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานผู้รับผิดชอบต่างๆ ในประเทศไทยมีอยู่เป็นจำนวนมาก แม้กฎหมายจะกำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลวัตถุอันตรายขึ้นในกระทรวงอุตสาหกรรม แต่จนถึงปัจจุบันศูนย์ข้อมูลวัตถุอันตรายก็ยังมิได้มีบทบาทในการเก็บรวบรวมข้อมูลวัตถุอันตรายมากนัก เนื่องจากขาดการประสานข้อมูลของแต่ละหน่วยงาน

ข้อพิจารณาเชิงเปรียบเทียบการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของสหภาพยุโรปกับประเทศไทย

จากการศึกษาเชิงเปรียบเทียบพบว่าแนวทางการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของสหภาพยุโรปและประเทศไทยมีความแตกต่างกันในสาระสำคัญหลายประการ เช่น ด้านเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดย REACH ได้คำนึงเพิ่มเติมไปถึงความสามารถในการแข่งขันของ

อุตสาหกรรมสารเคมี การให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลเพื่อการตรวจสอบได้ ตลอดจนการคำนึงถึงสัตว์ทดลอง มิใช่เพียงการคุ้มครองและป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายแก่บุคคลและสิ่งแวดล้อมดังเช่นกฎหมายไทย

ในส่วนการจัดการนั้น REACH มิได้มีการแบ่งแยกกระบวนการจัดการออกตามหน่วยงานที่รับผิดชอบดังเช่นกฎหมายไทย ทำให้เกิดความบูรณาการในการจัดการ สามารถเก็บข้อมูลได้ง่าย ไม่มีปัญหาการขึ้นทะเบียนซ้ำซ้อน และไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความแตกต่างของกฎระเบียบที่ออกโดยแต่ละหน่วยงาน

นอกจากนี้ REACH ยังกำหนดให้มีการนำข้อมูลที่ไม่เป็นความลับไปเปิดเผยผ่านทาง Website เพื่อให้ประชาชนหรือผู้ประกอบการอื่นเสนอสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีที่ดีกว่า และเมื่อได้รับอนุญาตแล้วจะมีผลไปถึงผู้ใช้ปลายทางของสารเคมีฯ ด้วย ในขณะที่กฎหมายไทยจะไม่มีเปิดเผยดังกล่าวและการอนุญาตจะมีผลเฉพาะผู้ประกอบการที่ขออนุญาตเท่านั้น

ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหา

แม้ REACH มิได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อกฎหมายเกี่ยวกับสารเคมีฯ ของประเทศไทย แต่ก็ส่งผลกระทบโดยอ้อมอยู่บ้างอันเกิดจากความแตกต่างของแนวทางดำเนินการตามกฎหมาย ซึ่งผู้ประกอบการส่งสารเคมีฯ ไปยังสหภาพยุโรปต้องปฏิบัติให้ถูกต้องทั้งตามกฎหมายไทยและ REACH นอกจากนี้ภาครัฐยังต้องระมัดระวังการย้ายฐานการผลิตสารเคมีฯ อันตราย ซึ่งต้องห้ามหรือไม่คุ้มค่าต่อการผลิตตาม REACH ที่อาจย้ายมาตั้งในประเทศไทยอีกด้วย อย่างไรก็ตามการออกร่างกฎหมาย REACH นั้นนับว่ามีข้อดีต่อกฎหมายของประเทศไทยในการใช้เป็นแนวทางพิจารณาเพื่อแก้ไขกฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วยเช่นกัน

โดยคณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาทั้งในส่วนกฎหมายของประเทศไทยและข้อเสนอแนะเพื่อลดผลกระทบของ REACH ที่จะเกิดขึ้นต่อกฎหมายไทยหลายประการดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 เห็นว่าควรมีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องในหลายประเด็น เช่น เรื่องการออกใบอนุญาตสำหรับวัตถุอันตรายที่ควรให้มีหลายประเภทในฉบับเดียวกัน ควรให้หน่วยงานรับผิดชอบวัตถุอันตรายเป็นองค์กรเดียว โดยให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรวบรวมตรวจสอบข้อมูลแทนรัฐ ทั้งนี้ควรพิจารณาออกกฎหมายใหม่ขึ้นใช้แทนกฎหมายฉบับเดิมเพื่อให้หลักการและกระบวนการของกฎหมายมีความทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์และเทคโนโลยีในปัจจุบันมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อลดผลกระทบของ REACH ที่จะเกิดขึ้นต่อกฎหมายไทย เห็นว่าควรดำเนินการในหลายกรณี เช่น ควรนำแนวคิดในการจำแนกสารเคมีที่อยู่ในผลิตภัณฑ์ หรือที่จะถูกปล่อยออกมาขณะใช้งาน รวมทั้งการประเมินความปลอดภัยและความเป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้เพื่อปรับปรุงกฎหมายไทยในอนาคต หน่วยงานรับผิดชอบวัตถุอันตรายต้องติดตามการห้ามหรือจำกัดการผลิตหรือนำเข้าสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของ REACH เพื่อนำมาพิจารณาประกาศห้ามหรือปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบเพื่อป้องกันการผลิตหรือนำเข้าสารเคมีอันตรายนั้น กรมโรงงานอุตสาหกรรมและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องต้องติดตามข้อมูลการย้ายฐานการผลิตสารเคมีหรือผลิตภัณฑ์เคมีที่ถูก REACH ห้ามหรือจำกัดการผลิต เป็นต้น

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้

กิจกรรม (ตามแผน)	ผลที่คาดว่าจะได้รับ (ตามแผน)	ผลการดำเนินงาน	หมายเหตุ*
1 วางแผนการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลจัดทำและนำเสนอรายงานเบื้องต้น	1 ทำให้ทราบถึงหลักการเจตนาธรรม และสาระสำคัญของร่างกฎหมาย REACH และกฎระเบียบของสหภาพยุโรปที่เกี่ยวข้อง 2. ทำให้ทราบถึงหลักการเจตนาธรรม และสาระสำคัญของกระบวนการควบคุมดูแลวัตถุอันตรายของพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งข้อวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบของหลักการและวิธีการกำกับดูแล	1 บรรลุวัตถุประสงค์	
2 ประชุมสัมมนา ได้มีการจัดประชุมสัมมนา กลุ่มย่อย เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2549 เวลา 13.30 น. ณ มหาวิทยาลัยศรีปทุม	2 ได้รับฟังความคิดเห็นและวิธีปฏิบัติ รวมทั้งปัญหาของการควบคุมจัดการสารเคมีในประเทศไทยจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	2 บรรลุวัตถุประสงค์	

ใบแจ้งการดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 2
(ในความรับผิดชอบของกรมโรงงานอุตสาหกรรม)

เรียน ผู้อำนวยการสำนักควบคุมวัตถุอันตราย

ข้าพเจ้า อายุ.....ปี สัญชาติ
(บุคคลธรรมดา/นิติบุคคล)

สถานที่ทำการหรือที่อยู่ เลขที่ หมู่ที่ ตรอก/ซอย ถนน.....
ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต จังหวัด
รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์ โทรสาร
ขอแจ้ง ☐ ผลิต ☐ นำเข้า ☐ ส่งออก ☐ มีไว้ในครอบครองเพื่อ (ขาย,ขนส่ง,เก็บรักษา ฯลฯ)
วัตถุอันตรายทะเบียนเลขที่ วอ. ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

ชื่อ – วัตถุอันตราย
สูตรและอัตราส่วน
ชื่อทางการค้า..... ปริมาณ
ลักษณะภาชนะบรรจุ
ผู้ผลิตและแหล่งผลิต
.....

สถานที่ประกอบการ ชื่อ เลขที่ หมู่ที่....
ตรอก/ซอย ถนน ตำบล/แขวง
อำเภอ/เขต จังหวัด รหัสไปรษณีย์
โทรศัพท์ โทรสาร พื้นที่เก็บรักษา ตารางเมตร
(ในกรณีที่สถานที่เก็บรักษามากกว่า 1 แห่ง ให้ระบุรายละเอียดเพิ่มเติมด้านหลัง)

ลงชื่อ ผู้แจ้ง
(.....)

(การระบุรายละเอียดให้พิมพ์หรือเขียนด้วยตัวบรรจง)

เฉพาะเจ้าหน้าที่
รับเรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 เลขที่ ลงชื่อ ผู้รับเรื่อง วันที่/...../.....

สถานที่เก็บแห่งที่ 2

สถานที่ประกอบการ ชื่อ เลขที่ หมู่ที่....
 ตรอก/ซอย ถนน ตำบล/แขวง
 อำเภอ/เขต จังหวัด รหัสไปรษณีย์
 โทรศัพท์ โทรสาร พื้นที่เก็บรักษา ตารางเมตร

สถานที่เก็บแห่งที่ 3

สถานที่ประกอบการ ชื่อ เลขที่ หมู่ที่....
 ตรอก/ซอย ถนน ตำบล/แขวง
 อำเภอ/เขต จังหวัด รหัสไปรษณีย์
 โทรศัพท์ โทรสาร พื้นที่เก็บรักษา ตารางเมตร

เอกสารประกอบการแจ้งฯ

1. สำเนาใบสำคัญการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย ในกรณีที่ได้รับยกเว้นการขึ้นทะเบียน ให้แนบเอกสารแสดงส่วนประกอบที่เป็นชื่อทางเคมีครบ 100%
2. สำเนาใบเสร็จค่าธรรมเนียมรายปี (กรณีที่ได้ชำระไว้แล้ว) ฉบับล่าสุด
3. สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล
4. ใบมอบอำนาจและสำเนาบัตรประจำตัวผู้มอบและผู้มอบฉันทะ
5. แผนที่ แผนผัง แสดงสถานที่เก็บวัตถุอันตรายชนิดที่ 2

หมายเหตุ หากเป็นการแจ้งดำเนินการในสถานที่ที่เคยได้แจ้งหรือได้รับอนุญาตไว้แล้ว ให้ยกเว้นเอกสารลำดับที่ 2, 3 และ 5

คำเตือน ผู้แจ้งต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปีไม่เกินวันที่รับแจ้งในปีถัดไปทุกปี เว้นแต่ท่านจะแจ้งเลิกประกอบการ มิฉะนั้น ท่านต้องชำระค่าธรรมเนียมพร้อมเงินเพิ่มอีกร้อยละห้าต่อเดือน

คำขอขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า.....อายุ.....ปี สัญชาติ.....
(บุคคลธรรมดา/นิติบุคคล)

สถานที่ติดต่อผู้ขอขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย เลขที่..... หมู่ที่..... ตรอก/ซอย.....

ถนน..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต.....

จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์..... โทรสาร.....

ขอขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายชนิดที่.....ตามรายการดังต่อไปนี้

ชื่อวัตถุอันตราย	สูตรและอัตราส่วนของวัตถุอันตราย	ชื่อทางการค้าหรือชื่อย่อ(ถ้ามี)	ผู้ผลิตและแหล่งผลิต	หมายเหตุ

- พร้อมกันนี้ข้าพเจ้าได้ส่ง
- ☐ ข้อมูลความปลอดภัย

☐ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน/สำเนาใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว

☐ สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล

☐ ข้อกำหนดเฉพาะของวัตถุอันตราย(specification)

☐ เอกสารหรือภาพถ่ายแสดงลักษณะภาชนะบรรจุวัตถุอันตราย

☐ เอกสารหรือภาพถ่ายแสดงการบรรจุหีบห่อหรือผูกมัด

☐ ตัวอย่างวัตถุอันตราย ปริมาณ.....(กิโลกรัม/ลิตร)

☐ อื่นๆ(ระบุ).....

มาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

(ลายมือชื่อ).....ผู้ขอ

ใบแจ้งประเภทหรือชนิดของอุตสาหกรรมที่จะนำวัตถุดิบทรายไปใช้
ตามประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม เรื่อง ให้จัดส่งข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณา
รับขึ้นทะเบียนวัตถุดิบทรายทางอุตสาหกรรม พ.ศ.2548

วัตถุดิบทรายตามคำขอขึ้นทะเบียนข้างต้น มีวัตถุประสงค์จะนำไปใช้ในอุตสาหกรรม ดังต่อไปนี้

1. ชนิดของอุตสาหกรรม.....โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
☐ ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต.....
.....
☐ ใช้ในกระบวนการ.....
.....
2. ชนิดของอุตสาหกรรม.....โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
☐ ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต.....
.....
☐ ใช้ในกระบวนการ.....
.....
3. ชนิดของอุตสาหกรรม.....โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ
☐ ใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต.....
.....
☐ ใช้ในกระบวนการ.....
.....

(ลงชื่อ).....ผู้แจ้ง

()

(...../...../.....)

(ประทับตราชื่อบริษัท)

วันที่ เดือน พ.ศ.

ข้าพเจ้า อายุ ปี สัญชาติ.....

(บุคคลธรรมดา/นิติบุคคล)

สถานที่ติดต่อของข้าพเจ้าตั้งอยู่เลขที่ หมู่ที่ ต.รอก/ซอย

ถนน ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์ โทรสาร

สถานที่ผลิตวัตถุดิบรายชื่อ

ตั้งอยู่เลขที่ หมู่ที่ ตรอก/ซอย ถนน

ตำบล/แขวงอำเภอ/เขตจังหวัด

รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์ โทรสาร

สถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายชื่อ

ตั้งอยู่เลขที่ หมู่ที่ ต.รอก/ซอย ถนน

ตำบล/แขวงอำเภอ/เขตจังหวัด

รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์ โทรสาร

ขออนุญาตผลิตวัตถุอันตรายตามรายการ ดังต่อไปนี้

ชื่อผู้เชี่ยวชาญหรือบุคลากรเฉพาะรับผิดชอบสำหรับการเก็บรักษา (ในกรณีที่มีประกาศตามมาตรา 20 (2)
แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 บังคับให้ต้องมี)

พร้อมกันนี้ข้าพเจ้าได้ส่ง

- ☐ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน/สำเนาใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว
- ☐ สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล
- ☐ สำเนาใบสำคัญการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย (ในกรณีที่ผู้ขออนุญาตผลิตได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้ว)
- ☐ แผนที่สังเขปแสดงสถานที่ผลิตวัตถุอันตรายและบริเวณข้างเคียง
- ☐ แผนที่สังเขปแสดงสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายและบริเวณข้างเคียง
- ☐ แผนที่ผังภายในอาคารที่ใช้เป็นสถานที่ผลิตและสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายทั้งที่เป็นวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์
- ☐ เอกสารแสดงกรรมวิธีการผลิต
- ☐ เอกสารแสดงความรู้ความชำนาญของผู้เชี่ยวชาญหรือบุคลากรเฉพาะรับผิดชอบสำหรับการผลิต
- ☐ เอกสารแสดงลักษณะภาชนะบรรจุที่จะใช้และการหุ้มห่อหรือผูกมัดภาชนะบรรจุวัตถุอันตราย
- ☐ เอกสารแสดงข้อมูลความปลอดภัยของวัตถุอันตราย เช่น Materials Safety Data Sheet
- ☐ อื่นๆ ระบุ

มาเพื่อประกอบการพิจารณา

(ลายมือชื่อ) ผู้ขออนุญาต

คำขออนุญาตนำเข้าวัตถุดิบทราย

วันที่ เดือน พ.ศ.

ข้าพเจ้า อายุ ปี สัญชาติ.....

(บุคคลธรรมดา/นิติบุคคล)

สถานที่ติดต่อของข้าพเจ้าตั้งอยู่เลขที่ หมู่ที่ ตรอก/ซอย

ถนน ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์ โทรสาร

สถานที่เก็บรักษาวัตถุดิบทรายชื่อ

ตั้งอยู่เลขที่ หมู่ที่ ตรอก/ซอย ถนน

ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต จังหวัด

รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์ โทรสาร

ขออนุญาตนำเข้าวัตถุดิบทรายตามรายการ ดังต่อไปนี้

ชื่อวัตถุดิบทราย	สูตร อัตราส่วน และลักษณะ	ชื่อทางการค้า (ถ้ามี)	ผู้ผลิต	ประเทศ ที่ผลิต	ปริมาณ	หมายเหตุ

ชื่อผู้เชี่ยวชาญหรือบุคลากรเฉพาะรับผิดชอบสำหรับการเก็บรักษา (ในกรณีที่มีประกาศตามมาตรา 20 (2)

แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 บังคับให้ต้องมี)

พร้อมกันนี้ข้าพเจ้าได้ส่ง

- ☐ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน/สำเนาใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว
- ☐ สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล
- ☐ สำเนาใบสำคัญการขึ้นทะเบียนวัตถุดิบทราย (ในกรณีที่ผู้ขออนุญาตนำเข้าได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้ว)

- ☐ สำเนาผลการวิเคราะห์วัตถุอันตราย
- ☐ แผนที่สังเขปแสดงสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายและบริเวณข้างเคียง
- ☐ แผนผังภายในอาคารที่ใช้เป็นสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตราย (ในกรณีที่มีประกาศตามมาตรา 20 (1) แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ให้สถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด)
- ☐ เอกสารแสดงความรู้ความชำนาญของผู้เชี่ยวชาญหรือนุคลากรเฉพาะรับผิดชอบสำหรับการเก็บรักษา
- ☐ เอกสารแสดงลักษณะภาชนะบรรจุที่จะใช้และการหุ้มห่อหรือผูกมัดภาชนะบรรจุวัตถุอันตราย
- ☐ เอกสารแสดงข้อมูลความปลอดภัยของวัตถุอันตราย เช่น Materials Safety Data Sheet
- ☐ อื่นๆ ระบุ

มาเพื่อประกอบการพิจารณา

(ลายมือชื่อ) ผู้ขออนุญาต

คำขออนุญาตส่งออกวัตถุอันตราย

วันที่ เดือน พ.ศ.

ข้าพเจ้า อายุ ปี สัญชาติ.....

(บุคคลธรรมดา/นิติบุคคล)

สถานที่ติดต่อของข้าพเจ้าตั้งอยู่เลขที่ หมู่ที่ ตรอก/ซอย

ถนน ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์ โทรสาร

สถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายชื่อ

ตั้งอยู่เลขที่ หมู่ที่ ตรอก/ซอย ถนน

ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต จังหวัด

รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์ โทรสาร

ขออนุญาตส่งออกวัตถุอันตรายตามรายการ ดังต่อไปนี้

ชื่อวัตถุอันตราย	สูตร อัตราส่วน และลักษณะ	ชื่อทางการค้า (ถ้ามี)	ประเทศ ปลายทาง	ปริมาณ	หมายเหตุ

ชื่อผู้เชี่ยวชาญหรือบุคลากรเฉพาะรับผิดชอบสำหรับการเก็บรักษา (ในกรณีที่มีประกาศตามมาตรา 20 (2)

แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 บังคับให้ต้องมี)

พร้อมกันนี้ข้าพเจ้าได้ส่ง

- ☐ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน/สำเนาใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว
- ☐ สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล
- ☐ สำเนาใบสำคัญการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย (ในกรณีที่ผู้ขออนุญาตส่งออกได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้ว)
- ☐ สำเนาผลการวิเคราะห์วัตถุอันตราย
- ☐ แผนที่สังเขปแสดงสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายและบริเวณข้างเคียง

- ☐ แผนผังภายในอาคารที่ใช้เป็นสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตราย (ในกรณีที่มีประกาศตามมาตรา 20 (1) แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ให้สถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด)
- ☐ เอกสารแสดงความรู้ความชำนาญของผู้เชี่ยวชาญหรือบุคลากรเฉพาะรับผิดชอบสำหรับการเก็บรักษา
- ☐ เอกสารแสดงลักษณะภาชนะบรรจุที่จะใช้และการหุ้มห่อหรือผูกมัดภาชนะบรรจุวัตถุอันตราย
- ☐ เอกสารแสดงข้อมูลความปลอดภัยของวัตถุอันตราย เช่น Materials Safety Data Sheet
- ☐ อื่นๆ ระบุ

มาเพื่อประกอบการพิจารณา

(ลายมือชื่อ) ผู้ขออนุญาต

คำขออนุญาตมิไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตราย

วันที่ เดือน พ.ศ.

ข้าพเจ้า อายุ ปี สัญชาติ.....

(บุคคลธรรมดา/นิติบุคคล)

สถานที่ติดต่อของข้าพเจ้าตั้งอยู่เลขที่ หมู่ที่ ตรอก/ซอย

ถนน ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต

จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์ โทรสาร

สถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายชื่อ

ตั้งอยู่เลขที่ หมู่ที่ ตรอก/ซอย ถนน

ตำบล/แขวง อำเภอ/เขต จังหวัด

รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์ โทรสาร

ขออนุญาตมิไว้ในครอบครองวัตถุอันตราย โดยมีวัตถุประสงค์ในการครอบครองเพื่อ

☐ ขาย ☐ ขนส่ง ☐ ใช้ ☐ อื่นๆ (ระบุ).....

ชื่อวัตถุอันตรายที่ขออนุญาตครอบครอง

(ถ้ามีหลายรายการให้ระบุว่า “ดังบัญชีรายชื่อแนบท้าย”)

ปริมาณการครอบครองสูงสุด เมตริกตัน

พื้นที่เฉพาะในส่วนของการครอบครองสูงสุด ตารางเมตร

ชื่อผู้เชี่ยวชาญหรือบุคลากรเฉพาะรับผิดชอบสำหรับการเก็บรักษา (ในกรณีที่มีประกาศตามมาตรา 20 (2)

แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 บังคับให้ต้องมี)

พร้อมกันนี้ข้าพเจ้าได้ส่ง

- ☐ สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน/สำเนาใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว
- ☐ สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล
- ☐ หลักฐานแสดงการรับครอบครองวัตถุอันตราย
- ☐ รายชื่อวัตถุอันตรายที่มีไว้ในครอบครองในกรณีที่มีมากกว่าหนึ่งรายการ
- ☐ แผนที่สังเขปแสดงสถานที่เก็บรักษาวัตถุอันตรายและบริเวณข้างเคียง
- ☐ เอกสารแสดงความรู้ความชำนาญของผู้เชี่ยวชาญหรือบุคลากรเฉพาะรับผิดชอบสำหรับการเก็บรักษา

- ☐ เอกสารแสดงลักษณะภาชนะบรรจุที่จะใช้และการหุ้มห่อหรือผูกมัดภาชนะบรรจุวัตถุอันตราย
- ☐ เอกสารแสดงข้อมูลความปลอดภัยของวัตถุอันตราย เช่น Materials Safety Data Sheet
- ☐ อื่นๆ ระบุ

มาเพื่อประกอบการพิจารณา

(ลายมือชื่อ) ผู้ขออนุญาต

แบบสอบถาม¹

โครงการศึกษาเชิงเปรียบเทียบกฎหมายควบคุมดูแล สารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีในสหภาพยุโรปและประเทศไทย

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม²

1. ชื่อ – สกุล ผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ชื่อสถานประกอบการ
3. ที่อยู่ – เบอร์โทรศัพท์
4. ตำแหน่ง – หน้าที่ ของผู้ตอบแบบสอบถามในสถานประกอบการ

หมายเหตุ – หากท่านมีข้อสงสัยเกี่ยวกับแบบสอบถาม โปรดติดต่อ

(1) นางสาวสุรีย์ฉาย พลวัน โทรศัพท์ 09-1990910

(2) นายสรายุทธ์ เตชะวุฒิพันธุ์ โทรศัพท์ 01-8208036

¹ ข้อมูลจากแบบสอบถามนี้คณะผู้วิจัยจะนำไปใช้เพื่ออ้างอิงในงานวิจัยโครงการนี้เท่านั้น โดยถือเป็น
ความเห็นในส่วนของผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเคมีภัณฑ์และวัตถุอันตราย

² ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจะถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับและไม่นำไปใช้อ้างอิง เว้นแต่จะ
ได้รับอนุญาตจากผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 : ข้อมูลเกี่ยวกับพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 (กรุณาขีด / หน้า (.....) ข้อที่ต้องการ)

1. ท่านทราบเนื้อหาของพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 หรือไม่ เพียงใด
(.....) ทราบเป็นอย่างดี
(.....) ทราบเฉพาะส่วนที่ต้องเกี่ยวข้อง ได้แก่
(.....) ทราบเพียงเล็กน้อย (.....) ไม่ทราบ
2. กิจกรรมของท่านเกี่ยวข้องกับสารเคมีหรือวัตถุอันตรายอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
(.....) ผลิต (.....) นำเข้า
(.....) ส่งออก (.....) จำหน่าย
(.....) ใช้ เพื่อให้บริการแก่ประชาชน (.....) ใช้ เพื่อผลิตสินค้า
(.....) กำจัดทำลาย (.....) อื่นๆ ได้แก่
3. ท่านเกี่ยวข้องกับการจัดการวัตถุอันตรายที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใดบ้าง (กรุณาใส่หมายเลขเรียงลำดับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากที่สุดไปน้อยที่สุด)
(.....) กรมโรงงานอุตสาหกรรม (.....) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
(.....) กรมวิชาการเกษตร (.....) กรมปศุสัตว์
(.....) กรมประมง (.....) กรมธุรกิจพลังงาน
(.....) สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ
4. กิจกรรมของท่านต้องดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายอย่างไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
(.....) การผลิต นำเข้า ส่งออก ครอบครอง วัตถุอันตรายชนิดที่ 1
(.....) การผลิต นำเข้า ส่งออก ครอบครอง วัตถุอันตรายชนิดที่ 2
(.....) การผลิต นำเข้า ส่งออก ครอบครอง วัตถุอันตรายชนิดที่ 3
(.....) ขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายชนิดที่ 2
(.....) ขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายชนิดที่ 3
(.....) ขออนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก ครอบครอง วัตถุอันตรายชนิดที่ 3
5. ท่านพบอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการวัตถุอันตรายหรือไม่ อย่างไร
(.....) ไม่พบอุปสรรค
(.....) พบอุปสรรคเกี่ยวกับ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
(1) การจัดการผลิต นำเข้า ส่งออก ครอบครองวัตถุอันตราย ได้แก่

.....
.....

(2) การขึ้นทะเบียนวัตถุดิบทราย ได้แก่

.....

(3) การขออนุญาตผลิต นำเข้า ส่งออก ครอบครองวัตถุดิบทรายชนิดที่ 3 ได้แก่

.....

(4) อุปสรรคอื่นๆ ได้แก่

.....

6. ท่านเห็นว่าการจัดการวัตถุดิบทรายควรแบ่งความรับผิดชอบเป็นหลายหน่วยงานหรือไม่ อย่างไร

(.....) ควรแบ่งเป็นหลายหน่วยงานดังเช่นปัจจุบัน เพราะ.....

.....

(.....) ควรเป็นหน่วยงานเดียว โดยอยู่ในความรับผิดชอบของ

เพราะ

.....

7. หน่วยงานของท่านต้องขึ้นทะเบียนสารเคมี เคมีภัณฑ์ หรือวัตถุดิบทรายที่ใช้สูตรเคมีเดียวกัน จากกระบวนการผลิตและผู้ผลิตเดียวกัน เมื่อมีการผลิตหรือนำเข้าสารเคมีนั้นทุกครั้งหรือไม่

(.....) ต้องขึ้นทะเบียนทุกครั้ง

(.....) ไม่ต้อง

(.....) ไม่แน่นอน แล้วแต่เป็นสารเคมีสูตรใด

(.....) ไม่แน่นอน แล้วแต่เป็นวัตถุดิบทรายที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใด

8. หน่วยงานของท่านเคยผลิตหรือนำเข้าสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี หรือวัตถุดิบทราย ซึ่งไม่มีในบัญชีรายชื่อวัตถุดิบทรายที่หน่วยราชการประกาศไว้หรือไม่

(.....) เคย ได้แก่

(.....) ไม่เคย

9. ในกรณีที่หน่วยงานของท่านเคยผลิตหรือนำเข้าสารเคมี ผลิตภัณฑ์เคมี หรือวัตถุดิบทราย ซึ่งไม่มีในบัญชีรายชื่อวัตถุดิบทราย หน่วยงานท่านได้ดำเนินการอย่างไร

(.....) ผลิตหรือนำเข้าโดยไม่ต้องแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากไม่มีกฎหมายกำหนดให้แจ้ง

(.....) แจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ แล้วดำเนินการตามที่หน่วยงานนั้นสั่งการ

(.....) อื่นๆ ได้แก่.....

ส่วนที่ 3 : ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของสหภาพยุโรป

1. ท่านทราบข้อมูลเกี่ยวกับระบบการจัดการสารเคมีและผลิตภัณฑ์เคมีของสหภาพยุโรป (REACH)

ที่กำลังจะประกาศใช้ใหม่หรือไม่

- (.....) ไม่ทราบ (ข้ามไปทำข้อ 5) (.....) ทราบเป็นอย่างดี
(.....) ทราบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน (.....) ทราบเพียงเล็กน้อย

2. ท่านเห็นว่า REACH ส่งผลกระทบต่อหน่วยงานของท่านหรือไม่ อย่างไร

- (.....) ไม่ส่งผลกระทบใดๆ
(.....) ส่งผลกระทบ ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
(1) การส่งออกสินค้า
(.....) ทำให้ต้นทุนสินค้าส่งออกเพิ่มมากขึ้น
(.....) ทำให้เกิดความล่าช้า
(.....) เป็นการกีดกันทางการค้า
(.....) เป็นการผูกขาดการค้าเกี่ยวกับเคมีภัณฑ์
(.....) ทำให้ข้อมูลทางการค้ารั่วไหล
(.....) ทำให้สารเคมีบางประเภทขาดแคลน
(.....) ไม่อาจจัดหาข้อมูลให้เพียงพอได้ตามที่ REACH กำหนด
(.....) อื่นๆ ได้แก่.....
(2) การนำเข้าสินค้า
(.....) ทำให้สินค้ามีราคาสูงขึ้น
(.....) ทำให้เกิดความล่าช้า
(.....) เป็นการผูกขาดการค้าเกี่ยวกับเคมีภัณฑ์
(.....) ทำให้ข้อมูลทางการค้ารั่วไหล
(.....) ทำให้สารเคมีบางประเภทขาดแคลน
(.....) ทำให้สารเคมีที่ไม่อาจส่งเข้าสหภาพยุโรปถูกส่งเข้ามาในประเทศไทย
(.....) อื่นๆ ได้แก่.....

3. หน่วยงานของท่านได้เตรียมการเกี่ยวกับ REACH ไว้หรือไม่ อย่างไร

- (.....) ยังไม่ได้เตรียมการ
(.....) เตรียมการไว้พร้อมแล้ว
(.....) เตรียมการไว้บางส่วน ได้แก่

.....

4. ท่านต้องการให้หน่วยงานรัฐสนับสนุนในเรื่องใดบ้างเกี่ยวกับ REACH (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(.....) ให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้ประกอบการ

(.....) เผยแพร่ข้อมูลให้ผู้ประกอบการเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูล

(.....) ให้มีศูนย์ข้อมูลและประสานงานต่างประเทศสำหรับผู้ประกอบการ

(.....) กำหนดมาตรฐานสินค้าขาออกไปยังสหภาพยุโรปให้สอดคล้องกับ REACH

(.....) ให้รัฐเจรจาขอผ่อนผันหรือยกเว้นการบังคับใช้

(.....) ให้รัฐใช้มาตรการตอบโต้หรือกีดกันทางการค้า

(.....) ให้การสนับสนุนในด้านอื่นๆ ได้แก่

.....

5. ความเห็นเพิ่มเติมของผู้ประกอบการ (ถ้ามี)

.....

.....

.....